

บทที่ 3 สภาพทั่วไปของเกาะสมุย

ประวัติความเป็นมา

เกาะสมุยนับได้ว่าเป็นเมืองที่เก่าแก่เมืองหนึ่งในต้นรัชกาลสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ท้องที่อำเภอเกาะสมุยถูกแยกออกเป็น 2 ส่วน มีเกาะใหญ่ ๑ อยู่ 2 เกาะ คือ เกาะสมุย และเกาะพะงัน

เกาะสมุยในขณะนั้น มีฐานะเป็นเมืองเกาะสมุยขึ้นตรงต่อเมืองนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองส่งส่วยอากร ส่วนเกาะพะงันไม่ปรากฏว่าเป็นแขวงหรือเป็นเมือง แต่ขึ้นต่อเมืองไชยา เกาะสมุยขณะนั้นมีศาลว่าการอยู่ที่บ้านคอนแดง ช้างวัดประเดิม หมู่ที่ 1 ต.หน้าเมือง สภาพพื้นที่มีคลองล้อมรอบ 3 ด้าน อีกด้านหนึ่งเป็นทุ่งนา มีเรือนจำใกล้กับหมู่บ้านปากคอก ต.มะเร็ด ปัจจุบันนี้เรียกว่า "บ้านหน้าค่าย" บ้านคอนแดงนี้อยู่ใกล้ชายทะเลด้านตะวันออกเฉียงใต้ และใกล้ผืนแผ่นดินใหญ่ ตรงกับหมู่บ้านท้องเนียน อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2440 (ร.ศ.116) ได้มีการตราพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ ร.ศ.116 ขึ้น มีการจัดระบบการปกครองท้องถิ่นใหม่ โดยยุบรวมหัวเมืองต่าง ๆ ตั้งเป็นมณฑลจังหวัด และอำเภอ "เมืองเกาะสมุย" จึงถูกยุบลงมามีฐานะเป็น อำเภอเกาะสมุย ขึ้นกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมเกาะสมุยกับเกาะพะงันเป็นอำเภอเดียวกัน

ในปี พ.ศ. 2440 มีการเปลี่ยนระบบการปกครอง ทางราชการได้ย้ายหลวงพิพิธอักษร (สิงห์ สุวรรณรักษ์) มาดำรงตำแหน่งนายอำเภอเกาะสมุยเป็นคนแรก และในปี พ.ศ. 2449 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอจากบ้านคอนแดงมาไว้ที่หน้าทอน หมู่ที่ 3 ต.อ่างทอง ด้วยเห็นว่าที่บ้านหน้าทอนอยู่ใกล้กับที่ทำการเมืองไชยา มีอ่าวจอดเรือที่ดี และเนื่องจากที่เดิมไม่เหมาะสมเพราะเป็นที่ลุ่ม มีปะการังทอดยาวขวางปากอ่าว ล้ำมากแก่การจอดเรือและหลบคลื่นลม โดยสถานที่ดินส่วนตัวจำนวน 6 ไร่ ให้เป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ ปัจจุบันนี้เรียกว่า "ตำบลอ่างทอง" (อันเป็นที่ตั้งตัวอำเภอในปัจจุบันนี้)

คำว่า "สมุย" ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่ามีที่มาอย่างไร แต่มีผู้รู้บางท่านได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับคำว่า "สมุย" ไว้ต่าง ๆ กันดังนี้ คือ บ้างก็ว่าคำว่า "สมุย" มาจากคำว่า "เซ่าบ่วย" อันเป็นภาษาจีนไทหล้า มีความหมายว่า ตำนแรก ประศูแรก เพราะสมัยก่อนเมื่อชาวจีนไทหล้าบรรทุกสินค้ามาทางเรือ จะมาพักที่เกาะนี้ก่อนเป็นเกาะแรก ต่อมาคำว่า "เซ่าบ่วย" กลายเสียงมาเป็น "สมุย" บ้างก็ว่าคำว่า "สมุย" มาจากคำของพวกโจพะ แปลว่า คลื่นลม คือ สมัยเมื่ออาณาจักรศรีวิชัยรุ่งเรืองทางภาคใต้ พวกโจพะได้เดินทางมาทางเรือ จึงเรียกเกาะนี้ว่า เกาะสมุย และบ้างก็ว่า "สมุย" เป็นชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งซึ่งมีอยู่ไปทางภาคใต้ เป็นไม้เนื้ออ่อนต้นไม้โคนัก ภาษาพื้นเมืองเรียกว่า "ต้นทมุย" ต้นทมุยมีอยู่ 2 ชนิดด้วยกัน คือ ต้นทมุยขมกับทมุยหอม ชื่อเกาะสมุยจึงมาจากชื่อต้นไม้ชนิดนี้

สำหรับปัญหาที่ว่ามิประชากรมาตั้งรกรากถิ่นฐานอยู่บนเกาะสมุยตั้งแต่เมื่อใดนั้น ไม่ปรากฏหลักฐานยืนยันแน่นอน แต่ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์เห็นว่ามีคนมาตั้งถิ่นฐานบนเกาะสมุยประมาณ 200 ปีมาแล้ว ตามหนังสือ "ชีวิวัฒน์" พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ทรงนิพนธ์ไว้เป็นทำนองรายงานการเสด็จตรวจราชการหัวเมืองปักษ์ใต้ ทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้งเสด็จมาเกาะสมุย ใน พ.ศ. 2427(ร.ศ.103) ซึ่งพิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา พ.ศ. 2504 หน้า 46 มีว่า

"ในหมู่บ้านเกาะสมุยนี้ ถ้าจะประมาณโรงเรียนราษฎรที่ตั้งอยู่จะเป็นไทยประมาณ 400 หลังเศษ จีน 100 หลังเศษ เป็นจำนวนคนซึ่งประจำอยู่ ณ เกาะนั้น ไทยประมาณ 1,000 คนเศษ จีน 600 คนเศษ คิดทั้งคนจรไปมาตั้งบ้างไปบ้าง จะเป็นคนรวมประมาณถึง 2,000 คน แต่คนในเกาะสมุยนั้นมาก ๆ น้อย ๆ เป็นคราว ๆ เป็นต้นว่าเป็นฤดูกาลเลข คนหลบหนีมาอยู่เกาะสมุยเป็นอันมาก ถ้าจะคิดในเวลาอย่างมากจะเป็นคนประมาณถึง 5,000-6,000คน ..."

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช 2504:48)

ดังนั้น ตามที่กล่าวแล้วจะเห็นได้ว่าเมื่อ 112 ปีมาแล้ว คือเมื่อ พ.ศ. 2427 นั้น มีประชาชนที่ประจำอยู่บนเกาะสมุย ประมาณ 2,000 คนเท่านั้น

แม้ไม่มีหลักฐานเกี่ยวกับหมู่บ้านที่เก่าแก่ที่สุดในเกาะสมุย แต่คนส่วนใหญ่เชื่อว่าครอบครัวของเขอาศัยอยู่ในเกาะสมุยมาหลายชั่วอายุคน ในราวคริสต์ศตวรรษ 19 ชาวจีนได้เดินทางเพื่อทำการค้าขายกับแหลมมลายูก่อนที่จะถึงได้แวะพักที่ประเทศไทยในบริเวณเกาะสมุย ซึ่งเป็นเกาะใหญ่และได้เป็นที่รู้จักแก่นักเดินเรือชาวจีน(Skinner 1957 : 1) เกาะสมุยเป็นที่กำบังคลื่นลมพายุในทะเลได้เป็นอย่างดี และแหล่งน้ำจืด วัดทางพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดบนเกาะคือวัดประเดิมและวัดละไม (ประมาณ 250 ปี) และปรากฏหลักฐานว่าเกาะสมุยตั้งถิ่นฐานโดยคนบนแผ่นดินใหญ่ไทยในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ในพ.ศ. 2440 สมุยอยู่ในการปกครองของนครศรีธรรมราช ผลประโยชน์ได้มาจากภาษี ซึ่งเป็นภาษีจากฝิ่น การพนัน และสุรา คนเก็บภาษีเป็นคนจีน พระยานครศรีธรรมราชเองก็เป็นเจ้าของสวนมะพร้าว เหมืองแร่และให้คนจีนเป็นผู้จัดการทั้งหมด ขณะเดียวกันก็จ้างแรงงานที่เป็นคนจีนด้วย ชาวจีนมาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกในประมาณปี พ.ศ. 2393 (The Greater Samui "Procession of Pride" 1996 : 42) ชาวจีนอพยพส่วนใหญ่มาจากไทล้ามีความมานะ อุตุน มีหัวการค้าและสามารถทำการค้าจนเป็นหลักเป็นฐาน จึงได้พยายามสร้างสัมพันธและผสมกลมกลืนทางเชื้อชาติกับคนไทยโดยการแต่งงานกับคนไทย เพื่อประโยชน์ในเชิงการค้า ความก้าวหน้าในการค้าขายและมักประสบความสำเร็จในธุรกิจ ชาวจีนที่เดินมาเกาะสมุยแบบเสื่อผืนหมอนใบ งานแรกคืองานที่ต้องใช้แรงงาน แต่มีหลายคนที่ต้องการทำงานส่วนตัว เช่น ช่างไม้ ช่างต่อเรือ พ่อค้าขายของ พ่อค้ามะพร้าวคนกลาง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ยังบันทึกอีกว่าชาวจีนเลี้ยงหมู เป็ด ไก่ และขายให้คนไทย บางคนเป็นก็ทำสวนยางพารา ออกเงินกู้ ชาวจีนอพยพและลูกหลานมักตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณบ้านแม่ฟ้า หน้าเมือง บ้านหัวถนน บ้านหน้าทอน ซึ่งล้วนแต่เป็นศูนย์กลางทางการค้าบนเกาะสมุยทั้งสิ้น ชาวจีนตั้งบ้านเรือนกระจายไปตามริมเกาะรอบ เกาะสมุย ในขณะที่คนไทยจะอาศัยอยู่ในตัวเกาะ เหตุที่คนจีนอยู่ริมเกาะเพราะตอนตั้งถิ่นฐานคนจีนยังจน

อยู่จึงสามารถซื้อหรือจับจองที่ดินริมเกาะตามหาดต่าง ๆ ซึ่งมีราคาถูก ทำประโยชน์เพาะปลูกไม่ได้ และที่สำคัญคนจีนส่วนใหญ่ไม่ได้ทำการเกษตรจึงไม่จำเป็นต้องการที่ดินที่อุดมสมบูรณ์ แต่ทำธุรกิจเป็นพ่อค้าคนกลางส่งมะพร้าวออกไปแผ่นดินใหญ่ กรุงเทพฯ ที่บริเวณชายหาดริมทะเลจึงมีความสะดวกในการขนถ่าย เก็บรวบรวมมะพร้าวจากสวนมะพร้าวรอบเกาะโดยทางเรือ บ้านทีกเก่าแก่ที่สุดที่ระบุว่าชาวไทท่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บ้านทิวถนน (มีศาลเจ้าจีนแห่งแรกสร้างในประมาณปี พ.ศ. 2400 ปัจจุบันศาลเจ้าหน้าค่ายที่ปรากฏในปัจจุบันที่บ้านทิวถนน เป็นแห่งที่สองที่สร้างขึ้นใหม่) ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยศึกษาทางประวัติศาสตร์บริเวณ Beach Front พบว่ามีเจ้าของที่เป็นคนเชื้อสายจีน และทำการค้า และทำมานานก่อนที่การท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นและเป็นแหล่งรายได้แหล่งใหม่ที่นำรายได้จำนวนมหาศาลแทนมะพร้าว ในปัจจุบันยังพบเห็นครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนได้บริเวณหาดทั่วไปในเกาะสมุย เช่น บ้านปอหุด แม่ฟ้า บ้านหน้าทอน (ถนนสายกลาง)

ส่วนชาวไทยเชื้อสายมุสลิม มาจากจังหวัดปัตตานีและส่วนอื่นของภาคใต้ของไทย มาทำการประมง และตั้งถิ่นฐานที่บ้านทิวถนน เมื่อประมาณ 30 ปีก่อน ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง (William 1993:158)

ในปี พ.ศ. 2498 ได้มีการยกฐานะหมู่ที่ 3 ค.อ่างทอง ขึ้นเป็นเขตสุขาภิบาล เรียกว่า "สุขาภิบาลเกาะสมุย" แต่ต่อมาในวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2507 ได้ประกาศยกฐานะเกาะสมุยให้เป็นเขตสุขาภิบาลเต็มพื้นที่เกาะ เรียกว่า "สุขาภิบาลเกาะสมุย" จนทุกวันนี้

ส่วนเกาะพะงันซึ่งเคยขึ้นอยู่กับอำเภอเกาะสมุย ได้รับการยกฐานะให้เป็นกิ่งอำเภอเกาะพะงัน(ต.เกาะพะงัน ต.บ้านใต้ และ ต.เกาะเต่า) แยกตัวออกจากเกาะสมุย ตั้งแต่ พ.ศ. 2513

บทบาทของเกาะสมุยในระดับภาค

ภาคใต้เป็นภาคที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติทั้งบนบกและในทะเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ติดกับทะเลทั้งสองด้านคือด้านทะเลอันดามันกับอ่าวไทย นอกจากนี้ในอ่าวไทยจะมีทรัพยากรสัตว์น้ำแล้วยังมีสินแร่ในทะเลอย่างมหาศาล มีทั้งแร่ดีบุก ซึ่งสามารถขุดได้จากท้องทะเล พร้อมทั้งก๊าซธรรมชาติ ซึ่งได้ถูกนำขึ้นมาใช้แล้วที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช จากความได้เปรียบทั้งในเรื่องที่ตั้งและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่จึงได้รับการผลักดันให้เกิดโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมและการขนส่งขึ้นในชื่อโครงการว่า "โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้(Southern Seaboard)" มียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาภาคใต้ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดไว้ 4 ด้าน คือ 1. เร่งรัดพัฒนาสะพานเศรษฐกิจและพัฒนาฐานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมถ่านหินน้ำมันและปิโตรเลียมภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ 2. เร่งรัดพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พัทลุง ตรัง : เพื่อเชื่อมโยงประสานการผลิตร่วมกับเพื่อนบ้าน ภายใต้โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย 3. พัฒนาพื้นที่สามเหลี่ยม บางสะพาน-ชุมพร-ระนอง สำหรับอุตสาหกรรมต่อเนื่องเหล็ก อุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร และแหล่งท่องเที่ยว 4. การจัดการสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเล เพื่ออนุรักษ์และบริหารการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน

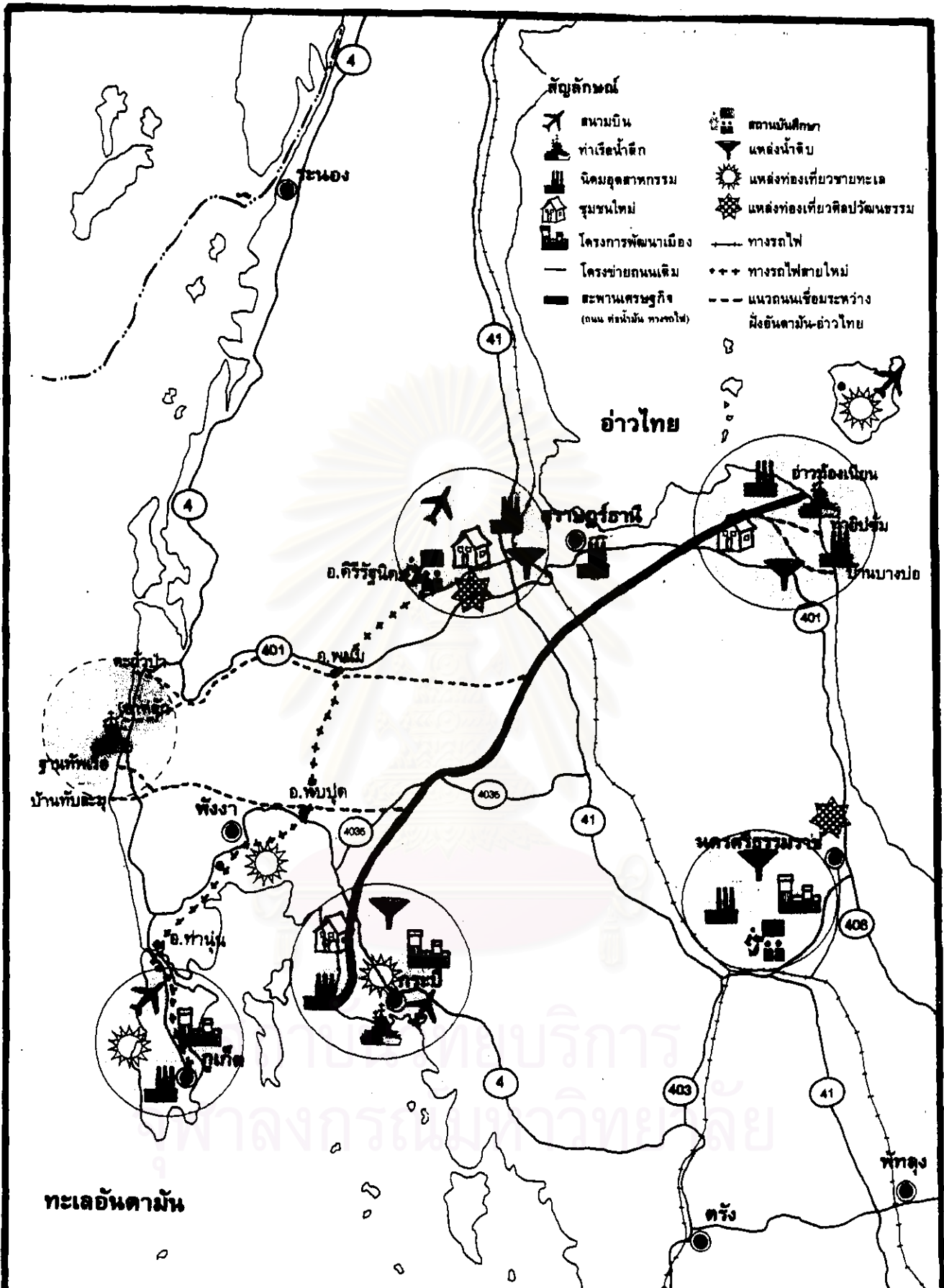
แผนพัฒนายุทธศาสตร์สำคัญ ๆ ที่เกี่ยวกับพื้นที่อยู่ใกล้เคียงกับเกาะสมุย (แผนที่ 3.1) คือจังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งอยู่ทะเลด้านอ่าวไทยเช่นเดียวกับเกาะสมุย จังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา และจังหวัดกระบี่ซึ่งอยู่ทะเลด้านอันดามัน รวมเนื้อที่ประมาณ 32,254 กิโลเมตร ประชากร 2.8 ล้านคน มีแผนแม่บทได้เสนอแนะว่าการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ควรดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยใช้แนวทางของการพัฒนาภูมิภาคเป็นตัวนำ โดยการพัฒนาฐานการผลิตที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรที่มีอยู่ในภูมิภาคท้องถิ่นเองและตลาดในประเทศก่อน เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร (เช่น ยาง น้ำมันปาล์ม) อุตสาหกรรมแปรรูปสินแร่(เช่น ดีบุก ยิปซัม) และอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พร้อมกับพัฒนาอุตสาหกรรมตัวนำที่มีความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ ได้แก่ อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมัน อุตสาหกรรมเคมีขั้นต่อเนื่องและระบบท่อส่งน้ำมัน เพื่อป้องกันความเสี่ยงในระยะแรกที่จะไม่สามารถแข่งขันกับเส้นทางเดิมที่ผ่านช่องแคบมะละกาได้ การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ประกอบด้วย

■ สะพานเศรษฐกิจ (Landbridge) เป็นโครงการที่เชื่อมโยงพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี-นครศรีธรรมราชด้านอ่าวไทยเข้ากับจังหวัดพังงา-ภูเก็ต-กระบี่ด้านอันดามัน ผ่านการขนส่งสินค้าจากเส้นทางเดินเรือที่มีอยู่ปัจจุบัน (มะละกา/ซุนดา/ลอมบอก) ให้มาผ่านสะพานเศรษฐกิจ ซึ่งจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของสะพานเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับที่ตั้งของท่าเรือน้ำลึกซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการ ซึ่งเมื่อศึกษาเพิ่มเติมด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ วิศวกรรมและความเป็นไปได้เชิงธุรกิจ เส้นทางสะพานเศรษฐกิจนี้ประกอบด้วยการขนส่ง 3 ระดับคือ

■ ถนน (Motorway) เป็นทางหลวงพิเศษควบคุมทางเข้า-ออก 4 ช่องทางจราจร นอกจากวัตถุประสงค์ด้านส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวไปในตัวด้วย

เนื่องจากในปัจจุบัน ระบบถนนและเครือข่ายทางหลวงในภาคใต้ ยังไม่สมบูรณ์ การเดินทางไปมาหาสู่กันในแต่ละจังหวัดก็ยังไม่มีความสะดวกจึงได้มีการเร่งรัดปรับปรุงถนนหมายเลข 4 ช่วงชุมพร-ระนองให้เป็น 4 ช่องจราจร เพื่อสนับสนุนการขนส่งจากบางสะพาน-ฝั่งอันดามันที่ระนองด้วย นั้นหมายถึงการติดต่อระหว่างกันภายในอนุภาคกับอนุภาคอื่น ๆ และภาคอื่น ๆ เป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้นเท่ากับว่าเป็นเพิ่มศักยภาพการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และการท่องเที่ยวด้วยซึ่งจะส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวบริเวณอ่าวพังงาซึ่งมีภูเก็ต เป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำ และกระบี่ พังงา และเกาะสมุยซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของด้านอ่าวไทย ได้รับความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้นและมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

■ ทางรถไฟ (Railways) เพื่อสนับสนุนการขนส่งให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ขนส่งได้ครั้งละมากขึ้น โดยสร้างควบคู่และอยู่ในแนวถนนสะพานเศรษฐกิจการรถไฟแห่งประเทศไทยมีแผนงานพัฒนาทางรถไฟจากคีรีรัฐนิคม-สุราษฎร์ธานี-ท่าขุน-จังหวัดภูเก็ต ซึ่งได้ศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้นแล้ว และได้ดำเนินการเวนคืนที่ดินไว้แล้ว

ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย อ.สุราษฎร์ธานี

แผนที่ 3.1 แสดงที่ตั้งโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ (SSB)

■ การขนส่งทางท่อน้ำมันก๊าซธรรมชาติ มีแนวเขตรบบท่อดส่งน้ำมันดิบและวางท่อดส่งก๊าซธรรมชาติจากบริเวณโรงไฟฟ้าที่ อ.ชนอม ไปยังโรงไฟฟ้าที่ อ.เมือง จ.กระบี่ และ อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี โดยวางควบคู่ไปตามแนวถนนเชื่อมระหว่างฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทย

■ ท่าเรือน้ำลึก(Depth Sea Port) การทำให้ภาคใต้เป็นศูนย์กลางทางการค้าการพาณิชย์นาวี(Commercial Navigation) ขณะนี้อยู่ในระหว่างการศึกษาระบบความแน่ชัดของที่ตั้งท่าเรือน้ำลึกว่าจะตั้งอยู่ที่ใดระหว่างที่อ่าวทองเนียน(อยู่ห่างจากเกาะสมุย 26 กม.) อ.ชนอม จ.นครศรีธรรมราช หรือ บ้านบางปอ/ท่าyipซัม (อยู่ห่างจากเกาะสมุยประมาณ 35-40 กม.) อ.สิชล จ.นครศรีธรรมราช และบ้านอันดามันระหว่างอ่าวท่าเลน บ้านคลองทราย จ.กระบี่ หรือ บ้านทับละมุ/บริเวณฐานทัพเรือ อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา หรือบริเวณเขาหลัก/ตะกั่วป่า จ.พังงา ซึ่งเมื่อศึกษาเพิ่มเติมด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ วิศวกรรมและความเป็นไปได้เชิงธุรกิจ

■ การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมกลั่นน้ำมัน ปัจจุบันมีก๊าซธรรมชาติจากอ่าวไทยที่ ชนอมแล้ว สามารถนำก๊าซธรรมชาติมาสู่อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับก๊าซธรรมชาติ(Gas-based Industry) การที่อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับน้ำมัน ที่จะเกิดขึ้นในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคใต้ก็จะช่วยให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในทางพลังงานมากยิ่งขึ้น โครงการดังกล่าวจะช่วยลดภาระของรัฐบาลในการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของประเทศได้อีกด้วย เพราะการสำรองน้ำมันต้องใช้งบประมาณมหาศาล อุตสาหกรรมดังกล่าวนี้จึงไม่น่ามองข้ามเพราะในญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน รวมทั้งสหรัฐอเมริกา ได้ประสบปัญหาในการจัดตั้งโรงกลั่นน้ำมัน และคลังน้ำมันของประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีนเองก็มีปัญหาความต้องการใช้น้ำมันสูงขึ้น จนไม่สามารถส่งออกได้ สิงคโปร์ และอินโดนีเซียเองก็มีขีดจำกัดในการตั้งโรงกลั่นน้ำมันเช่นเดียวกัน จึงเป็นโอกาสทองของไทย สำหรับอุตสาหกรรมด้านน้ำมันและก๊าซที่ครบวงจร (Business Power 1997:113) ในส่วนนี้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินงาน ซึ่งการลงทุนประกอบไปด้วย โรงกลั่นน้ำมัน ท่อดส่งน้ำมันดิบ อุตสาหกรรมปิโตรเลียม และสถานที่ตั้งอุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันและปิโตรเลียมขึ้นต่อเนื่อง กล่าวกันว่า (Bangkok Post, Sep.29 1996) โครงการเหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากอุตสาหกรรมการปิโตรเลียมนานาชาติ (International Petroleum Industry) ประเทศคูเวต (โดยบริษัทน้ำมันแห่งชาติคูเวต) ได้ให้ความสนใจในการลงทุนอย่างจริงจังในเรื่องการมาลงทุนการกลั่นน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อส่งออกในประเทศไทย(Export-oriented Refinery in Thailand) บริษัทน้ำมันจากญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และ ไต้หวันเพิ่มโอกาสที่จะลดค่าเสียหายในการขนส่งน้ำมันดิบจากตลาดตะวันออกกลางไปตลาดตะวันออกไกล ขณะเดียวกันการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยศึกษาความเป็นไปได้และวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในการสร้างนิคมอุตสาหกรรมที่สุราษฎร์ธานีและที่อื่น ๆ ในลำดับต่อไปด้วย

■ การฟื้นฟูบูรณะแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยรับผิดชอบการเร่งรัดจัดทำแผนปฏิบัติการฟื้นฟูบูรณะแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวพังงา กระบี่ ภูเก็ต และทะเลโดยรอบเกาะสมุย

ถ้าโครงการต่าง ๆ ใน Southern Seaboard สำเร็จลงไปตามวัตถุประสงค์ บริเวณภาคใต้ 5 จังหวัด คือ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ภูเก็ต กระบี่ และพังงา จะถูกเชื่อมด้วยระบบคมนาคมที่ทันสมัย สะดวก รวดเร็วขึ้น เนื่องจากมีการปรับปรุงถนนที่อยู่ในพื้นที่โครงการและมีแนวเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อรับ คน วัตถุประสงค์ สินค้า และอื่น ๆ ภาคใต้จะมีความเป็นเมืองมากขึ้น มีการดำเนินธุรกิจเป็นไปแบบระดับนานาชาติ มีอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมปิโตรเลียม และสิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งได้รับการสนับสนุนไปในตัว จากแผนที่ 3.1 จะเห็นได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวถูกแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านอันดามันมีภูเก็ตเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในกลุ่มนี้ และเกาะสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพระยะยาวทางฝั่งด้านตะวันออก ในท่ามกลางบรรยากาศที่เป็นอุตสาหกรรมที่อาจจะเกิดขึ้นในภาคใต้เช่นนี้ การท่องเที่ยวจะเป็นส่วนสำคัญที่ลดบรรยากาศตึงเครียดจากอุตสาหกรรมได้ การพักผ่อนหย่อนใจเป็นสิ่งสำคัญ แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคใต้จะเป็นที่ตากอากาศ ที่พักผ่อนหย่อนใจของนักธุรกิจ นักลงทุน นักอุตสาหกรรม และประชาชนทุกชนชั้น และจากทุกแห่งทั่วโลก ด้วยการคมนาคมติดต่อที่เชื่อมโยงดีขึ้นทั้งทางบกและทางอากาศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้มีแผนส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Eco-Tourism) ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น เกาะตะรุเตา อ่าวพังงา(กระบี่-พังงา-ภูเก็ต) เกาะสมุย ชุมพร ฯลฯ ขึ้นในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคใต้ด้วย

เมื่อเปรียบเทียบเกาะสมุยกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในพื้นที่โครงการฯ เกาะสมุยค่อนข้างได้เปรียบในเชิงที่ตั้ง เนื่องจากเกาะสมุยอยู่แยกโดดเดี่ยวออกมา ความเป็นธรรมชาติยังมีอยู่มาก และเป็นแหล่งตากอากาศประเภทชายทะเลแห่งเดียวที่โดดเด่นขึ้นมาในด้านอ่าวไทย เมื่อโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคใต้เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา ก็จะมีการพัฒนาท่าเรือที่ อ.ขนอมสำหรับเดินทางต่อทางเรือจากขนอม-เกาะสมุยอีกครั้งหนึ่ง จึงเป็นการเชื่อมโยงการคมนาคมที่สะดวกขึ้นทั้งทางบกจากสะพานเศรษฐกิจและท่าเรือขนอมสู่เกาะสมุย ขณะนี้มีเอกชนสนใจเปิดเส้นทางเดินเรือระหว่างขนอม-เกาะสมุยแล้ว ในขณะที่ด้านอันดามันเป็นแหล่งท่องเที่ยวตากอากาศชายทะเลที่เป็นกลุ่มใหญ่มีภูเก็ตเป็นศูนย์กลางอยู่ในด้านนี้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบเกาะสมุยกับแหล่งท่องเที่ยวแหล่งภูเก็ตและกลุ่มอ่าวพังงาแล้วพบความแตกต่าง ดังนี้

1. ภูเก็ตมีเส้นทางคมนาคมที่ถึงตลาดนักท่องเที่ยวได้โดยสะดวก ขณะที่เกาะสมุยมีลักษณะแยกอยู่โดดเดี่ยว การท่องเที่ยวของเกาะสมุยจึงเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการความสงบและการผจญภัยเล็ก ๆ น้อย ๆ

2. ภูเก็ตสามารถชักจูงให้นักท่องเที่ยวที่ชอบธรรมชาติสวยงามและชอบดึงดูดใจในเมือง ในขณะที่เกาะสมุยจะจูงใจเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ชอบธรรมชาติเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการพัฒนาในพื้นที่โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคใต้จะทำให้ภาคใต้มีความเป็นเมืองมากขึ้น จะทำให้เกาะสมุยได้เปรียบแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในอนุภาคเดียวกันเนื่องจากคนในเมืองย่อมแสวงหาธรรมชาติมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันคนเมืองก็ยังคงต้องการรับความสะดวกในการท่องเที่ยว มีที่พักที่มาตรฐานที่พอยอมรับได้ การเดินทางที่สะดวกรวดเร็ว มีอาหารการกินพร้อมสรรพ ซึ่งไม่อาจจะห่างจากความสะดวกเคยชินจากที่ตนเองเคยได้รับมา ซึ่งในปัจจุบันนี้สมุยมีความพร้อมในเรื่องดังกล่าว

ไม่ว่าการเดินทางที่รวดเร็วขึ้นมีเที่ยวบินระหว่างกรุงเทพฯ-สมุย-กรุงเทพฯ, ภูเก็ต-สมุย-ภูเก็ต และสิงคโปร์-สมุย-สิงคโปร์ (และในอนาคตอาจจะเปิดเที่ยวบินระหว่างระนอง-สมุย-ระนอง, ทาดใหญ่-เกาะสมุย-ทาดใหญ่, เมดานอินโดนีเซีย-สมุย-เมดาน, ลังกาวิ-สมุย-ลังกาวิ (บางกอกแอร์เวย์ แผนที่พัฒนาเส้นทางบิน(แผนพับ) :2539)

3. ฤดูกาลท่องเที่ยวที่เหมาะสมของเกาะสมุยและภูเก็ตจะคล้ายกัน เนื่องด้วยอิทธิพลของภูมิอากาศ และลมมรสุม ซึ่งได้กล่าวต่อไป

จะเห็นได้ว่าทั้งเกาะสมุยและแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มอันดามันจะช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในระดับภาคและระดับประเทศ ถึงแม้ว่าจะรองรับนักท่องเที่ยวที่ขอบพักผ่อนในแบบชายทะเลเหมือนกัน แต่ด้วยลักษณะแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกันในแต่ละระดับความเป็นเมืองที่ทางด้านอันดามันมีมากกว่า ฤดูกาลท่องเที่ยวที่คล้ายกัน จึงเป็นตัวเสริมให้การท่องเที่ยวในภาคได้มีความแตกต่างหลากหลายในความเหมือนกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับว่านักท่องเที่ยวจะเลือกพักผ่อนท่ามกลางบรรยากาศชายทะเลแบบใด

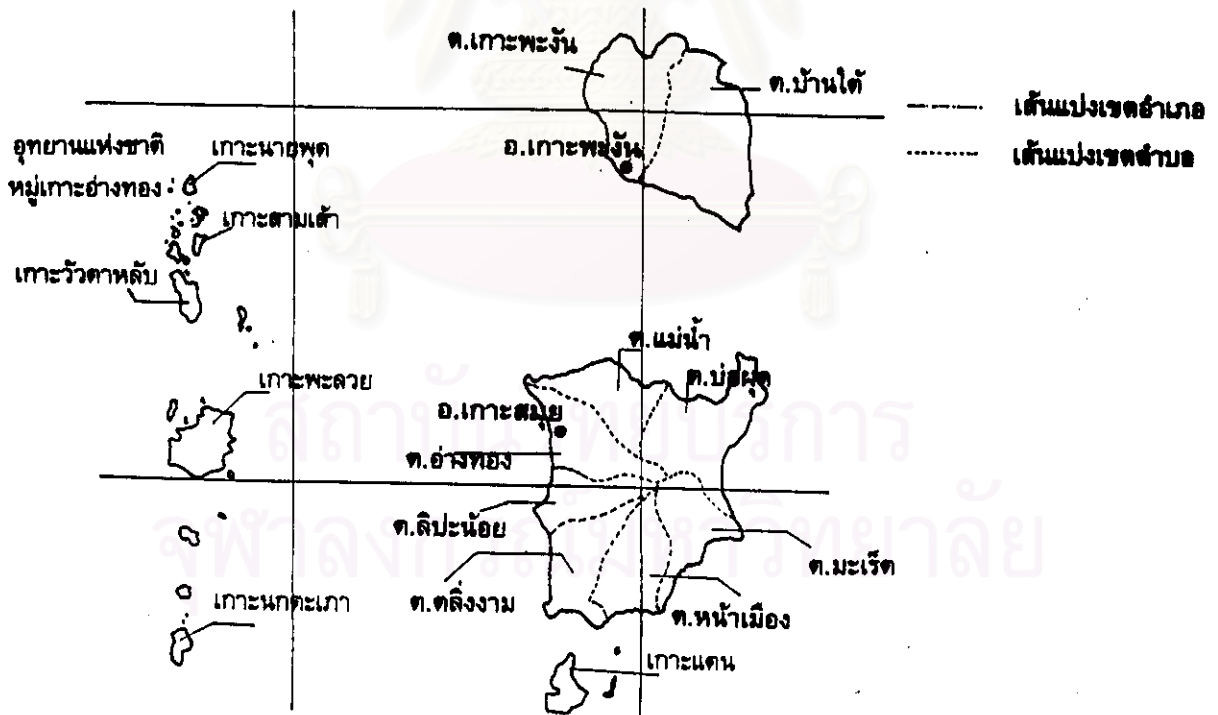
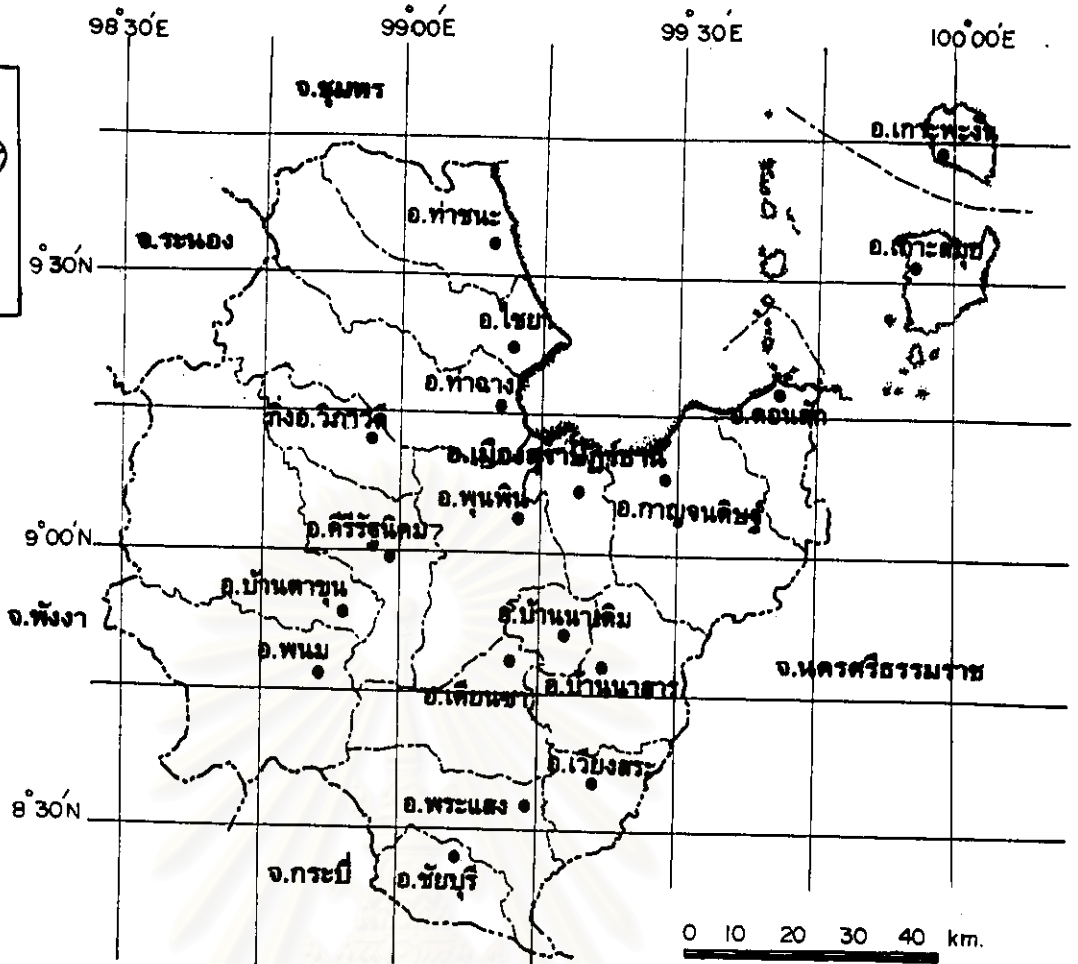
สภาพทางกายภาพ

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของเกาะสมุย ตั้งอยู่ตอนกลางของอ่าวไทย นอกชายฝั่งทะเลทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ระหว่างเส้นรุ้ง(Latitude) ที่ $9^{\circ} 20' - 9^{\circ} 36'$ เหนือ และเส้นแวง (Longitude) ที่ $99^{\circ} 55' - 100^{\circ} 05'$ ตะวันออก ระยะทางที่ใกล้ที่สุดระหว่างแผ่นดินใหญ่กับตัวเกาะสมุย จะอยู่ในบริเวณอำเภอคอนสัก ระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร ร่องลงไปได้แก่อำเภอขนอม จ.นครศรีธรรมราช ระยะทางประมาณ 26 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีประมาณ 80 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครลงไปทางทิศใต้ประมาณ 600 กม.

เกาะสมุยเป็นหนึ่งใน 18 อำเภอของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 314 ตารางกิโลเมตร แต่เฉพาะเกาะสมุยและเกาะบริวารใกล้เคียงมีเนื้อที่ 231.36 ตารางกิโลเมตร (144,600 ไร่) และมีลักษณะการปกครองท้องถิ่นแบบสุขาภิบาลทั่วทั้งเกาะ เกาะสมุยมีอาณาเขตติดต่อโดยรอบ ดังแผนที่ 3.2 คือ

ทิศเหนือ	ทะเลเขตอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ระยะทางที่ใกล้ที่สุดบริเวณแหลมสำโรงของเกาะสมุย และแหลมทาดรีนของเกาะพะงันประมาณ 9 กิโลเมตร
ทิศใต้	ทะเลเขตอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันออก	ทะเลอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ทะเลเขตอำเภอคอนสัก ภาณุจินตบุรี ไชยา ท่าฉาง และอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

แผนที่ 3.2 แสดงที่ตั้งของเกาะสมุย

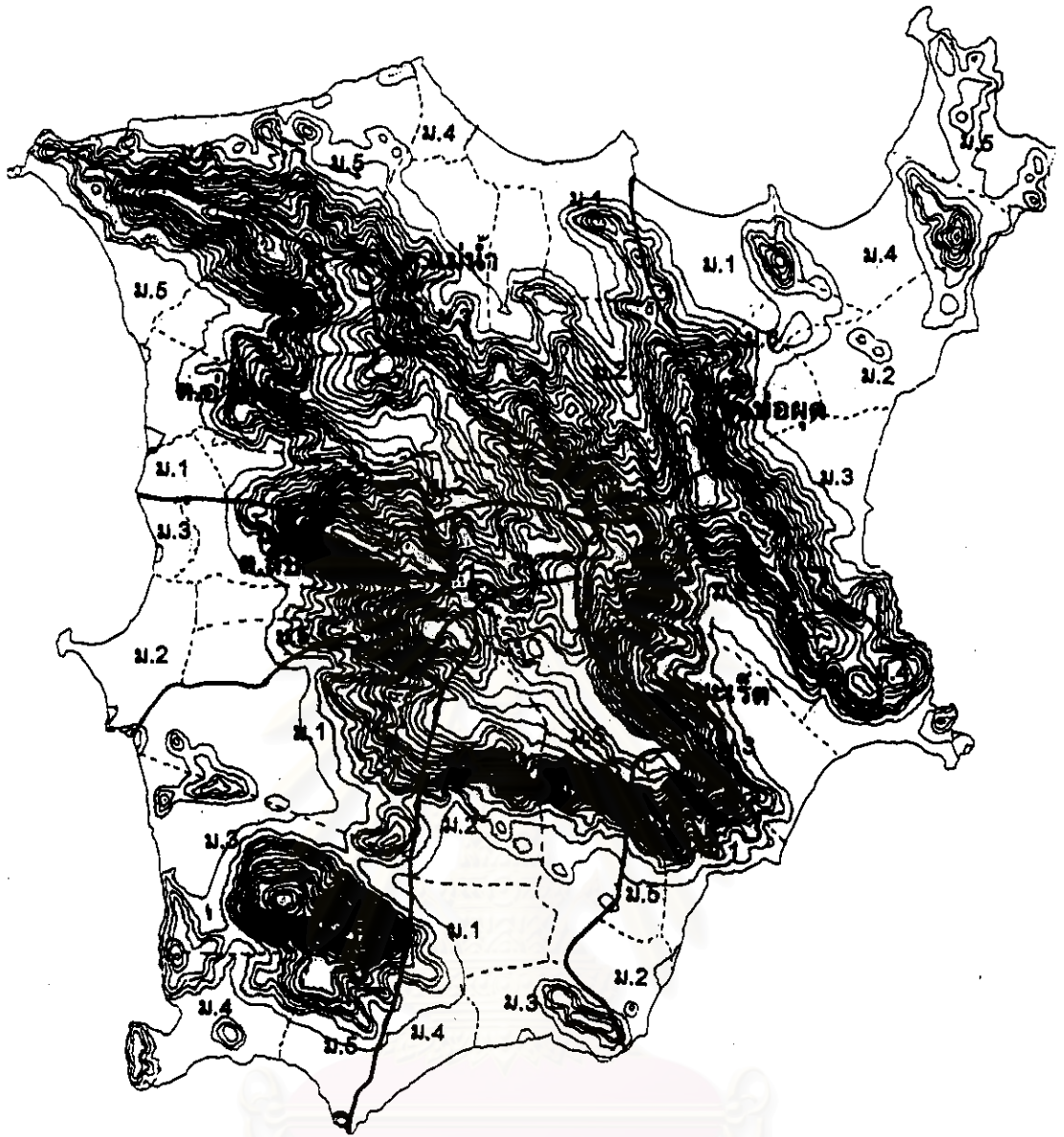
2. การแบ่งเขตการปกครอง

เกาะสมุยได้รับการจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลทั่วทั้งเกาะเมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2507 โดยแบ่งการบริหารการปกครองออกเป็น 7 ตำบล 39 หมู่บ้าน แต่มีอยู่ 2 หมู่บ้านที่อยู่นอกตัวเกาะสมุย คือ หมู่ที่ 2 ต.คลังงามอยู่ที่เกาะแตน และหมู่ที่ 6 ต.อ่างทองอยู่ที่เกาะพะลวย อยู่ในความรับผิดชอบของสุขาภิบาลเกาะสมุยด้วยเช่นกัน สรุปได้ว่า บริเวณตัวเกาะสมุยมี 7 ตำบล และ 37 หมู่บ้านเท่านั้น (ตารางที่ 3.1, 3.2 และแผนที่ 3.3)

ตารางที่ 3.1 เนื้อที่รายหมู่บ้านของอำเภอเกาะสมุย

ตำบล	หมู่ที่	เนื้อที่		ตำบล	หมู่ที่	เนื้อที่	
		กม. ²	ไร่			กม. ²	ไร่
อ่างทอง	1	7.01	4,381.25	มะเร็ต	1	5.44	3,400.00
	2	6.45	4,031.25		2	5.44	3,400.00
	3	6.71	4,193.75		3	6.25	3,906.25
	4	6.08	3,800.00		4	5.48	3,425.00
	5	6.55	4,093.75		5	4.86	3,037.75
	6* อยู่ที่เกาะพะลวย และหมู่เกาะอ่างทอง					6	5.69
		75.97	47,478.3				
ลิปะน้อย	1	5.71	3,568.75	แม่เฒ่า	1	6.29	3,931.25
	2	5.55	3,468.75		2	6.22	3,887.50
	3	5.32	3,325.00		3	5.99	3,743.75
	4	5.44	3,400.00		4	6.08	3,800.00
	5	5.51	3,443.75		5	5.71	3,568.75
					6	5.04	3,150.00
คลังงาม	1	5.58	3,487.50	บ่อหุด	1	7.06	4,412.50
	2* อยู่ที่เกาะแตน	6.67	4,171.10		2	7.06	4,412.50
	3	7.45	4,656.25		3	6.13	3,831.00
	4	5.81	3,631.25		4	5.85	3,656.25
	5	6.08	3,800.00		5	6.42	4,012.50
					6	7.52	4,700.00
หน้าเมือง	1	7.89	4,931.25	รวมทั้งหมด		39	314.00
	2	7.61	4,758.25				196,250
	3	7.50	4,687.50				
	4	7.36	4,600.00				
	5	7.22	4,512.50				

ที่มา: กองราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง

สัญลักษณ์

- เส้นแบ่งเขตตำบล
- เส้นแบ่งเขตหมู่บ้าน
- ☉ เส้นชั้นความสูง

คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

แผนที่ 3.3 แสดงเขตการปกครองของอำเภอเกาะสมุย

ตารางที่ 3.2 จำนวนหมู่บ้าน ตำบล ในเขตสุขาภิบาลเกาะสมุย

ตำบล	หมู่ที่					
	1	2	3	4	5	6
อ่างทอง	แหลมดิน	หินลาด	หน้าทอน	ตะเกียน	บางมะขาม	เกาะพะลวย*
ลิปะน้อย	ครอกพันรา	บ้านทุ่ง	ลิปะน้อย	โนบ้าน	สระเกศ	
ดลิ่งงาม	สระเกศ	เกาะแตน*	ดลิ่งงาม	ท้องโหนด	ท้องกรูด	
หน้าเมือง	หัวเวียง	สวนทุเรียน	บ้านทะเล	แหลมสอ	ตะพ้อ	
มะเร็ต	หัวถนน	บ้านหาญ	บ้านทุ่ง	ละไม	มะเร็ต	ดินท่า
บ่อผุด	บ่อผุด	เฉวงน้อย	เกาะฟาน	บางริักษ์	ปลายแหลม	เฉวงใหญ่
แม่น้ำ	แม่น้ำ	เขาแพง	บ้านทุ่ง	ดอนทราย	บ้านใต้	บางปอ

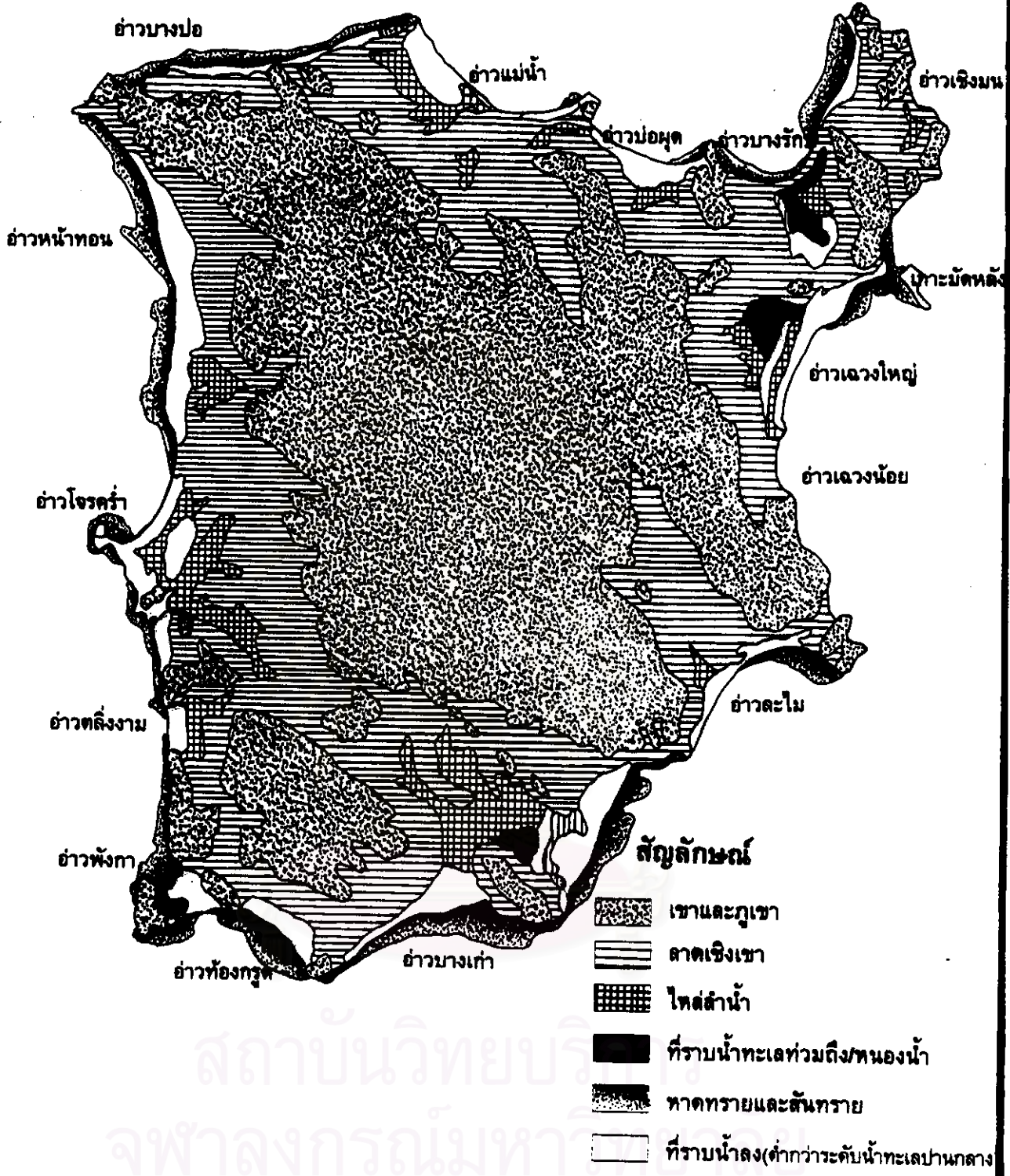
ที่มา: กองราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง

หมายเหตุ * หมู่บ้านที่เป็นเกาะแยกจากเกาะสมุย

3. ลักษณะภูมิประเทศ

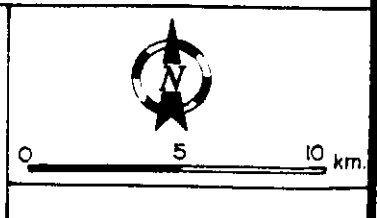
สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของเกาะสมุยมีลักษณะเป็นที่ดอนและภูเขากระจัดกระจาย อยู่เกือบทั่วบริเวณเกาะ ส่วนที่ราบมีเพียงส่วนน้อย สภาพป่าไม้บนเกาะถูกทำลายเสียเป็นส่วนใหญ่ และผลที่ตามมาคือการสูญเสียแหล่งต้นน้ำลำธาร ตลอดจนการพังทลายของดินและดินบนเขา เกาะสมุยมีลำคลองหลายสาย ซึ่งมีต้นกำเนิดอยู่บนเขาและไหลลงสู่ทะเลเกือบทุกด้านของเกาะ ชานน้ำเหล่านี้บางสายไหลตลอดปี แต่บางสายก็ขึ้นเขินในฤดูแล้ง

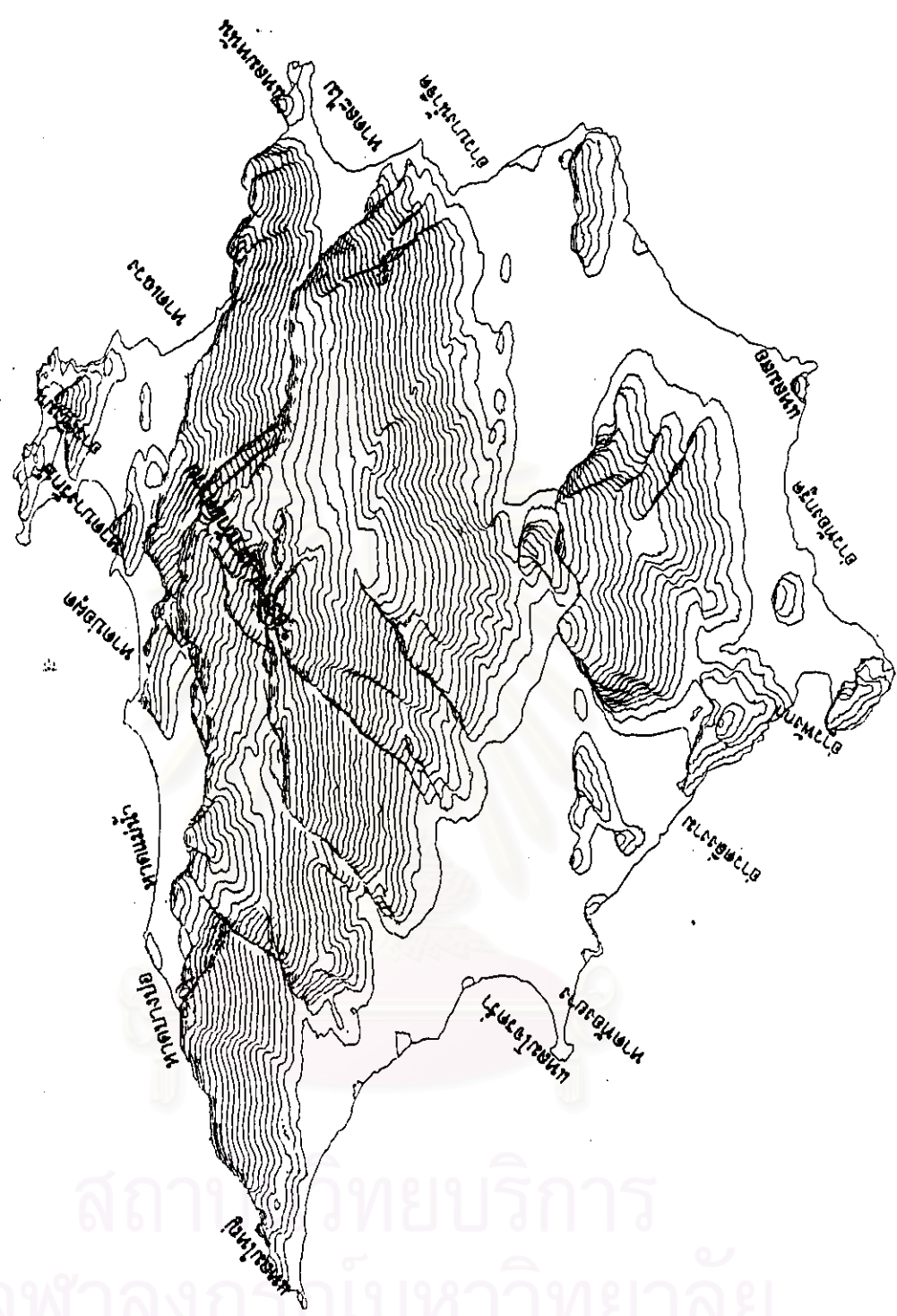
เกาะสมุยตั้งอยู่ทางฝั่งทะเลภาคใต้ด้านตะวันออก ซึ่งเป็นชายฝั่งทะเลยกตัวและฝั่งทะเลเปิดของคาบสมุทร สำหรับพื้นที่ส่วนใหญ่ที่มีลักษณะเป็นภูเขาหรือเนินเขามีอาณาบริเวณครอบคลุมประมาณ 77,797 ไร่ หรือร้อยละ 53.80 ของพื้นที่ทั้งหมด (แผนที่ 3.3) และมีความลาดชันโดยเฉลี่ยประมาณ 25-30 % ซึ่งมีโครงสร้างทางธรณีวิทยาต่อเนื่องมาจากเทือกเขานครศรีธรรมราชเป็นภูเขาหินแกรนิต วางตัวอยู่เป็นแนวขวางจากพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงเหนือผ่านกลางตัวเกาะและบริเวณพื้นที่ตะวันตกเฉียงใต้ มีความสูงอยู่ระหว่าง 100-635 เมตร และจุดสูงสุดได้แก่ เขาท้ายควาย มีความสูงประมาณ 635 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง(แผนที่ 3.4, 3.5) ครอบคลุมพื้นที่ด้านตะวันออกทั้งหมด ส่วนพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงใต้จะเป็นภูเขาชุกคางจนบุรีประกอบด้วยหินทราย หินชนวน และหินควอทไซต์ พื้นที่ภูเขาเหล่านี้ปกคลุมด้วยป่าไม้ ซึ่งเป็นป่าเบญจพรรณ(Mixed Deciduous Forest) และสวนมะพร้าว จากสภาพที่มีภูเขาอยู่ตอนกลางของเกาะ ทำให้เป็นแหล่งต้นน้ำของลำน้ำสำคัญหลายสายด้วยกัน เช่น คลองลิปะใหญ่ คลองตะเกียน คลองท่าจีน คลองลิปะน้อย คลองแม่น้ำ คลองสระเกศ คลองหน้าเมือง เป็นต้น ส่วนบริเวณที่เป็นที่ราบมีประมาณ 66,805 ไร่ หรือร้อยละ 46.20 ของพื้นที่ทั้งหมดเท่านั้น ความสูงของพื้นที่บริเวณนี้ประมาณ 10 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง รายละเอียดแสดงในตาราง 3.3 พื้นที่เหล่านี้เป็นที่ตั้งของชุมชน แหล่งท่องเที่ยว ประเภทชายหาด และแหล่งบริการเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งมีอยู่ไปรอบเกาะสมุย ทางฝั่งตะวันออกนั้น มีพื้นที่ราบสำหรับทำการเกษตรน้อยกว่าด้านตะวันตก แต่มีหาดทรายที่กว้างขวางและสวยงามถึง 2 หาด คือ หาดเฉวงน้อยและหาดเฉวงใหญ่ หาดละไม ซึ่งเป็นแหล่งที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่สำคัญใน

ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

แผนที่ 3.4 แสดงลักษณะภูมิประเทศของเกาะสมุย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

แผนที่ 3.5 แสดงลักษณะภูมิประเทศ 3D-Topography

ที่มา : Angsana Boonyobhas

ปัจจุบัน พื้นที่เหล่านี้เป็นทรัพยากรหลักของเกาะสมุย (อนันต์ พิศายรักษ์ และคณะ 2523:6-11) ซึ่งอาจกล่าวสภาพพื้นที่โดยละเอียด ได้ดังนี้

1) ทาดทรายและสันทราย (Beach and Beach Ridges) ส่วนใหญ่พบเป็นแนวยาวไปตามริมฝั่งทะเล เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำของคลื่น หรือกระแสน้ำพัดพาเอาทรายไปกองทับถมไว้ตามริมฝั่ง หรือขึ้นไปกองทับถมไว้บริเวณเหนือหาด ทำให้เกิดเป็นสันทรายเดี่ยวและแฝกวาง อาจจะเป็นสันเดี่ยว หรือหลาย ๆ สัน ขนานกันไป มักจะพบตั้งแต่ชายฝั่งทะเลหรือพบลึกเข้าไปจากฝั่งทะเล โดยพบเป็นแนวยาวไปตามริมฝั่งทะเลรอบเกาะ

2) ที่ราบน้ำทะเลท่วมถึง (Tidal Flat) พบตามบริเวณที่เป็นส่วนปลายของลำคลองลำธาร ซึ่งระบายน้ำจากเขาลงสู่ทะเล เป็นบริเวณที่มีลักษณะเป็นที่ลุ่มต้ำน้ำทะเลท่วมถึง พืชพรรณที่ขึ้นส่วนใหญ่เป็นพวกโกงกาง แสม พบทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ บริเวณบ้านทะเล และบ้านท้องโตนด

3) ที่ลุ่มต้ำมาก หรือพยุ (Depress) เป็นบริเวณพื้นที่ที่เป็นที่ลุ่มต้ำ สภาพพื้นที่เป็นแอ่งยาวอยู่ระหว่างสันทราย หรือบริเวณด้านหลังของสันทราย มีน้ำขังอยู่ตลอดปี หรือเกือบตลอดปี พืชพรรณที่ขึ้นเป็นพวกเสม็ด ทุง้า เป็นส่วนใหญ่ บริเวณนี้ไม่ค่อยได้ใช้ทำนา เนื่องจากมีน้ำขังอยู่เกือบตลอดปี

4) ที่ราบต้ำ เป็นบริเวณพื้นที่ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นที่ต่ำราบเรียบ หรือเกือบราบเรียบ มีความลาดชันไม่เกินร้อยละ 2 บริเวณพื้นที่เหล่านี้เคยเป็นพื้นที่ที่น้ำทะเลท่วมถึงมาก่อน แต่ได้ถูกตะกอนลำน้ำพัดพามาทับถมที่หลัง จึงไม่พบร่องรอยของอิทธิพลน้ำทะเล บริเวณพื้นที่เหล่านี้โดยปกติจะมีน้ำขังในฤดูฝนนาน 4-5 เดือน ส่วนใหญ่ใช้ทำนา

5) ที่ลุ่มต้ำระหว่างเนิน เป็นบริเวณพื้นที่ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นที่ต่ำราบเรียบ เป็นแนวยาวแคบ ๆ ระหว่างเนินมีทางน้ำไหลผ่าน พื้นที่ที่เป็นที่ลุ่มมีน้ำขังเกือบตลอดปี ส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือมีใช้ทำนาบ้างเล็กน้อย

6) ที่ดอน (Upland) เป็นบริเวณพื้นที่สูงซึ่งรวมถึงสภาพภูมิประเทศต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

■ บริเวณหุบเขาที่มีการทับถม (Valley Hill) เกิดจากลำน้ำพัดพาตะกอนมาทับถมบริเวณสองข้างลำน้ำ ในบริเวณพื้นที่ที่เป็นหุบเขา หรือหุบเขาระหว่างเนิน เมื่อน้ำลดตะกอนก็จะตกค้างอยู่บริเวณสองข้างขนานไปกับลำน้ำ บริเวณพื้นที่เหล่านี้ส่วนใหญ่ใช้ปลูกมะพร้าว และผลไม้

■ บริเวณพื้นที่ที่ได้รับอิทธิพลจากหินแกรนิตและหินอื่น ๆ (Dispersing Shadow of Granite and Others) บริเวณพื้นที่ดังกล่าวนี้ประกอบด้วยพื้นที่ที่เป็นลาดเชิงเขา (Foot Hill Slope) และเนินเขาที่ถูกกัดกร่อน (Eroded Hill) มีความลาดชันร้อยละ 8-20 บางแห่งจะพบพวกหินโผล่ แต่มีปริมาณไม่มาก และอาณาเขตไม่กว้างขวางพอที่จะแบ่งเป็นพื้นที่หินโผล่ (Rubble Land) พื้นที่ที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดต่อจากที่ลาดเชิงเขา (Adjacent to Foot Hill Slope) บริเวณพื้นที่มีลักษณะต่าง ๆ ทั้งหมดนี้ได้รับอิทธิพลจากหินแกรนิตเป็นส่วนใหญ่ มีบ้างเล็กน้อยเป็น

ที่ลาดเชิงเขาซึ่งได้รับอิทธิพลจากหินทราย หินควอทไซต์ บริเวณสภาพภูมิประเทศดังกล่าวนี้ จะอยู่ ถัดจากที่ราบต่ำขึ้นไปจนถึงบริเวณที่เป็นภูเขา พื้นที่เหล่านี้ใช้ปลูกมะพร้าวเกือบทั้งหมดและบางส่วน ใช้ปลูกผลไม้

ตาราง 3.3 แสดงรายละเอียดพื้นที่เกาะสมุย

ลักษณะพื้นที่	ขนาดพื้นที่		ร้อยละของพื้นที่ เกาะทั้งหมด (%)
	ไร่	ตารางกิโลเมตร	
หาดทรายและสันทราย	11,498	18.39	7.85
ที่ราบน้ำทะเลท่วมถึง	248	0.39	0.17
ที่ลุ่มต่ำมาก	312	0.50	0.22
ที่ราบต่ำ	6,824	10.82	4.72
ที่ลุ่มต่ำระหว่างเนิน ที่ลอน	250	0.40	0.17
• บริเวณหุบเขาที่มีการทับถม	3,123	5.00	2.16
• บริเวณพื้นที่ที่ได้รับอิทธิพล จากหินแกรนิตและหินอื่น ๆ	44,522	71.28	30.81
เขาและภูเขา			
• เขาติดต่อกัน	75,182	120.31	52.00
• เขาไม่ติดต่อกัน	2,605	4.17	1.80
รวมทั้งหมด	144,600	231.36	100.00

ที่มา : รายงานสำรวจดิน บริเวณเกาะสมุย และเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ฉบับที่ 247 เมษายน พ.ศ. 2523

7) เขาและภูเขา (Hill and Mountains) เขา (Hills) เป็นลักษณะภูมิประเทศที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 80 และมีระดับสูงขึ้นจากบริเวณรอบ ๆ ประมาณตั้งแต่ 150 ถึง 600 เมตรขึ้นไป ส่วนภูเขา (Mountains) เป็นลักษณะภูมิประเทศที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 30 และมีระดับสูงตั้งแต่ 600 เมตรขึ้นไป

4. ลักษณะภูมิอากาศ

ฤดูกาล สภาพภูมิอากาศของเกาะสมุย แบ่งออกเป็น 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน เป็นช่วงปลายลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อากาศจะคลายความชุ่มชื้น ประกอบกับมีกระแสลมที่พัดมาจากทะเลจีนใต้ ทำให้ฝนตกน้อยและอุณหภูมิสูงขึ้น แต่มีคลื่นลมสงบ น้ำทะเลใส ทำให้การท่องเที่ยวของเกาะสมุยสลับฤดูกับภูเก็ต ช่วงนี้เป็นช่วงที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงมกราคม ซึ่งเป็นช่วงลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย และในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคมและในช่วงเดือน

พายุฤดูร้อนถึงมกราคม เป็นลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดมาจากทะเลจีนใต้ ทำให้ฝนตกมาก และทำให้อำเภอเกาะสมุยฝนตกเกือบตลอดทั้งปี

เกาะสมุยมีปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยของเกาะในรอบ 9 ปี(พ.ศ. 2531-2539)มีค่าประมาณ 2492.44 มม. ช่วงเวลาที่ฝนตกในรอบปีประมาณ 3 เดือนเศษ นับตั้งแต่ตุลาคมถึงมกราคม โดยมีฝนตกร้อยละ 54.75 ของปริมาณที่ฝนตกทั้งปี และจำนวนวันที่ฝนตกทั้งปี 109 วัน และเดือนพายุฤดูร้อนเป็นเดือนที่มีจำนวนวันที่มีฝนตกมากที่สุด 15 วันต่อเดือน

อุณหภูมิโดยเฉลี่ยของเกาะมีค่าประมาณ 27 องศาเซลเซียส และสูงสุดเดือนเมษายน ประมาณ 29 องศาเซลเซียส และเฉลี่ยต่ำสุดเดือนธันวาคมประมาณ 21 องศาเซลเซียส จะเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิในบริเวณเกาะสมุยในรอบปีมีน้อยมาก เว้นแต่ปี 2533 เกาะสมุยเกิดภาวะแห้งแล้ง ฝนทิ้งช่วงในเดือนมีนาคม-เมษายน อุณหภูมิสูงถึง 33 องศาเซลเซียส

ความชื้นสัมพัทธ์ ค่าเฉลี่ยความชื้นสัมพัทธ์ในรอบปี ประมาณ 77 % เดือนพายุฤดูร้อนเป็นเดือนที่มีความชื้นสัมพัทธ์สูงสุด 91.3 % ส่วนเดือนมิถุนายนและเดือนกรกฎาคมเป็นเดือนที่มีความชื้นสัมพัทธ์ต่ำที่สุดในรอบปีประมาณ 75 %

ลักษณะของลมที่พัดผ่านเกาะสมุย แบ่งออกเป็น 2 ทิศทาง คือระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนพายุฤดูร้อน เป็นลมที่พัดมาจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ด้วยความเร็วเฉลี่ยระหว่าง 3.7-8.0 น็อต และเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม เป็นลมที่พัดมาจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือด้วยความเร็วเฉลี่ยระหว่าง 4.3-7.0 น็อต และความเร็วลมเฉลี่ยสูงสุดเท่าที่เคยมีประมาณ 50 น็อต ทิศทางลมโดยเฉลี่ยมาจากทิศตะวันตกในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และมาจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงเดือนพายุฤดูร้อนถึงเดือนเมษายน ความเร็วลมเฉลี่ยในรอบปีจะอยู่ระหว่างช่วง 4.3-7.5 น็อต ความเร็วลมเฉลี่ยตลอดปี 5.95 น็อต ความเร็วลมสูงสุดจะเกิดขึ้นในระหว่างเกิดพายุฝน โดยจะแปรผันอยู่ในช่วงความเร็วระหว่าง 33-50 น็อต ความเร็วลมสูงสุดเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 42 น็อต

นอกจากลมมรสุมทั้งสองแล้ว ยังมีลมประจำถิ่นของเกาะสมุยซึ่งพัดตลอดปี มีลักษณะการพัดมาจากเกือบทุกทิศหมุนเวียนรอบเกาะ (ปานเทพ วิริยานนท์ 2533:25-27) ดังแสดงในแผนที่ 3.6 กล่าวสรุปได้ดังนี้ (ปานเทพ วิริยานนท์ 2533: 25-27)

1) ลมระหว่างเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม มี 3 ประเภท คือ ลมตะวันตกเฉียงใต้ (ลมพายุ) ลมตะวันตก และลมตะวันออกเฉียงเหนือ (ลมพัดหลวง) ซึ่งเป็นลมฝน ปกติจะพัดในช่วงบ่ายประมาณ 2-3 ชั่วโมง

2) ลมระหว่างเดือนพายุฤดูร้อน-มกราคม มี 2 ประเภท คือลมเหนือ (ลมว่าว) และลมตะวันออกเฉียงเหนือ (ลมอุตรา) เป็นลมที่ทำให้เกิดคลื่นลมจัด ความสูงคลื่น 3-5 เมตร ทางชายฝั่งด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะ ซึ่งบางครั้งพัดนานติดต่อกัน 4-5 วัน ทำให้เรือไม่สามารถสัญจรไปมาได้

3) ลมระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน มี 2 ประเภท คือ ลมตะวันออกเฉียงใต้ (ลมตะเภา) และลมใต้ (ลมสลาตัน) เป็นลมที่เกิดขึ้นไม่บ่อยนัก แต่เมื่อเกิดขึ้นจะทำให้ทะเลมีคลื่นลมแรงต่อกันหลายวัน

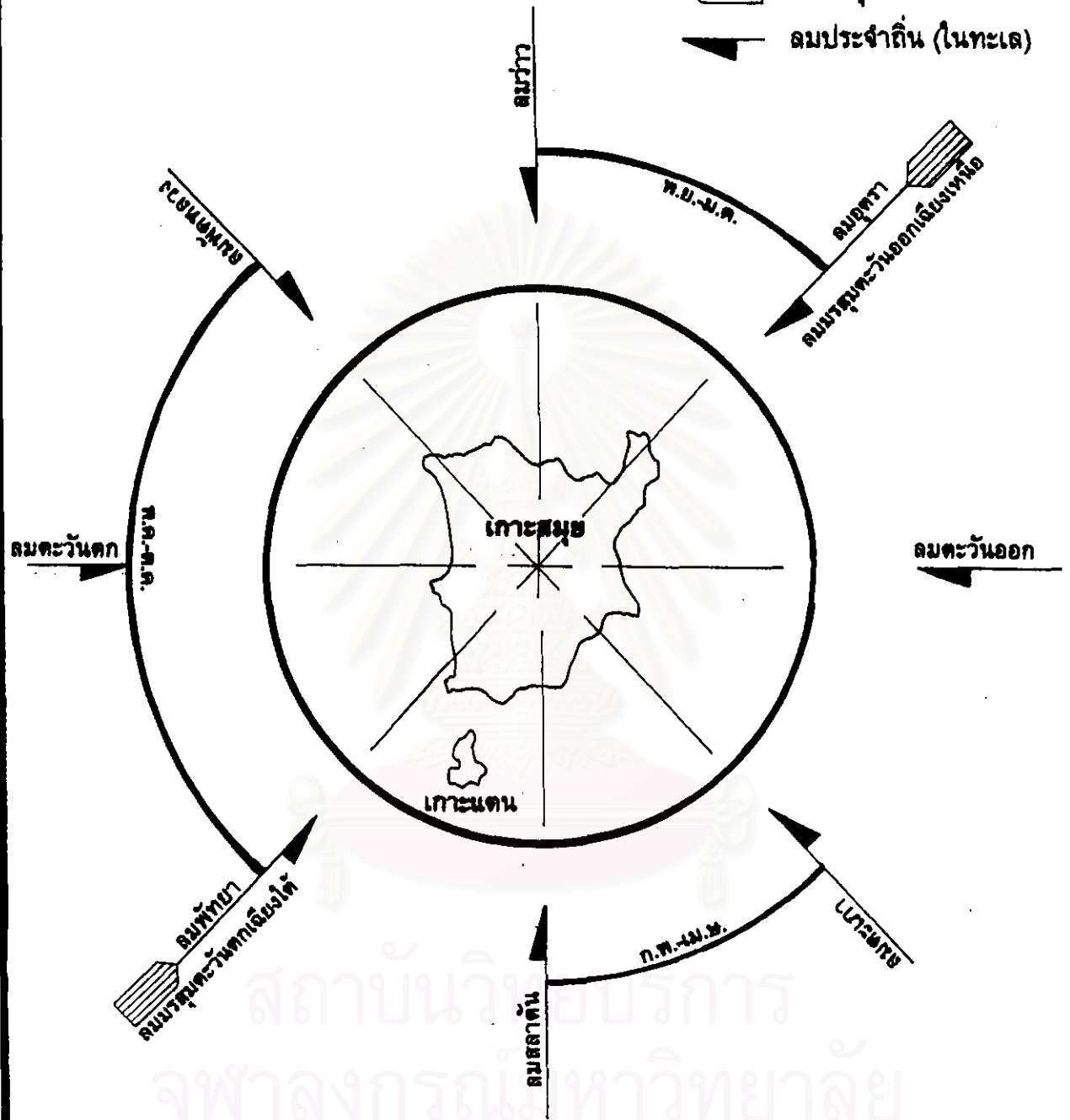
สัญลักษณ์

ลมมรสุม

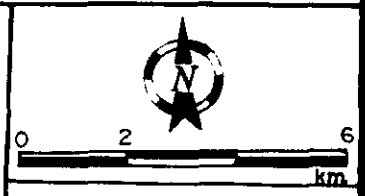

ลมประจำถิ่น (ในทะเล)

ผลกระทบทองการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

แผนที่ 3.6 แสดงทิศทางลมประจำถิ่น

นอกจากนี้ลมมรสุมเขตร้อนที่บริเวณภาคใต้ ลมพายุ (พายุหมุน) อาจเกิดขึ้นในมหาสมุทรแปซิฟิก หรือในทะเลจีนใต้ หรืออ่าวไทยเอง แล้วเคลื่อนตัวมาทางตะวันตกจนถึงอ่าวไทย และขึ้นสู่ชายฝั่ง ซึ่งอาจมีกำลังแรงตั้งแต่พายุดีเปรสชัน พายุโซนร้อน และพายุไต้ฝุ่น ช่วงเดือนตุลาคมจะเป็นเดือนที่มีพายุหมุนเช่นนี้เข้าสู่อ่าวไทยมากที่สุด

คลื่น จากสถิติข้อมูลของกรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ (บ้านเทพ วิทยาลัย 2533: 27) วิเคราะห์ได้ว่าความสูงของคลื่นผิวน้ำจะสัมพันธ์กับความเร็วลม ในระหว่างที่เกิดพายุฝน ความเร็วลมจะอยู่ระหว่าง 30-50 นอต ซึ่งจะทำให้เกิดคลื่นสูงโดยเฉลี่ยประมาณ 3-5 เมตร แต่ความสูงของคลื่นขนาดนี้จะเกิดขึ้นเฉพาะทางชายฝั่งด้านตะวันออกของเกาะสมุยเท่านั้น ทั้งนี้เป็นเพราะคลื่นเกิดจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัดมาจากทะเลเปิด คลื่นใหญ่นี้จะเกิดขึ้นเด่นชัดที่สุดในเดือนพฤศจิกายน ตลอดไปจนถึงเดือนมกราคม ในช่วงเดือนดังกล่าวจะเกิดพายุฝนเกือบทุกวัน ส่วนทางด้านตะวันตกซึ่งได้รับพายุฝนจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้นั้น จะมีคลื่นสูงไม่เกิน 1 เมตร ทั้งนี้เพราะเกาะสมุยวางตัวอยู่ใกล้กับแผ่นดินอิทธิพลของลมมรสุมทางด้านนี้ จึงไม่ส่งผลกระทบต่อความสูงของคลื่นมากนัก

ภัยธรรมชาติ

- ฝนแล้ง ปัญหาช่วงฝนแล้งอยู่ในช่วงเดือนมกราคม-เมษายน ในช่วงนี้ฝนตกน้อยและบางปีฝนทิ้งช่วงแต่ก็ไม่ทำความเสียหายต่อพื้นที่เกษตรกรรมมากนักเพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ปลูกมะพร้าวเพียงแต่เที่ยวไม่ออกจั้น ชะงักการเจริญเติบโตในช่วงนี้ ส่วนพืชอื่น ๆ ทาน้ำมาช่วยเหลือได้เพราะเลือกพื้นที่ปลูกใกล้แหล่งน้ำ

- วาตภัยและอุทกภัย ฝนตกชุกตั้งแต่เดือนตุลาคม-มกราคม โดยสภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขาตอนกลางและลาดลงโดยรอบเกาะ จึงทำให้น้ำฝนที่ตกกระบายลงสู่ที่ต่ำ โดยเฉพาะที่ราบบริเวณชายฝั่งได้อย่างรวดเร็ว ฝนหยุดตกน้ำก็จะเริ่มลดไม่ทำความเสียหายแก่พื้นที่การเกษตรบริเวณที่น้ำระบายไม่ทันหรือมีสิ่งกีดขวางเช่น ที่ตั้งอาคาร บ้านเรือน และถนน เป็นต้น จะเอ่อท่วมขังแต่กินระยะเวลาไม่นาน เนื่องจากพื้นดินเป็นทราย และสามารถระบายลงสู่ทะเลได้ในที่สุด ยกเว้นบางบริเวณที่ไหลลงสู่ที่ลุ่มมีลักษณะเป็นพรุ เช่น บริเวณ พรุแฉวง พรุโจรคร่ำ เป็นต้น ถึงกระนั้นก็ตามทำให้ถนนได้รับความเสียหายได้ อย่างไรก็ตาม พื้นที่เกาะสมุยมีสถิติการเกิดวาตภัยและอุทกภัย 5 ครั้ง ในพ.ศ. 2505 พายุโซนร้อนแอเรียตพัดผ่านแหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช 25 ค.ศ. 2505, พายุโซนร้อนรุต 23 พ.ย. 2513, 2515, 2517 และในปี พ.ศ. 2531 (อุทกภัย 23 พ.ย. 31) ซึ่งยังผลเสียหายให้แก่ทรัพย์สินของราษฎร (4 พ.ย. 2532 พายุไต้ฝุ่นแกย์พัดเข้า อ.ปะทิว และ อ.ท่าชนะ จังหวัดชุมพร สำหรับเกาะสมุยไม่ได้รับผลกระทบ มีเพียงฝนตกตามปกติ แต่อย่างไรก็ตามลมพายุดังกล่าวส่งผลกระทบกระเทือนต่อนิเวศวิทยาของเกาะด้วยเช่นกัน คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพชายฝั่งบริเวณเกาะมัดทหลังจากหาดเลน มีทากทะเลและสาหร่ายกระจายอยู่ทั่วไปเป็นพื้นท้องน้ำที่เป็นทราย ทากทะเลและสาหร่ายหายไปจากพื้นที่บริเวณนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย 2528-33)

5. ทรัพยากรธรรมชาติ

5.1 ดิน

บริเวณรอบ ๆ เกาะริมฝั่งทะเลจะมีลักษณะพื้นที่เป็นหาดทรายและสันทราย ดินที่เกิดจากหาดทรายและสันทรายนี้เป็นดินทรายหรือดินทรายร่วน สำหรับบริเวณที่อยู่ติดจากหาดทรายเข้ามามีสภาพพื้นที่ลักษณะลุ่มต่ำ น้ำทะเลท่วมถึง หรือเป็นที่ที่น้ำทะเลเคยท่วมถึงมาก่อน

การพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสมุยโดยเฉพาะกิจกรรมด้านการบริการ บังกะโล ที่พักและอื่น ๆ ตลอดจนกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มักจำกัดอยู่ในบริเวณชายฝั่ง ที่มีลักษณะทางกายภาพที่สวยงาม เป็นบริเวณที่ดินที่ขาดอาหารค่อนข้างต่ำ ไม่เหมาะสมสำหรับการทำกิจกรรม แต่เป็นบริเวณที่เกษตรกรได้ปลูกสวนมะพร้าวเป็นเวลานาน เมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะที่ผ่านมา ได้มีการเปลี่ยนมือซื้อขายเพื่อการพัฒนาและเก็งกำไร จึงส่งผลกระทบต่อการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของเกาะสมุย โดยทำให้พื้นที่ราบซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรมาก่อน ถูกทิ้งร้างหรือประกอบกิจกรรมอื่น โดยเฉพาะพื้นที่นาและสวนมะพร้าว และบางบริเวณได้มีการเปิดหน้าดินรูก้าพื้นที่ลาดเชิงเขา เพื่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว และมีแนวโน้มมากยิ่งขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นการกัดเซาะและพังทลายของดิน และเกิดความไม่สวยงามของสภาพธรรมชาติ

ลักษณะดินของเกาะสมุยประกอบด้วยชุดดินต่าง ๆ ดังนี้ (แผนที่ 3.7)

1) ดินชุดทุ่งควัว (Tg) มีเนื้อที่ประมาณ 12,376 ไร่ เป็นดินที่เกิดดินพวกดินแกรนิต พื้นที่ที่พบเป็นที่ลึกลงลึกมาก มีการระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดินลึกกว่า 1 เมตร เหมาะแก่การปลูกยางพารา (คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล 2530:4-89)

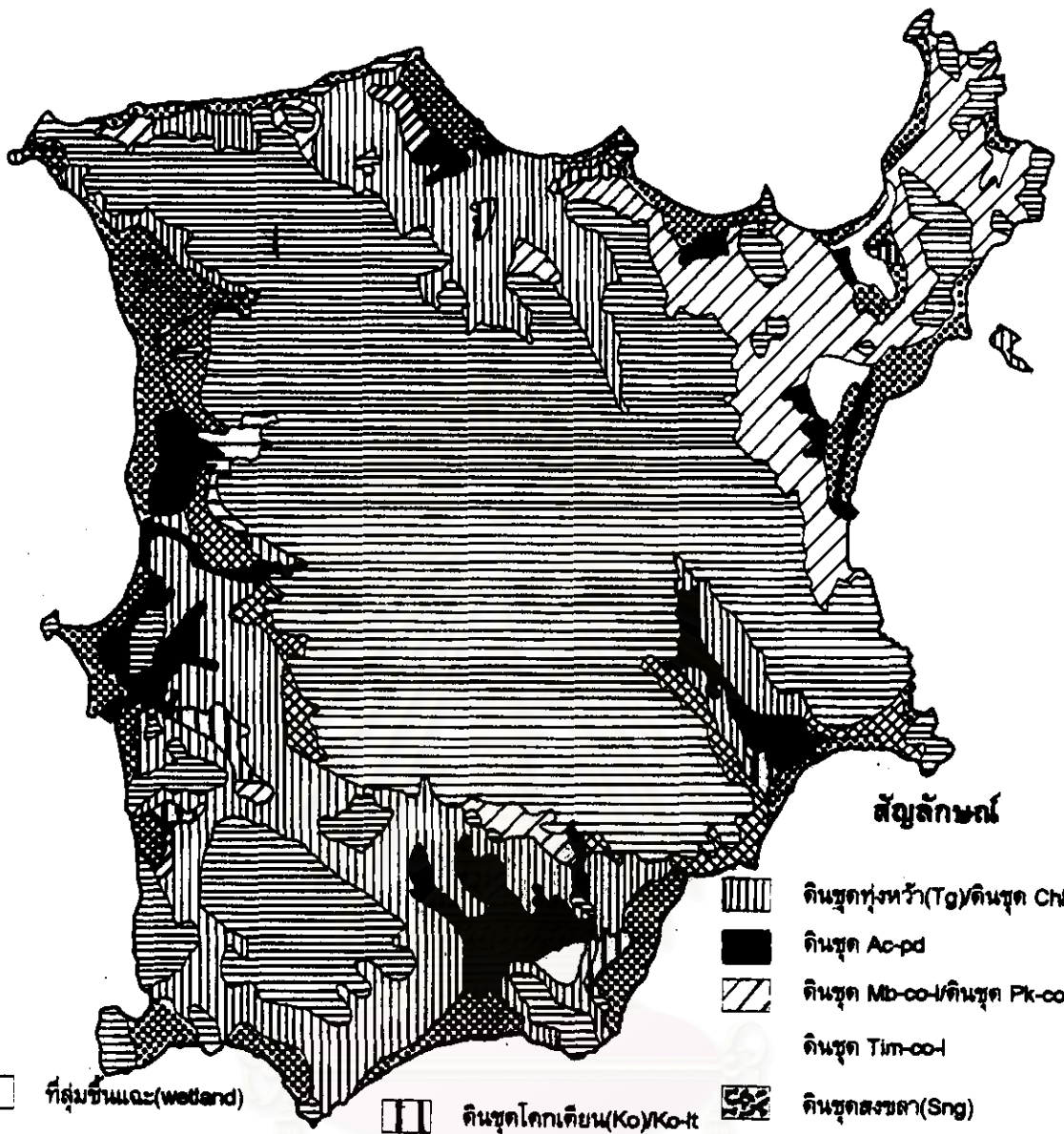
2) ดินตะกอนลำน้ำที่มีการระบายน้ำเร็วอยู่ปะปนกัน (Ac-pd) มีเนื้อที่ประมาณ 4,827 ไร่ เป็นดินทรายที่มีการระบายน้ำเร็ว เกิดจากลำน้ำพัดพามาทับถม เหมาะแก่การปลูกข้าว

3) ดินชุดหัวหิน (Hh) เนื้อที่ประมาณ 3,740 ไร่ ดินชนิดนี้เกิดจากวัตถุกำเนิดดินพวกหาดทราย สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินที่ขาดอาหารต่ำ มีคุณสมบัติทางกายภาพเลว ระดับน้ำใต้ดินต่ำกว่า 1 เมตร เหมาะแก่การปลูกมะพร้าว

4) ดินชุดบาเจาะ (Bc) ดินชุดนี้มีเนื้อที่ประมาณ 3,038 ไร่ เกิดจากคลื่นหาดเก่าขนานกับสันหาด ปัจจุบันพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ค่อนข้างราบเรียบ มีปริมาณแร่ธาตุอาหารต่ำ เนื้อดินเป็นทราย พืชผักจะขาดน้ำช่วงฝนตกน้อย ระดับน้ำใต้ดินลึกกว่า 1 เมตร เหมาะแก่การปลูกมะพร้าว

5) ดินชุดระยอง (Ry) มีเนื้อที่ประมาณ 1,674 ไร่ เกิดจากวัตถุกำเนิดดินพวกดินทรายเก่า พบในสภาพพื้นที่ราบและลูกคลื่นลอนลาด เหมาะแก่การปลูกมะพร้าว

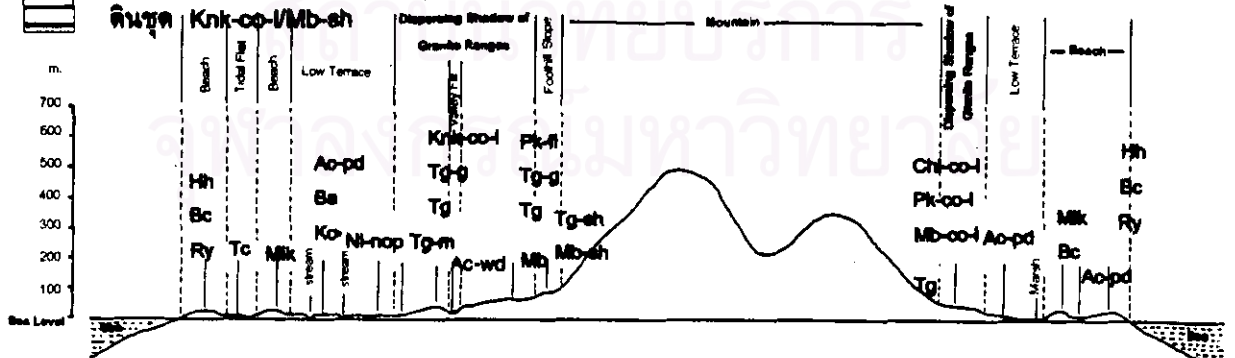
6) ดินชุดโคกเคียน (Ko) มีเนื้อที่ประมาณ 983 ไร่ เกิดจากตะกอนลำน้ำเก่าพัดมาทับถมลานตะพักน้ำระดับต่ำ ตามปกติระดับน้ำใต้ดินต่ำกว่า 1 เมตร ระยะ 2-3 เดือนในฤดูแล้ง น้ำช่วง 4-5 เดือน ในฤดูฝน เป็นดินร่วนปนทราย เหมาะแก่การปลูกข้าว

สัญลักษณ์

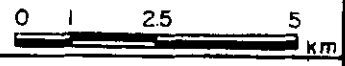
- ดินชุดทุ่งหญ้า(Tg)ดินชุด CHl-coo-I
- ดินชุด Ac-pd
- ดินชุด Mb-coo-I/ดินชุด Pk-coo-I
- ดินชุด Tim-coo-I
- ดินชุดสงขลา(Sng)
- ดินชุดหัวหิน(Hh)ดินชุดบาเจาะ(Bc)
- ดินชุดไม้ขาว(Mlk)ดินชุดสตัทิม(Sh)

- ที่ลุ่มขังน้ำ(wetland)
- ที่ลาดเชิงซ้อน(Slope Complex)
- ดินชุดมาบบอน(Mb)ดินชุด Pk-II
- ดินชุดโคกเตียน(Ko)Ko-t
- ดินชุดระยอง (Ry)
- ดินชุดบางนา(Ba)

ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

แผนที่ 3.7 แสดงลักษณะดิน

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

7) ดินชุดไมซ์ขาว (Mik) มีเนื้อที่ประมาณ 868 ไร่ เกิดจากพวกทาดทรายเก่า สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบและถูกคลื่นเล็กน้อย มีแร่ธาตุอาหารต่ำ ระดับน้ำใต้ดินลึกกว่า 1 เมตร เหมาะแก่การปลูกยางพารา

8) ดินชุดท่าจีน (Tc) มีเนื้อที่ประมาณ 246 ไร่ เกิดจากตะกอนน้ำทะเลที่ถูกพัดพา มาทับถม ระบายน้ำ ระดับน้ำใต้ดินต่ำกว่า 1 เมตร มีแร่ธาตุอาหารสูงแต่คุณสมบัติทางกายภาพเลว เป็นอุปสรรคต่อการกสิกรรม

9) ดินชุดบางนา (Ba) มีเนื้อที่ประมาณ 448 ไร่ เกิดจากตะกอนลำน้ำที่ถูกพัดพา มาทับถมบนลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ เป็นดินที่ลึกมาก มีการระบายน้ำเลว ปกติระดับน้ำใต้ดินลึกกว่า 1 เมตร ประมาณ 2-3 เดือนในฤดูแล้ง และมีน้ำขังบนผิวดินประมาณ 4-5 เดือนในฤดูฝน เหมาะแก่ การปลูกข้าว

10) ดินชุดมาบบอน (Mb) มีเนื้อที่ประมาณ 882 ไร่ เกิดจากการผุพังสลายตัวของ หินดินดานเชิงเขาและวัตถุตกค้างของพวกหินแกรนิต แร่ธาตุอาหารต่ำ แต่คุณสมบัติทางกายภาพดี เนื่องจากเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย แต่ดินล่างเป็นดินปนกรวด ระดับน้ำใต้ดินต่ำกว่า 1 เมตร

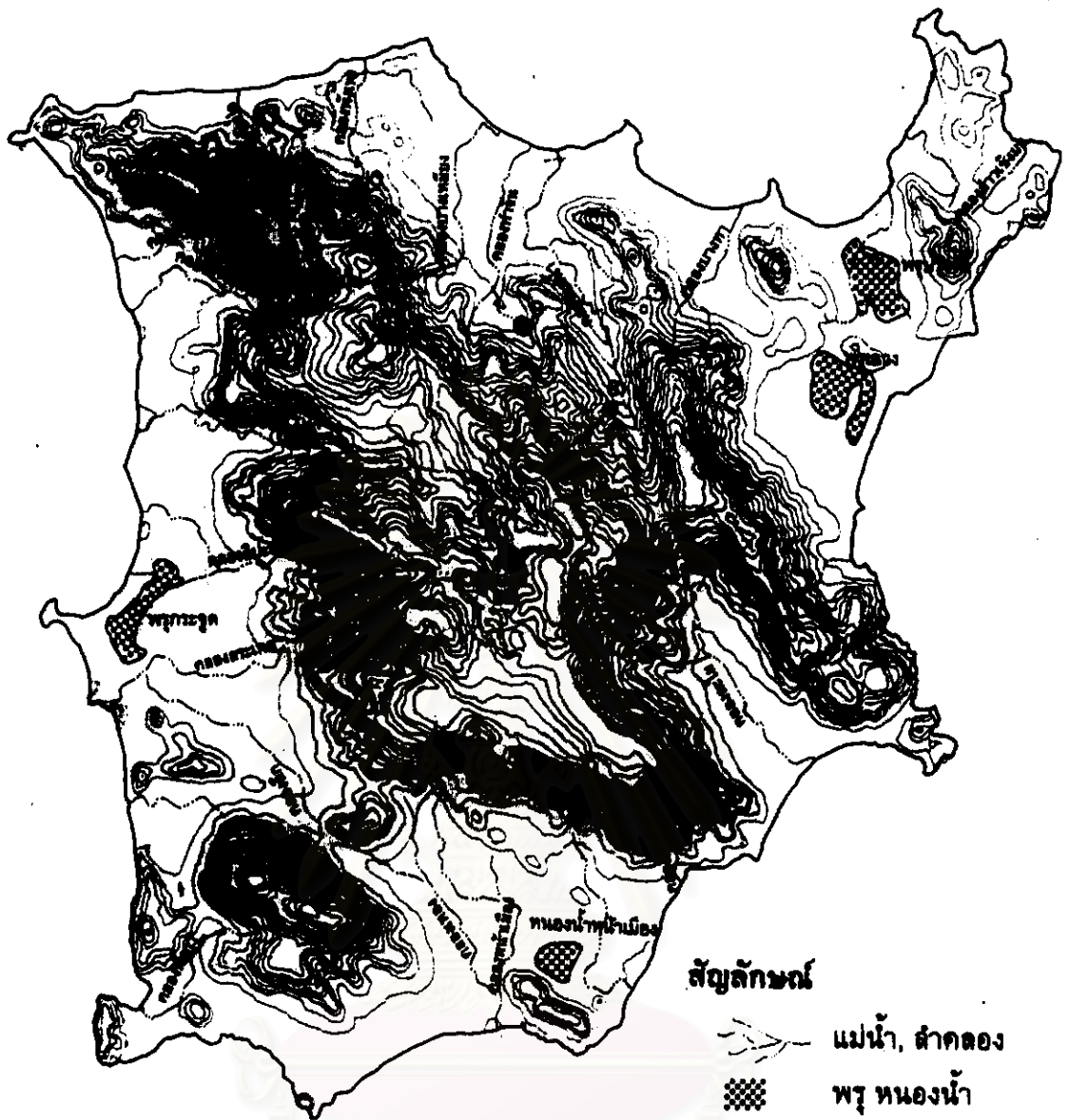
11) ดินชุดดินคล้ายดินชุดภูเกิดแต่มีอนุภาคดินเหนียว 18-35 % (PK-II) มีเนื้อที่ ประมาณ 1,539 ไร่ เป็นดินที่เกิดจากการผุพังของหินแกรนิตและหินดินดาน พบบริเวณที่ลาดเชิงเขา มีแร่ธาตุอาหารตามธรรมชาติต่ำ มีคุณสมบัติทางกายภาพดี เนื่องจากเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย อุ่ม น้ำสูง เหมาะสำหรับการเจริญเติบโตของพืช ระดับน้ำใต้ดินลึกกว่า 1 เมตรตลอดปี

5.2 แหล่งน้ำ

1) น้ำผิวดิน

น้ำผิวดินหรือน้ำท่าเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของเกาะสมุย เนื่องจากประชาชนที่อาศัยอยู่ บนเกาะใช้น้ำจากคลองต่าง ๆ ลำธาร และทางน้ำเล็ก ๆ ที่มีอยู่หลายสายเป็นน้ำเพื่ออุปโภคและ บริโภค ทางน้ำเหล่านี้มีต้นกำเนิดอยู่บนภูเขาบริเวณกลางเกาะเป็นส่วนใหญ่ มีลักษณะทางน้ำเป็น แบบกิ่งไม้ ไหลคดเคี้ยวไปตามหุบเขาตลิ่งชันเลี้ยวเลี้ยวรอบทุกด้านของเกาะ ในอดีตทางน้ำเหล่านี้หลายสาย มีน้ำไหลผิวดินตลอดทั้งปี แต่ปัจจุบันมีเพียง 2-3 สายที่มีน้ำไหลลงสู่ทะเลตลอดปี นอกจากนั้นจะมี ไหลใต้ผิวดินลึกลงไปบ้าง หรือมีน้ำไหลผิวดินเฉพาะช่วงที่มีฝนตก (แผนที่ 3.8) คลองที่สำคัญของ เกาะสมุย (ปานเทพ 2533 :86-92) ได้แก่

■ คลองลิปะใหญ่ เป็นลำน้ำที่ใหญ่ที่สุดบนเกาะสมุย มีต้นน้ำอยู่บริเวณเขาใหญ่ ตรงกลางเกาะ ไหลผ่านบ้านลิปะใหญ่ ลงทะเลบริเวณโรงพยาบาลเกาะสมุย ซึ่งอยู่ทางด้านตะวันตก ของเกาะสมุย เป็นลำน้ำที่มีปริมาณมากที่สุด และมีน้ำไหลตลอดทั้งปี และในช่วงฤดูแล้งน้ำไหลน้อย มาก ในขณะที่น้ำทะเลขึ้นสูงจะขึ้นถึงบริเวณนี้ พื้นที่ป่าบริเวณน้ำตก ตั้งแต่บริเวณที่ถนนเข้าถึงขึ้นไป เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ สภาพต้นน้ำบางส่วนยังคงสภาพสมบูรณ์ แต่บางส่วนถูกบุกรุกจับจองทำ ประโยชน์โดยประชาชนภายในท้องถิ่น คงเหลือพื้นที่ป่าสมบูรณ์น้อยมาก ปัจจุบันหน่วยอนุรักษ์ต้น

สัญลักษณ์

- แม่น้ำ, ลำคลอง
- พยุ หนองน้ำ
- ที่ตั้งโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ
- เส้นชั้นความสูง

1 ฝ่ายดินลาด	7 ฝ่ายคลองท่าตก
2 ฝ่ายลาดวานร	8 ฝ่ายคลองแม่ไม้
3 ฝ่ายวังไม้แดง(ฝ่ายสระเกศ)	9 ฝ่ายวังดินลาด
4 ฝ่ายน้ำตกหน้าเมือง	10 ฝ่ายคลองพังเพ
5 ฝ่ายวังเสาธง	11 ฝ่ายช่องเรือ
6 ฝ่ายบางน้ำจืด	12 ฝ่ายหลังไร่

ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

แผนที่ 3.8 แสดงแหล่งน้ำบนเกาะสมุย

น้ำ กรมป่าไม้ กำลังดำเนินการปลูกป่าบริเวณป่าสงวนต้นน้ำ ตลอดลำน้ำมีฝายน้ำล้น 1 แห่ง ปริมาตรเก็บกักประมาณ 3,000 ลบ.ม. ส่งน้ำไปใช้ชุมชนหน้าทอน และมีท่อส่งน้ำต่อไปยังโรงพยาบาล

นอกจากคลองที่สำคัญ ยังมีคลองและทางน้ำเล็ก ๆ อีกหลายสาย นอกจากนี้ยังมีพรุ หรือหนองน้ำขนาดใหญ่ ที่อาจพัฒนาเป็นแหล่งเก็บน้ำได้ ดังนี้ (แผนที่ 3.8)

■ พรุแฉวง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะสมุย บริเวณหมู่ที่ 2 แฉวงน้อย, หมู่ที่ 3 เกาะฟาน และ หมู่ที่ 6 แฉวงใหญ่ ต.บ่อผุด มีพื้นที่ประมาณ 1,000 ไร่ บริเวณรอบ ๆ พรุเป็นเขา มีสวนมะพร้าวโดยรอบ อีกด้านหนึ่งเป็นสันทรายริมทะเลเล็กน้อย (ลักษณะของพรุเป็นที่ราบลุ่มน้ำที่น้ำท่วมขังตลอดปี ความลึกประมาณ 1.0-1.5 เมตร และในช่วงเดือนพฤศจิกายน ที่มีฝนตกมากอาจลึกถึง 2-2.5 เมตร) ในบริเวณพรุไม่มีต้นไม้ใหญ่ แต่มีหญ้าและกกขึ้นเต็มรอบพื้นที่จากการที่มีน้ำขังตลอดปี ไม่มีทางระบายเป็นเวลานาน จึงเกิดการทับถมของวัชพืชและอินทรีย์วัตถุ ในบริเวณพรุ ปัจจุบันสันทรายริมทะเลแฉวงเป็นบริเวณที่สวยงามและนักท่องเที่ยวนิยมแห่งหนึ่ง บริเวณรอบ ๆ พรุ มีการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล น้ำค่อนข้างใส แต่มีกลิ่น และสนิมเหล็ก มีการบุกรุกถมบริเวณริมสันทรายกันมาก ทางอำเภอได้ดำเนินการขอพื้นที่บริเวณพรุจากชาวบ้านที่เคยทำกินและบุกรุกในบริเวณนี้ ปัจจุบันกรมชลประทานทำการขุดลอกเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งน้ำสำรองเพื่อการประปาต่อไป

■ พรุบางรักษ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะสมุย ใกล้เคียง ๆ กับบริเวณพรุแฉวง บริเวณหมู่ที่ 4 บางรักษ์ ต.บ่อผุด สภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งทะเล มีลักษณะเป็นป่าชายเลน มีต้นโกงกาง ลำพู น้ำทะเลเข้าถึงในช่วงเดือน พ.ย.-ธ.ค. ปัจจุบันส่วนหนึ่งของพรุได้ทำเป็นสนามบินของบริษัทบางกอกแอร์เวย์ ตั้งขวางพื้นที่รับน้ำไปประมาณครึ่งหนึ่ง

■ หนองน้ำหน้าเมือง ตั้งอยู่ติดเขาปูก ทางตอนใต้ของเกาะสมุย บริเวณหมู่ที่ 5 ตะพือ ต.หน้าเมือง และบางส่วนของหมู่ที่ 6 ดินท่า ต.มะเร็ด ลักษณะเป็นพื้นที่ราบกว้างใหญ่ที่สุดบนเกาะสมุย ส่วนหนึ่งราษฎรยังทำนาข้าวทุกปี บริเวณหนองน้ำที่มีน้ำขังทั้งปีอยู่ทางทิศใต้ของที่ราบดังกล่าว มีน้ำขัง หญ้า และกก ขึ้นปกคลุมหนาแน่น ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 1 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันกรมชลประทาน ดำเนินการขุดลอกหนองน้ำดังกล่าวเพื่อเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตรและเป็นแหล่งท่องเที่ยว ปัจจุบันมีโครงการสร้างสนามกีฬาตรงพื้นที่ตรงกลางของพรุเรียกว่า "เกาะปู้ทวด"

■ พรุโจรคร่ำ (พรุกระซูด) ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเกาะสมุย บริเวณหมู่ที่ 2 บ้านทุ่ง ต.ลิปะน้อย ได้ประกาศเป็นเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ตั้งแต่ 6 พ.ย. พ.ศ. 2425 เป็นเนื้อที่ 41 ไร่ 1 งาน 40 ตารางวา ลักษณะทั่วไปเป็นที่ลุ่มน้ำของคลองสระเกศ ที่รับน้ำจากเขาท้ายควาย ในบริเวณพรุมีต้นลำพู โกงกาง กก ขึ้นปกคลุมเป็นหย่อม ๆ บริเวณรอบ ๆ พรุมีสวนมะพร้าวล้อมรอบ ส่วนหนึ่งของพรุเคยเป็นที่ทิ้งและเผากากมะพร้าวจากโรงงานผลิตเส้นใยมะพร้าว เป็นเนินสูงประมาณ 5-8 เมตร เนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ ปัจจุบันได้มีการสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อเป็นแหล่งน้ำดิบสำหรับการผลิตน้ำประปา

ในพื้นที่เกาะสมุยได้มีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อนำน้ำมาใช้ประโยชน์ทั้งเพื่ออุปโภค บริโภคและเพื่อการเกษตรอยู่หลายแห่ง (แผนที่ 3.8) ที่สำคัญ คือ โครงการฝายหินลาด ฝายน้ำตก หน้าเมือง ฝายวังหินลาด ฝายคลองแม่ไม้ ฝายคลองละไม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโครงการประเภท ฝายน้ำล้นซึ่งสร้างเพื่อทดน้ำให้ไหลเข้าสู่พื้นที่นาในช่วงฤดูทำนา ตามคลองต่าง ๆ เพื่อใช้ในการทำนา ในพื้นที่ ต.คลังงาม คลองลิปะน้อย สร้างฝายน้ำล้นเพื่อใช้ในการทำนาในพื้นที่ เป็นที่น่าสังเกตว่า โครงการชลประทานต่าง ๆ ส่วนใหญ่สร้างในช่วง พ.ศ. 2524-2529 อันเป็นช่วงที่การท่องเที่ยวเติบโต ขึ้นอย่างมาก ภาครัฐได้สนับสนุนในโครงสร้างพื้นฐานในด้านการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนการ เกษตรกรรมและการท่องเที่ยว

2) น้ำใต้ดิน

การศึกษาจากแผนที่อุทกธรณีวิทยา ซึ่งจัดทำโดยกรมทรัพยากรธรณี สามารถสรุป สภาพของน้ำใต้ดินในพื้นที่เกาะสมุยออกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ (แผนที่ 3.9)

(1) แหล่งน้ำใต้ดินชนิด Granitic Aquifers เป็นพื้นที่ที่ประกอบด้วยหินแกรนิตและได โอไรท์ พบบริเวณทางตอนกลางและทางด้านตะวันออกของเกาะ ปริมาณน้ำบาดาลในพื้นที่นี้มีน้อย มาก จะพบบริเวณรอยแตกของหินประมาณ 10 แกลลอนต่อนาที บางแห่งมีถึง 20 แกลลอนต่อนาที

(2) แหล่งน้ำใต้ดินชนิด Chao Phraya Aquifers เป็นพื้นที่ที่ประกอบด้วย ตะกอนกรวดทรายบริเวณที่ราบลุ่มของลำน้ำต่าง ๆ พบพื้นที่ประเภทนี้บริเวณชายฝั่งทะเลด้านเหนือ ตะวันตกและทางใต้เกาะ โดยปกติน้ำในพื้นที่นี้เป็นแหล่งน้ำรอบบ่อตื้นในระดับความลึกประมาณ 30 เมตร มีปริมาณน้ำอยู่ระหว่าง 100-150 แกลลอนต่อนาที คุณภาพดี

(3) แหล่งน้ำใต้ดินชนิด Metamorphic Aquifers พบเป็นพื้นที่เล็กน้อยบริเวณชายฝั่ง ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะ ให้น้ำบาดาลน้อยมาก

ศักยภาพของน้ำใต้ดินตามการศึกษาของ ปานเทพ วิริยานนท์ (2532:136) ได้ แสดงศักยภาพของบ่อน้ำตื้นบนเกาะสมุยเป็น 3 ระดับ คือ

1) บริเวณศักยภาพสูง (H) เป็นพื้นที่ที่บ่อน้ำใต้ดินในช่วงต่ำสุดไม่เกิน 3 เมตร จากผิวดิน และให้ปริมาณน้ำเพียงพอกับความต้องการและน้ำไหลเข้าบ่อทันที ได้แก่ บริเวณหน้าทอน บริเวณรอบพรุกระจูด หาดอ่าวท้องกรูด อ่าวบางน้ำจืด หาดละไม ชุมชนบ้านละไม หาดแดงใหญ่ หาดบางรักษ์ หาดบ้านบ่อผุด หาดแม่ไม้ ซึ่งพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงนี้อยู่ด้านตะวันตกของเกาะ

2) บริเวณที่มีศักยภาพปานกลาง (M) เป็นพื้นที่ที่ระดับน้ำในช่วงต่ำสุดลดลง ระหว่าง 3-5 เมตรจากผิวดิน ปริมาณน้ำมากพอสมควร แต่คงมีการขาดแคลนน้ำเป็นบางปี คุณภาพ เหมาะสมต่อการใช้น้ำบริโภค ได้แก่ พื้นที่ตอนในถัดจากบริเวณศักยภาพสูงเข้ามาในแผ่นดินบริเวณ ต.อ่างทอง ต.คลังงาม ตอนในหาดแดง หาดแม่ไม้

3) บริเวณที่มีศักยภาพต่ำ (L) เป็นพื้นที่ที่มีระดับน้ำลึกกว่า 5 เมตรจากผิวดิน มี ปริมาณน้ำน้อยหรือแห้ง และขาดแคลนบ่อยครั้ง ต้องรอเป็นเวลานาน หรือเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาด้าน คุณภาพน้ำ ได้แก่ บ้านเขย้า บ้านทุ่ง บ้านใต้ ต.แม่ไม้ บ่อผุด บางรักษ์ ปลายแหลม ต.บ่อผุด

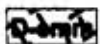
1. GROUNDWATER IN POROUS ROCKS LOCAL AND LESS PRODUCTIVE AQUIFERS

Chao Phraya aquifers:
(Quaternary)

Consisted of unconsolidated clay, sand and gravel of alluvial deposits. Occurred in narrow flood plains and small valleys. The thickness of the aquifer is generally not over 200 feet. The yields of 20-100 gpm. from sandy, with minor gravel, clay beds are common. Water quality is generally good.

2. LOCAL GROUND WATER

Metamorphic aquifers:
(Cambrian to Devonian)

Consisted of poorly to well bedded quartzite, phyllite, slate, and schist. The rocks are complexly folded, contorted or crumbled and subjected to various degree of faulting or fracturing, but the fissure system is generally not well interconnected. Ground water is devoid in many places although some wells penetrating the relatively recent fissures may yield sufficient amount of water for domestic purposes.

Granitic aquifers:
(Cretaceous)

Consisted of massive granite with localized granite gneiss. Ground water can be found only from joint or fissure system and decomposed zones with an average yield of 10 gpm., although the yields up 30 gpm. have been obtained. Water quality is generally good but locally inferior due to high iron content.

ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

แผนที่ 3.9 แสดงธรณีอุทกวิทยาบนเกาะสมุย

5.3 ป่าไม้และสัตว์ป่า

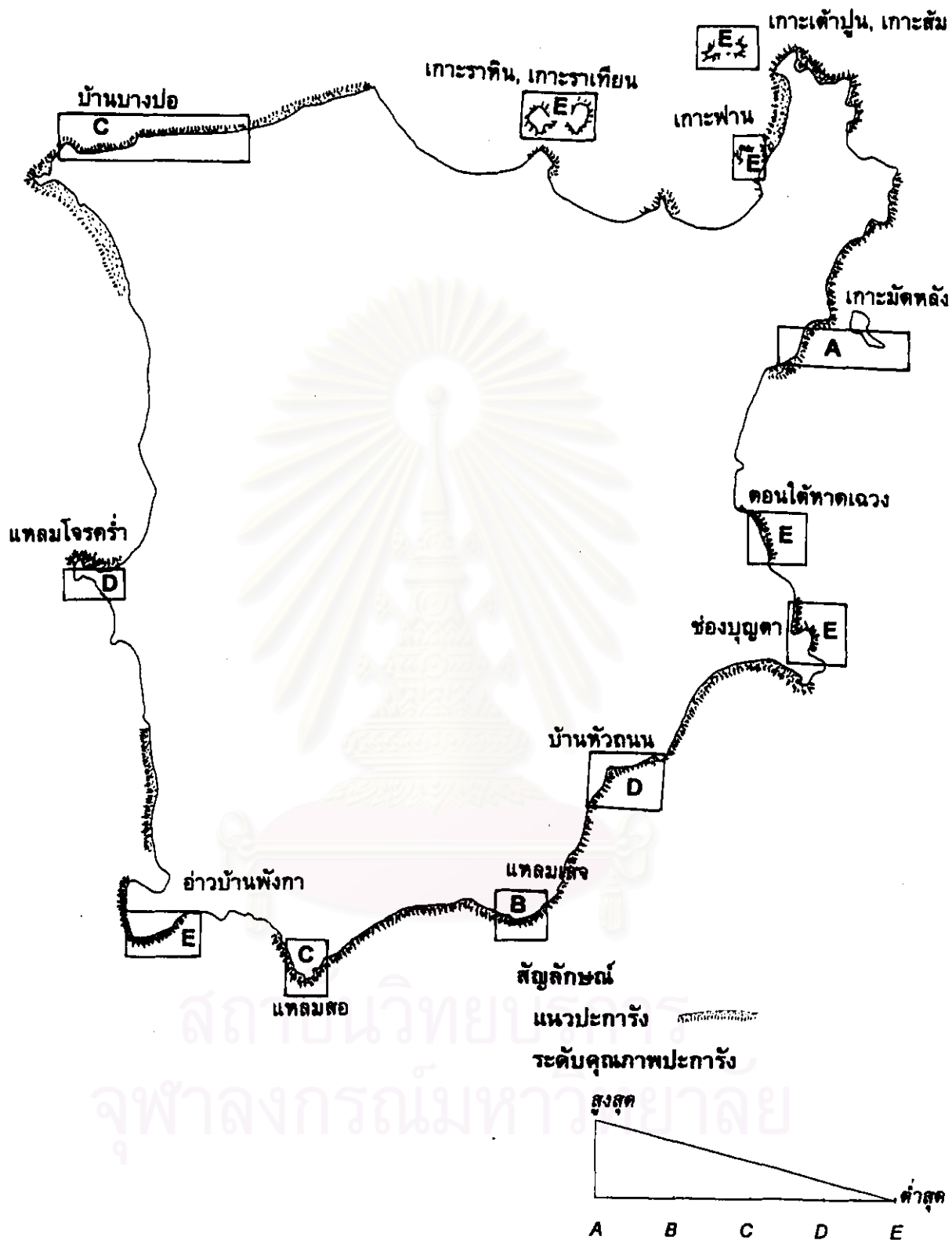
การจัดการทรัพยากรป่าไม้ กรมป่าไม้ได้ดำเนินการประกาศกฎกระทรวงฉบับที่ 5 กำหนดให้ป่าน้ำตกหินลาดในท้องที่ ต.อ่างทอง ต.แม่ไม้ และ ต.ลิปะน้อย อำเภอเกาะสมุย เนื้อที่ประมาณ 6,943 ไร่ ให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตั้งแต่ปี 2507

ในปัจจุบัน สภาพป่าถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นสวนมะพร้าวและสวนผลไม้เป็นส่วนใหญ่ คงหลงเหลือสภาพอยู่ตามเขาสูง หน้าผาที่ลาดชันมาก ๆ และบริเวณน้ำตก 2 แห่ง คือ น้ำตกหินลาด ตั้งอยู่ห่างจากตาดหน้าทอน 3.5 กิโลเมตร ซึ่งไม่มีสภาพเป็นน้ำตกอย่างแท้จริง แต่เป็นทางน้ำไหลผ่านโขดหิน อีกแห่งหนึ่งเป็นน้ำตกหน้าเมืองอยู่ตอนใต้ของเกาะสมุย เป็นน้ำตกจากลำน้ำท่าเสียว ไหลลงมาจากเขาพลู ผ่านหน้าผาสูงประมาณ 20 เมตร ไหลลงสู่พื้นที่ตอนล่างของเกาะ กรมป่าไม้จัดเป็นวนอุทยานน้ำตกหน้าเมือง (ผาหลวง) มีเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ จำนวนสัตว์ที่พบบนเกาะสมุยนั้น (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย 2538 : 2-17) จากรายงานของ Robinson & Kloss ในปี 2458 พบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 17 ชนิด ต่อมาจากรายงานของ J.Marshall & V. Nongngork ในปี 2512 พบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 14 ชนิด และจากการสำรวจของคณะศึกษาศึกษาจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ในปี 2528 พบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมเพียง 11 ชนิด จะเห็นได้ว่า สัตว์ใหญ่ที่เคยพบสูญหายไปหลายชนิด เช่น หนูผีนา พญากระรอกดำ และลิงแสม เป็นต้น สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2528) พบนก 30 ชนิด ซึ่งมีทั้งนกประจำถิ่น และนกพวยอพยพย้ายถิ่น นอกจากนี้ยังพบสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 8 ชนิด และสัตว์เลื้อยคลานอีก 19 ชนิด

5.4 ปะการัง

แนวปะการัง (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย : 2538) จะมีการกระจัดกระจายขนานตัวไปตามชายฝั่ง แนวปะการังส่วนใหญ่อยู่ในเขตน้ำตื้นลึกไม่เกิน 10 เมตร แนวปะการังที่พบมีทั้ง 2 ประเภทคือ ประเภทที่เจริญขึ้นตามสันปะการัง และแนวปะการังที่เจริญขึ้นติดชายฝั่ง แนวปะการังส่วนใหญ่จะเจริญขึ้นอยู่บนซากปะการัง ในบริเวณที่มีคุณภาพในชั้นดี จะมีความกว้างของแนวแตกต่างจากที่มีคุณภาพต่ำ เมื่อจัดลำดับคุณภาพของแนวปะการังสามารถแบ่งเกาะสมุยออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ (แผนที่ 3.10) คือ

ก) บริเวณทางใต้ของเกาะสมุย ตั้งแต่บ้านดิ่งงาม ลงมาทางใต้จนถึงบ้านหัวถนนรวมทั้งบริเวณอ่าวละไม และตอนเหนือของหาดเฉวง ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออก ในบริเวณเหล่านี้จะมีคุณภาพของแนวปะการังในชั้นดี (B) จนถึงชั้น(A) ในบริเวณนี้แนวปะการังจะมีความอุดมสมบูรณ์ แนวปะการังส่วนใหญ่จะเป็นแนวปะการังที่เจริญตามสันปะการัง มีความกว้างตั้งแต่ 60-160 เมตร แนวปะการังมีความหลากหลายตั้งแต่ 10-16 สกุล แนวปะการังในบริเวณนี้ยังอยู่ในสภาพที่ดียังไม่พบร่องรอยการทำลายมาก ปะการังขึ้นหนาแน่น แนวปะการังมีการแบ่งเขตเห็นได้อย่างชัดเจน โดยในเขต Reef Flat จะพบปะการังก้อน (Porites) เป็นชนิดเด่น เช่น ปะการังเขากวาง (Acropora) ใน

ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

แผนที่ 3.10 แสดงระดับคุณภาพปะการังบริเวณรอบเกาะสมุย

บริเวณ Reef Slope จะมีความกว้างมากที่สุด และในบริเวณ Fore Reef จะพบปะการังก้อนขนาดใหญ่ และปะการังผักกาด (Pavona) เป็นชนิดเด่นขึ้นสลับกัน สัตว์น้ำในบริเวณนี้มีสัตว์น้ำต่าง ๆ อาศัยอยู่มากมาย และหนาแน่น นอกจากนี้ยังมีสัตว์น้ำขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจวนเวียนเข้ามาอยู่เป็นประจำ ในบริเวณนี้เป็นแหล่งที่มีนักท่องเที่ยวมาดำน้ำโดยใช้ถังอากาศช่วย และดำผิวน้ำ เพราะมีปะการังหลากหลาย และสวยงาม โดยเฉพาะแหลมสอง จะมีนักท่องเที่ยวมาดำน้ำอยู่เป็นประจำ การวางแผนในอนาคตบริเวณนี้ควรจะเป็นพื้นที่ที่มีการอนุรักษ์ไว้

ข) บริเวณทางทิศตะวันตกไปจนถึงทางทิศเหนือ ตั้งแต่แหลมโจรคร่ำ จนถึงอ่าวบางรักษ์ บริเวณนี้จะมีคุณภาพของแนวปะการังอยู่ในชั้นปานกลาง (C) จนถึงชั้นเลว (D) แนวปะการังจะเป็นประเภทแนวปะการังติดยาฝั่ง ซึ่งจะมีคุณภาพต่ำ ส่วนบริเวณที่มีคุณภาพปานกลาง(ตอนเหนือบ้านหน้าทอน) แนวปะการังมีความกว้างตั้งแต่ 45-65 เมตร แนวปะการังไม่สามารถแบ่งเขตออกได้อย่างชัดเจน จะพบปะการังก้อนเจริญขึ้นเป็นชนิดเด่นและมีขนาดใหญ่ และจะมีปะการังชนิดอื่น ๆ แซมขึ้นมาในบริเวณที่มีน้ำขุ่น ไม่เหมาะที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวใต้น้ำ แต่สามารถที่จะมีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชายฝั่งในบริเวณนี้ได้

ปะการัง เป็นทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลชนิดหนึ่งที่มีความสวยงาม เหมาะแก่การทัศนศึกษา วิจัย และพักผ่อนศึกษารธรรมชาติ พบอยู่ทั่วไปรอบชายฝั่งเกาะสมุยและตามเกาะเล็ก ๆ รายรอบเกาะสมุย ในระยะที่ผ่านมาทรัพยากรเหล่านี้ถูกกำจัดใช้ประโยชน์โดยเฉพาะในหมู่นักท่องเที่ยวผู้แสวงหาและชอบผจญภัยเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่เดียวกันก็ถูกทำลายทั้งจากนักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่น ทั้งโดยความมั่งง่ายเห็นแก่ตัวและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ด้วยการระเบิดปลา ทำให้ปะการังแตกหักเสียหาย การเด็ดหักปะการังไปเพื่อประดับบ้านและอาคาร และจำหน่ายเป็นสินค้าของที่ระลึก การเหยียบย่ำ การทอดสมอเรือท่องเที่ยว และการทำประมงชายฝั่ง นอกจากนี้การถูกทำลายอาจเนื่องมาจากสาเหตุสภาพแวดล้อมที่เป็นพิษ เช่น การปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเล เป็นต้น ซึ่งเมื่อปะการังถูกทำลายแล้วจะต้องใช้ระยะเวลายาวนานมากในการฟื้นตัวสู่สภาพเดิม

จากรายงานแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสมุย/สุราษฎร์ธานี โดยคณะผู้ศึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(2527) พบว่าแนวปะการังที่น่าสนใจอยู่หลายแห่ง บางแห่งยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์มาก แต่ก็มียีกหลายแห่งที่ถูกทำลายไป ทั้งจากการทำลายโดยธรรมชาติและจากมนุษย์ จากการสำรวจพบปะการังถึง 119 ชนิด เฉพาะที่เกาะสมุย มี 89 ชนิด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย 2532 : 2-54 - 2-57)

สาเหตุของการเสื่อมโทรมของแนวปะการังบริเวณเกาะสมุย ได้แก่

- 1) เกิดจากธรรมชาติเกิดการเปลี่ยนแปลงกระแสน้ำ ทำให้เกิดการพัดพาตะกอนจากที่อื่นมาทับถม บางครั้งการเกิดพายุก็จะมีผลต่อแนวปะการังมาก
- 2) เกิดจากการประมงมีการใช้ระเบิดทำให้มีผลเสียหายอย่างมากต่อแนวปะการัง ปัจจุบันได้มีการกวาดล้างจากเจ้าหน้าที่ จึงทำให้การระเบิดปลาลดน้อยลง แต่อย่างไรก็ตาม บริเวณที่

มีแนวปะการังอย่างหนาแน่น ถ้ามีเรือประมงผ่านไปมามาก ๆ ก็ช่วยพัดพาตะกอนมาทับถม ทำให้ปะการังตายได้ อีกประการหนึ่ง การจอดพักทอดสมอเรือ ทำให้ปะการังหักพังได้

3) เกิดจากการพัฒนาตามแนวชายฝั่ง เช่น การสร้างเขื่อนดินกันคลื่น สะพานเทียบเรือก็มีผลต่อปะการังโดยตรง ถึงแม้บางครั้งจะไม่ได้สร้างบนแนวปะการัง แต่ก็อาจมีผลต่อการเคลื่อนย้ายของตะกอนตามธรรมชาติและพัดพาไปทับถมแนวปะการังได้ การเกิดมลพิษของน้ำทิ้งจากชุมชนเป็นอีกสาเหตุหนึ่ง นอกจากนี้การนำปะการังไปใช้ตกแต่งอาคารสถานที่นับว่าได้ทำความเสียหายต่อปะการังโดยตรง

4) เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวชมแนวปะการัง มีอยู่หลายรูปแบบ เช่น การใช้ถังออกซิเจนดำลงไปดูปะการังลึก ๆ การใช้หน้ากากดำน้ำดูแนวปะการังชายฝั่งหรืออาจใช้เรือท้องกระจกดูโดยรอบ บางครั้งนักท่องเที่ยวทำลายปะการังโดยการเหยียบย่ำ ยิ่งในช่วงน้ำลดจะเกิดความเสียหาย ซึ่งควรมีมาตรการต่าง ๆ รวมทั้งการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวด้วย

ฤดูเหมาะแก่การดำน้ำอยู่ระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนกันยายน ในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งมีภาคใต้ของประเทศไทยและคาบสมุทรมลายูเซียยังอยู่ทำให้น้ำทะเลใส ในบริเวณที่นักท่องเที่ยวนิยมไปดูปะการังคือ บริเวณเกาะแตน เกาะมัดสุม เกาะมดแดง นอกจากนี้ยังมีเรือเล็กที่รับนักท่องเที่ยวครั้งละ 5-10 คน ไปดูปะการังรอบ ๆ เกาะ และการเช่าเรือเป็นพิเศษสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยด้วย

5.5 ทรัพยากรและสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Tourism Attraction)

ทรัพยากรหรือสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของเกาะสมุยในการศึกษาค้างนี้ เป็นอุปทานการท่องเที่ยวแบบหนึ่ง ในครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการและการกีฬา และแหล่งท่องเที่ยวประเภทบันเทิงเริงรมย์ยามค่ำคืน

จากการสำรวจของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย และการสำรวจเพิ่มเติมของผู้วิจัย พบว่าเกาะสมุยมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งสิ้น 41 แห่ง แบ่งเป็น แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ 18 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน 8 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม 5 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการและการกีฬา 8 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวประเภทบันเทิงเริงรมย์ยามค่ำคืน 3 แห่ง (ตารางที่ 3.4 และแผนที่ 3.11)

จากประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 ประเภทนั้น แหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ศึกษาวิจัยสำรวจขึ้นมาใหม่ได้แก่ Go-Kart Racing Samui Shooting Range วัดสำเร็จ จุดชมวิว กีฬามวยไทย สวนผีเสื้อ ศูนย์ถึงสมุยและศูนย์การแสดงถึง สวนงูพังกา สถาบันเที่ยงยามค่ำคืน ล้วนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นบนเกาะสมุยเมื่อไม่นานมานี้เองเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกปรุงแต่งเพิ่มสีสันการท่องเที่ยวให้กับสมุยนอกเหนือจากแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีอยู่มากมายถึง 19 แห่ง สถานที่

ท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับการแนะนำ โฆษณา ประชาสัมพันธ์จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รวมทั้ง เอเจนต์ บริษัททัวร์ เจ้าของผู้ประกอบการในฐานะเอกชนผู้ดำเนินกิจการ ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมาใหม่ที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและเอเชีย ที่นิยมการท่องเที่ยวมากกว่าการพักผ่อน อาบแดด และเล่นน้ำทะเล

ตารางที่ 3.4 แสดงรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวของเกาะสมุยแบ่งตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว	แหล่งท่องเที่ยว
แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ 18 แห่ง	ชายหาด อ่าว ประการัง : หาดหน้าทอน อ่าวภักดิ์ หาดท้องยาง หาดละไม แหลมหน้าหิน หาดท้องตะเคียน หาดแฉ่ง หาดเชิงมน หาดยายน้อย หาดบ่อหูด หาดแม่ไผ่ อ่าวบางริ้ว(รวมอ่าวพระใหญ่) ประการังรอบเกาะสมุย ป่า เขา น้ำตก : น้ำตกหินลาด น้ำตกหน้าเมือง น้ำตกลาดวานร เขาปิ่อม จุฑมวิาว
แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน 8 แห่ง	วัด สำนักสงฆ์ โบราณสถาน : วัดถ้ำคีตลาง (วัดราชธรรมาราม) สำนักสงฆ์เกาะฟาน(พระใหญ่) วัดหน้าพระลาน พระพุทธรูปจำลองเขาเตี้ย เจดีย์แหลมสอ พระพุทธรูปเขาหัวจุก วัดพังบัว วัดสำเร็จ
แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม 5 แห่ง	หัตถกรรม : หมู่บ้านจักสานบ้านละไมและบ้านแฉ่ง หอวัฒนธรรมบ้านละไม สังคมชีวิตความเป็นอยู่ : หมู่บ้านตัวอย่างบ้านศิลปะน้อย บ้านหัวถนน บ้านละไม
แหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการและการกีฬา 8 แห่ง	Go-Kart Racing* กีฬามวยไทย* กีฬาชนควาย (มี 6 สนาม) สวนผีเสื้อ* ศูนย์ลิ่งสมุยและศูนย์กีฬาสถงลิ่ง* สวนงูพังกา* Samui Shooting Range* สวนสัตว์*
แหล่งท่องเที่ยวประเภทบันเทิงเริงรมย์ยามค่ำคืน 2 แห่ง	หาดละไม*(บริเวณกลางหาด ทางเข้าหินตา-หินยาย) หาดแฉ่ง*(บริเวณถนนสายใน)

หมายเหตุ *สำรวจโดยผู้วิจัย

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

1.1. การกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน

แหล่งท่องเที่ยวของเกาะสมุยเป็นกลุ่มของแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่รวมตัวกันมากที่สุด และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวสูงที่สุดในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อพิจารณาเฉพาะการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบันของเกาะสมุยจะเห็นได้ว่ามีแหล่งท่องเที่ยวกระจายโดยรอบทั้งในเกาะ นอกเกาะ และรอบเกาะ บนเนื้อที่ประมาณ 231.36 กม.² ของเกาะสมุย มีแหล่งท่องเที่ยว 41 แห่ง นับว่าไม่น้อยสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะแสวงหาความสำราญ บันเทิงพักผ่อน ให้คุ้มค่ากับการเดินทาง โดยภายนอกเกาะมีแหล่งประการังที่น่าสนใจ มีชายหาด อ่าว ภูมิประเทศตามธรรมชาติที่สวยงามโดยรอบเกาะ พื้นที่ภายในเกาะมีแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับศาสนสถาน และศิลปวัฒนธรรมอยู่มากมาย รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการ การกีฬาและสถาน

บันทึก ซึ่งในประเภทหลังนี้ขยายตัวขึ้นมากจนน่าจะมีแนวทางควบคุมที่ชัดเจนเพื่อไม่ให้ทับซ้อนเอกลักษณ์ความเป็นเกาะสมุยให้ลดน้อยลง

จึงอาจกล่าวได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวของเกาะสมุยมีการกระจายทั่วทั้งเกาะตามศักยภาพที่มีอยู่ของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภท และจุดขายของการท่องเที่ยวของเกาะสมุยที่พบมากมายตลอดการท่องเที่ยวนบนเกาะสมุยจนไม่อาจเจาะจงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นแห่ง ๆ ได้อย่างแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เนื่องจากได้กลายเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของเกาะสมุยไปแล้ว นั่นคือ ทิวมะพร้าว

1.2. ลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

ลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาในประเด็นที่สำคัญดังนี้ คือ ลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการพื้นฐาน การเข้าถึง รวมทั้งความพร้อมในการใช้ที่ดินและสิ่งแวดล้อม และปริมาณของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถบ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่จะมีส่วนต่อการพัฒนา กล่าวคือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญสูงย่อมมีการพัฒนาเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวในระดับสูงทำให้แหล่งท่องเที่ยวที่นั้น ๆ มีโอกาสได้รับผลกระทบจากการพัฒนามากกว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีลำดับความสำคัญในระดับรอง

ในการศึกษานี้ได้เปรียบเทียบลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวใน 2 ช่วงเวลาคือในปี 2524 และปี 2527 โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสมุย/สุราษฎร์ธานี โดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย และแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสมุย/สุราษฎร์ธานี โดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย เช่นเดียวกัน ซึ่งแบ่งแหล่งท่องเที่ยวตามลำดับความสำคัญออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีค่าความสำคัญสูงสุด (A) กลุ่มที่มีค่าความสำคัญปานกลาง(B) และกลุ่มที่มีค่าความสำคัญ (C) (ตารางที่ 3.5)

และจากการจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวของเกาะสมุยโดยนักศึกษาคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล ปี 2530 อาศัยการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวชาวไทย 101 ราย (ตารางที่ 3.6) นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 106 ราย ปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาระยะเยือกกว่าของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยคือมี 5 ปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ ความนิยมของนักท่องเที่ยว (ปริมาณนักท่องเที่ยว) ความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการคมนาคมเข้าถึง ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับ คือดีมาก(4) ดี(3) พอใช้(2) เลว(1) ได้ผลดังนี้

ศักยภาพสูงมาก	หาดเฉวง	
	หาดละไม	
ศักยภาพสูง	สำนักสงฆ์พระใหญ่เกาะฟาน	หาดหน้าทอน
	น้ำตกหน้าเมือง	หาดแม่รำ

	หาดป่อผุด	
ศักยภาพปานกลาง	วัดศิลา	อ่าวท้องยาง
	น้ำตกหินลาด	วัดหน้าพระลาน
	หาดเชิงมน	
ศักยภาพต่ำ	หมู่บ้านตัวอย่าง(บ้านหัวถนน, บ้านละไม)	
	กีฬาชนควาย	กีฬามวยไทย

ผลจากการเปรียบเทียบความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวของเกาะสมุยจากผลวิจัยของทั้ง 2 สถาบัน ใน 3 ช่วงปี สามารถอธิบายแจกแจง ๆ ได้ดังนี้

1. การศึกษาของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ทั้ง 2 ช่วงปี (พ.ศ. 2524 และ 2527) ได้ผลที่ไม่แตกต่างกันคือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญมาก (A) 9 แห่ง (ตาราง 3.5) ได้แก่ หาดหน้าทอน หาดท้องยาง หาดละไม หาดเฉวง หาดป่อผุด หาดแม่ น้ำ อ่าวพระใหญ่ สำนักสงฆ์พระใหญ่เกาะฟาน กีฬาชนควาย แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญปานกลาง (B) ได้แก่ หาดท้องตะเคียน หาดเชิงมน หาดยายน้อย น้ำตกหินลาด น้ำตกหน้าเมือง วัดถ้ำศิลา วัดหน้าพระลาน เจดีย์แหลมสอ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่ำ (C) ได้แก่ อ่าวกากี แหลมทั้น เขาป้อม พระพุทธรูปจำลองเขาเตย์ บ้านจักสาน อย่างไรก็ตามการศึกษาในช่วง 2 ปีดังกล่าวมีความแตกต่างกันเล็กน้อยคือ ในปี 2527 มีแหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่มมาจากปี พ.ศ. 2524 จำนวน 5 แห่ง คือหมู่บ้านตัวอย่าง(บ้านหัวถนนและลิปะน้อย) น้ำตกลาดวานร พระพุทธรูปเขาหัวจุก อ่าวบางรักษ์ และวัดพังบัว แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ได้รับการประชาสัมพันธ์จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แต่แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวยังมีความสำคัญอยู่ในระดับต่ำ (C)

จะเห็นได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง (A) ของเกาะสมุยเกือบทั้งหมด เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ส่วนอันดับรอง ๆ ลงมาเป็นประเภทศาสนสถาน ผลการเปรียบเทียบทั้ง 2 ช่วงปี อันดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความเปลี่ยนแปลงเลย ทั้งนี้เพราะแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวยังคงดำรงคุณค่าความสำคัญของตัวเองไว้ได้ แหล่งท่องเที่ยวที่มีระดับความสำคัญสูงและปานกลาง ถือได้ว่าเป็นจุดดึงดูดความสนใจและเป็นตัวแทนของพื้นที่ศึกษาได้ เพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเด่นดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ประกอบกับมีความพร้อมในด้านการเข้าถึงและมีสิ่งอำนวยความสะดวก จึงทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าสู่เป็นจำนวนมาก การพัฒนาเพื่อรองรับย่อมมีสูงขึ้น บริเวณดังกล่าวจึงอาจได้รับผลกระทบจากการพัฒนาได้เช่นกันหากไม่มีการควบคุมที่ดีพอ โดยพื้นที่ที่มีความสำคัญสูง-สูงมาก ได้แก่ หาดเฉวง หาดละไม พระใหญ่เกาะฟาน น้ำตกหน้าเมือง หาดป่อผุด หาดหน้าทอน และหาดแม่ น้ำ

2. การเปรียบเทียบผลการศึกษาของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยและของคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล ปี 2530 (ตารางที่ 3.6) แหล่งท่องเที่ยวลำดับ A ล้วนอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม 1 ใน 10 ของเกาะสมุย ได้แก่ หาดเฉวง(1) หาดละไม(2) สำนักสงฆ์พระใหญ่เกาะฟาน(3) หาดป่อผุด(5) หาดหน้าทอน(6)

ตารางที่ 3.6 ผลการจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวของเกาะสมุย

แหล่งท่องเที่ยว	ลำดับความสำคัญ		
	นักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศ	นักท่องเที่ยว ชาวไทย	นักท่องเที่ยวชาวต่าง ประเทศและชาวไทย
หาดเฉวง	1	1	1
หาดละไม	2	2	2
หาดบ่อผุด	5	5	5
หาดหน้าทอน	7	6	6
หาดแม่รำ	4	9	7
หาดห้องยาง	9	10	9
หาดเชิงมน	12	12	12
น้ำตกหน้าเมือง	6	4	4
น้ำตกหินลาด	8	11	10
ฮ่าวภากี*	-	-	-
แหลมทอนัน*	-	-	-
หาดห้องตะเคียน*	-	-	-
หาดยายน้อย*	-	-	-
ฮ่าวบางริกัน(ฮ่าวพะใหญ่)	-	-	-
เขามือม	-	-	-
วัดศิลาสูง	10	8	8
สำนักสงฆ์พระใหญ่เกาะฟาน	3	3	3
วัดหน้าพระลาน	11	13	11
เจดีย์แหลมสอ*	-	-	-
วัดพระพุทธรูปท่าจำลองเขาเลย์	-	-	-
กีฬารนควาย	13	14	14
หมู่บ้านตัวอย่างหัวถนน บ้านละไม*	15	7	13
กีฬามวยไทย	14	-	15

หมายเหตุ* แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่สามารถจัดอันดับความสำคัญได้ เนื่องจากไม่มีคะแนนจากนักท่องเที่ยว
ที่มา : คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล

3. แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพพัฒนาได้บ้าง ได้แก่ วัดหน้าพระลาน หาดยายน้อย หาดเชิงมน หาดห้องตะเคียน และเจดีย์แหลมสอ นอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพต่ำ ซึ่งอาจเนื่องมาจากศักยภาพด้านคุณค่า ความสนใจ หรือความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยวเองมีน้อย ขาดการประชาสัมพันธ์หรือไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร ได้แก่ ฮ่าวภากี แหลมทอนัน เขามือม พระพุทธรูปท่าจำลองเขาเลย์ พระพุทธรูปเขาหัวจุก ศูนย์วัฒนธรรมบ้านละไม เป็นต้น

จากการออกสำรวจโดยการสอบถามและสังเกตการณ์ (เดือนมกราคม-เมษายน พ.ศ. 2540) สถานที่ท่องเที่ยวโดยผู้วิจัยเองพบว่าหาดเฉวง หาดละไม หาดบ่อผุด หาดหน้าทอน หาด

แม่น้ำ น้ำตกหน้าเมือง ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากมีการพัฒนาการเข้าถึง มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว แต่ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวที่ถูกจัดอยู่ในอันดับแหล่งท่องเที่ยวของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยบางแห่งผู้วิจัยเห็นว่าปัจจุบันไม่ควรอยู่ในอันดับเลย เช่น พระพุทธรบาทเขาหัวจุก ซึ่งอยู่บนเขาสูงประมาณ 90 เมตร เป็นวัดร้างขาดการบูรณารัง ทางขึ้นเปลี่ยวและอันตรายจากภัยสังคมมาก น้ำตกลาดวานรซึ่งมีสภาพที่เป็นเพียงน้ำไหลผ่านหินเท่านั้น ทางเข้าน้ำตกถึงแม้เพียง 1.5 กิโลเมตรเท่านั้นแต่ถนนอยู่ในสภาพแย่มาก อ่าวภาก็ มีความลำบากในการเข้าถึงเป็นหาดเล็ก ๆ แคบ ๆ มีซากประภาคารัง สกปรก พระพุทธรบาทจำลองเขาเลย ตัวพระพุทธรบาทอยู่บนเขา สามารถมองเห็นทิวทัศน์ของเกาะสมุยด้านตะวันตกเฉียงใต้ แหล่งน้ำใหญ่ และท้องนา รวมทั้งตัวเมืองเก่า(บ้านดอนแดง) ของสมุยได้แต่น่าเสียดายที่ขาดการเอาใจใส่ดูแลและขาดการประชาสัมพันธ์

วัดสำเร็จ เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งของเกาะสมุย มีพระพุทธรูปเก่า บางองค์ทำจากประภาคารัง เป็นวัดที่สวยงามและน่าสนใจวัดหนึ่ง มีสถาปัตยกรรมเก่าเป็นอาคารไม้ เป็นสถานที่หนึ่งที่น่าสนใจว่าสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งที่ถูกจัดอันดับเสียอีก ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากแห่งหนึ่ง ในขณะที่ผู้วิจัยสำรวจมีคณะทัวร์เข้าเยี่ยมชมวัดนี้ตลอดเวลา และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศตื่นตาตื่นใจมาก

อย่างไรก็ตามจากสภาพการท่องเที่ยวของเกาะสมุยจุดที่ขายได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องประชาสัมพันธ์เพียงแต่ต้องดูแลและช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อมไว้ก็คือความสงบ และความสวยงามของธรรมชาติ ไม้ไผ่โบราณสถานโบราณวัตถุ หรือสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าตื่นใจอื่น สิ่งหนึ่งที่ได้ชัดเจนว่านักท่องเที่ยวต้องการความสงบคือนักท่องเที่ยวที่พักแรมอยู่ที่หาดเฉวงหรือละไมระยะหนึ่งแล้วจะพยายามย้ายไปพักแรมที่หาดอื่นที่มีความสงบกว่าเช่นหาดบ่อผุด หาดแม่น้ำ เป็นต้น

6. โครงสร้างพื้นฐาน

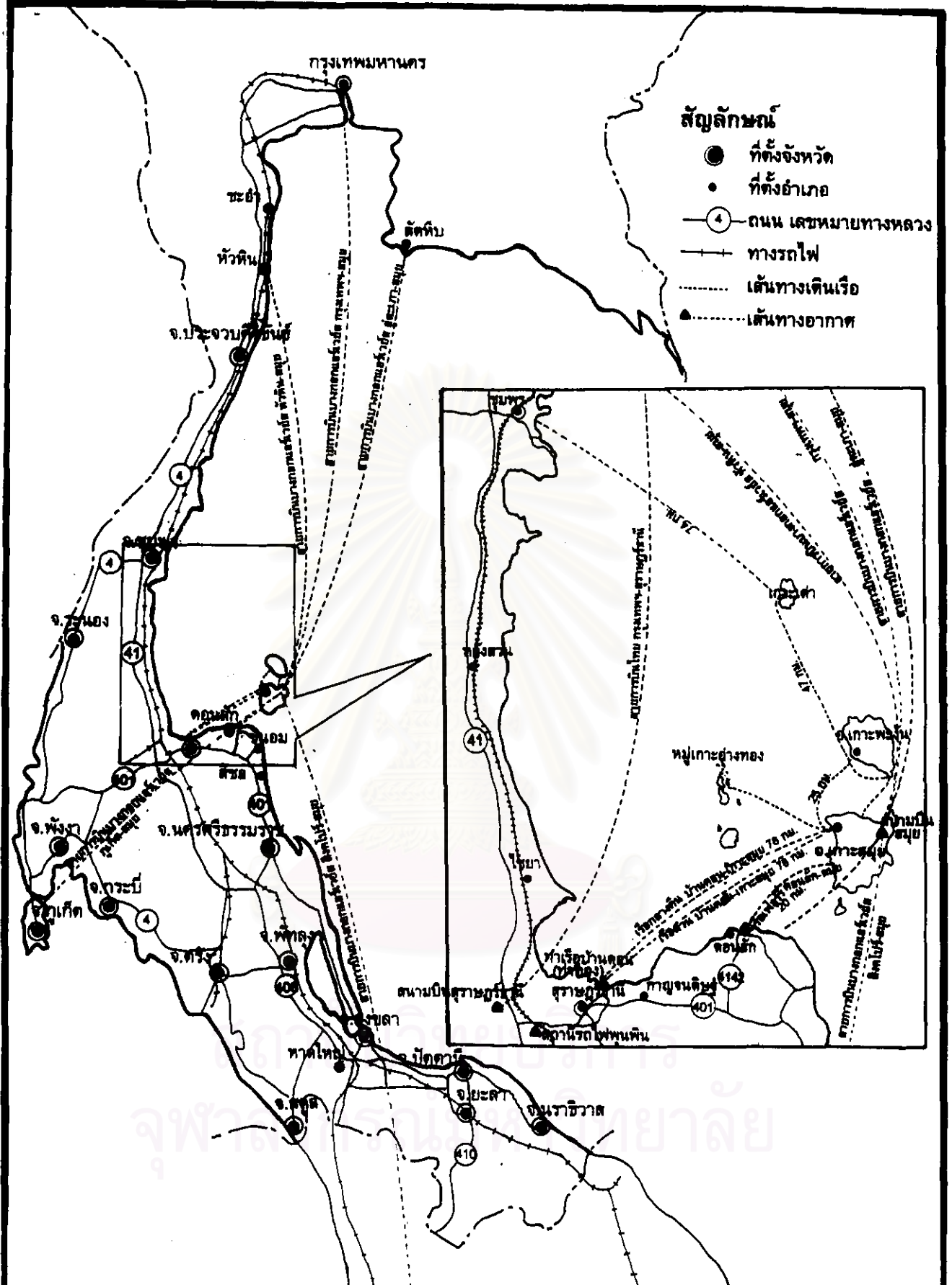
การคมนาคมและขนส่ง

ก) การเดินทางเข้าสู่เกาะสมุยจากภายนอก (แผนที่ 3.12)

1) การเดินทางเข้าสู่เกาะสมุยโดยทางอากาศ

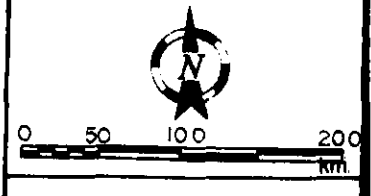
■ โดยบริษัทบางกอกแอร์เวย์ ซึ่งเปิดเส้นทางจากกรุงเทพฯ-สมุย, ภูเก็ต-สมุย, อุตะเภ-สมุย หัวหิน-เกาะสมุย(บางฤดู) และสิงคโปร์-สมุย-สิงคโปร์ (ใช้เวลา 3 ชั่วโมง 20 นาที) ในอนาคตอาจเปิดเส้นทางหาดใหญ่-สมุย

■ โดยบริษัทการบินไทย โดยใช้เส้นทางบินกรุงเทพฯ-สุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีสนามบินพาณิชย์อยู่ที่ ต.หัวเตย อ.พุนพิน หลังจากนั้นต้องเดินทางต่อโดยทางรถยนต์เพื่อเดินทางโดยเรือบริการต่อไป ทั้งนี้สนามบินอยู่ห่างจากเมืองสุราษฎร์ธานีประมาณ 30 กม.

ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

แผนที่ 3.12 แสดงเส้นทางคมนาคมเข้าสู่เกาะสมุย

2) การเดินทางโดยทางบก

■ โดยทางรถไฟ โดยขบวนรถไฟสายใต้ ใช้สถานีรถไฟสุราษฎร์ธานี ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอพุนพิน เป็นหลัก ห่างจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานี ประมาณ 14 กิโลเมตร

■ โดยทางรถยนต์ ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดนครศรีธรรมราช ผ่านอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้ อ.ท่าชนะ อ.ไชยา อ.ท่าฉาง อ.พุนพิน อ.บ้านนาเดิม อ.บ้านสาร และ อ.เวียงสระ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401 เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดนครศรีธรรมราช(อ.สิชล) จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดพังงา ผ่านอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อ.กาญจนดิษฐ์ อ.เมืองสุราษฎร์ธานี อ.พุนพิน อ.บ้านตาขุน และ อ.พนม หรือเดินทางไปท่าเรือเฟอร์รี่ ที่ อ.คอนสัก โดยใช้ทางหลวงหมายเลข 4142 ซึ่งแยกจากทางหลวงหมายเลข 401 รวมระยะทาง 30 กิโลเมตร จากสุราษฎร์ธานีถึงท่าเรือคอนสัก

■ โดยทางเรือ ใช้บริการเรือเดินทางเข้าสู่เกาะสมุยได้โดยเรือ 3 แบบ คือ

เรือเฟอร์รี่ เป็นเรือโดยสารขนาดใหญ่ มีระวางบรรทุกได้มากกว่าเรือโดยสารประเภทอื่น สามารถบรรทุกรถยนต์ข้ามไปเกาะสมุยได้ ท่าเรือเฟอร์รี่ฝั่งแผ่นดินใหญ่อยู่ที่อำเภอคอนสัก ห่างจากตัวอำเภอคอนสัก 9 กิโลเมตร มีท่าเรือของบริษัทที่บริเวณหาดท้องยาง เกาะสมุย

เรือด่วน(ส่งเสริมบริการ) เป็นเรือโดยสารขนาดกลางบริการระหว่างเกาะสมุย-บ้านดอน และใช้เป็นเรือโดยสารไปยังเกาะพะงันและหมู่เกาะอ่างทองอีกด้วย

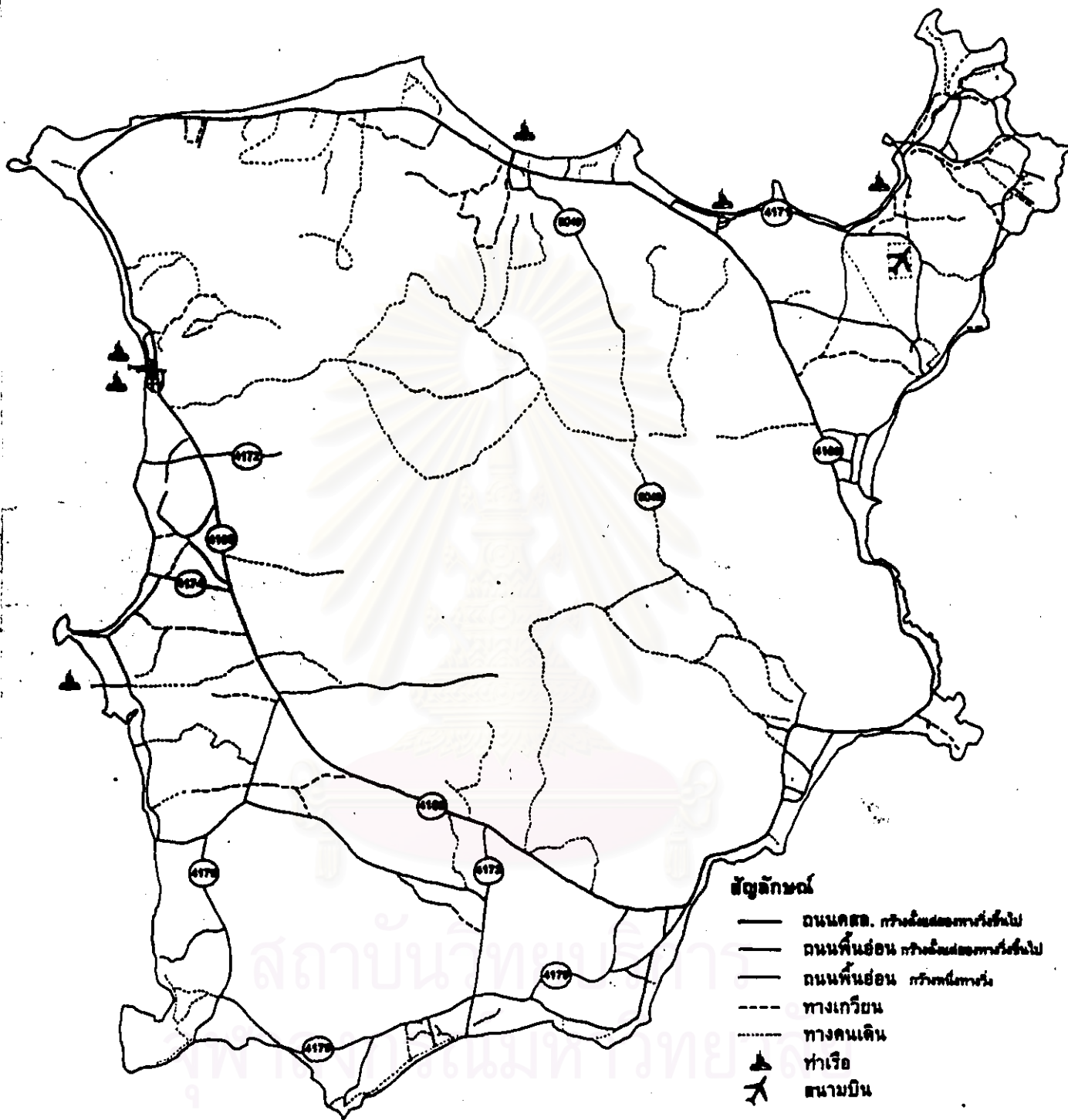
เรือนอน เป็นเรือโดยสารประเภทแรกที่ให้บริการผู้โดยสารสู่เกาะสมุยเปิดดำเนินการมานานแล้ว ให้บริการเฉพาะเวลากลางคืน โดยออกเดินทางจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานี ที่ท่าเรือบ้านดอน

ข) เส้นทางคมนาคมภายในเกาะ (แผนที่ 3.13)

ถนนบนเกาะสมุย แบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ

1) ทางหลวงจังหวัด อยู่ในความดูแลและรับผิดชอบของกรมทางหลวงเป็นถนนสายรอบเกาะสมุย และทางซอยแยกเข้าสู่หาดต่าง ๆ จำนวน 6 สาย ระยะทางทั้งหมด 80.356 กิโลเมตร เป็นถนนคอนกรีต ถนนสายนี้นับว่ามีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวของเกาะสมุยเป็นอย่างมาก เพราะช่วยให้การเดินทางไปเที่ยวบริเวณหาดต่าง ๆ ได้ทั่วทั้งเกาะ ได้นัก

- ถนนทวีราษฎร์ภักดี หรือทางหลวงหมายเลข 4169 เป็นถนนสายหลักหรือถนนรอบเกาะ สภาพเป็นถนนคอนกรีต กว้าง 5 เมตร มีไหล่ทางข้างละ 1 เมตร ระยะทางประมาณ 50.1 กิโลเมตร สามารถรับปริมาณการจราจรได้ไม่เกิน 700 คันต่อวัน
- ทางหลวงหมายเลข 4170 แยกจากถนนสายหลักบริเวณบ้านสระเกศ เลียบชายทะเลด้านตะวันตกเฉียงใต้ ผ่านบริเวณบ้านคลังงาม บ้านพังกา บ้านห้องกรูด

ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

แผนที่ 3.13 แสดงการคมนาคมภายในเกาะสมุย

บ้านบางเก่า จรดถนนสายหลักบริเวณบ้านหัวถนน เป็นถนนคอนกรีต ระยะทางประมาณ 16.3 กิโลเมตร

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4171 แยกจากถนนสายหลักบริเวณบ้านบ่อผุด ผ่านสนามบิน พระใหญ่ อ่าวเชิงมน เลียบชายฝั่งไปเชื่อมถนนสายหลักบริเวณหาดแดง เป็นถนนคอนกรีต ระยะทางประมาณ 4.8 กิโลเมตร
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4172 แยกจากถนนสายหลักที่บ้านลิปะใหญ่ แยกไปโรงพยาบาลเกาะสมุย และนำคกหินลาด รวมระยะทางประมาณ 2.4 กิโลเมตร
- ทางหลวงหมายเลข 4173 เป็นถนนเชื่อมถนนสายหลักกับทางหลวงหมายเลข 4170 บริเวณบ้านทุเรียน ไปยังบ้านบางเก่า เป็นถนนคอนกรีต ระยะทางประมาณ 3.3 กิโลเมตร
- ทางหลวงหมายเลข 4174 เป็นเส้นทางที่แยกจากถนนสายหลัก บริเวณบ้านลิปะน้อยไปยังท่าเรือเฟอร์รี่ เป็นถนนคอนกรีต 2 ช่องทาง ระยะทางประมาณ 3.4 กิโลเมตร

นอกจากนี้ยังมีถนนที่เข้าสู่จุดชมวิวทิวทัศน์บนภูเขาอีกหลายสาย และถนนเอกชนเข้าสู่หาดต่าง ๆ อีก

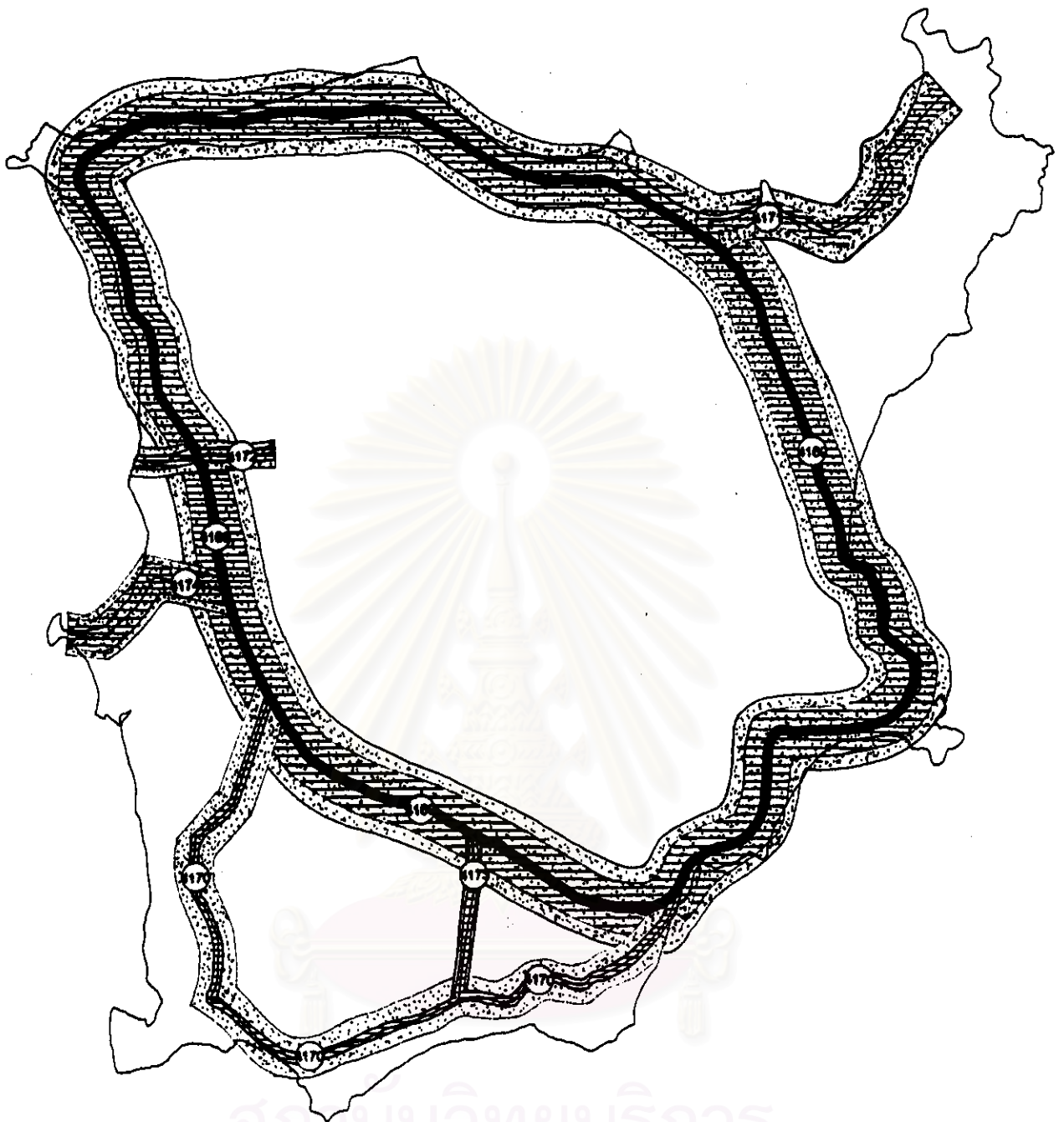
ตารางที่ 3.7 แสดงปริมาณการจราจรของถนนสายหลักในเกาะสมุยปีพ.ศ. 2534 และ 2539

หมายเลขควบคุม	ระยะทาง(กม.)	ปริมาณการจราจร ปี 2534	ปริมาณการจราจร ปี 2539	อัตราการเพิ่ม พ.ศ. 2534-2539
4169	50.116	4,247	10,102	27.57
4170	16.348	367	2,782	131.61
4171	4.892	1,393	4,696	47.42
4172	2.368	821	1,381	13.15
4173	3.226	370	806	23.57
4174	3.407	1,264	2,672	22.28

ที่มา : หมวดการทางเกาะสมุย แขวงการทางสุราษฎร์ธานี สำนักทางหลวงที่ 14 (นครศรีธรรมราช)

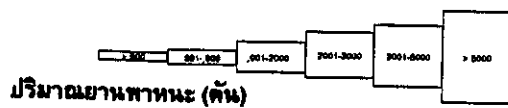
: จาก รายงานปริมาณการจราจรบนทางหลวง กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม พ.ศ. 2539

จากตารางที่ 3.7 และแผนที่ 3.14 แสดงให้เห็นว่าการจราจรในเกาะสมุยมีความหนาแน่นขึ้น โดยเฉพาะสาย 4170 และ 4171 ถนนหมายเลข 4170 เป็นถนนที่เดินทางสู่ตอนใต้ของเกาะ ซึ่งในช่วง พ.ศ. 2530-2539 มีสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นหลายแห่ง เช่น สวนงู สวนผีเสื้อ สวนสัตว์ รวมทั้งสถานที่พักผ่อนที่นักท่องเที่ยวต้องการความเงียบสงบและอยู่ห่างจากศูนย์กลางการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ทางตะวันออกของเกาะ ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวนิยมการขับซีรตที่เขยชมรอบเกาะสมุยมากขึ้น ถนนสาย 4170 เป็นถนนที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ ซึ่งนอกจากจะมีแหล่งท่องเที่ยวสถานที่พักผ่อนแล้ว นักท่องเที่ยวสามารถได้เห็นธรรมชาติและวิถีชีวิตของชาวเกาะสมุยยังไม่เปลี่ยนแปลง

สัญลักษณ์

■ ปี พ.ศ.2523 ▨ ปี พ.ศ.2534 ▩ ปี พ.ศ.2539

ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

แผนที่ 3.14 แสดงปริมาณยานพาหนะบนถนนสายสำคัญ

ที่มา : ทมวตการทางเกาะสมุย

0 1 3 5 km.

แปลงไปมากนักคือยังเป็นสังคมเกษตรกรรมอยู่เป็นถนน ยังมีหมู่บ้านเก่าแก่ของเกาะสมุยด้วย ส่วนถนนหมายเลข 4171 เป็นถนนที่เริ่มที่บ้านบ่อผุดและสามารถเดินทางสู่ตำบลบนของตัวเกาะได้เช่นหาดบางรักษ์ หาดเฉวง และสนามบิน ซึ่งปัจจุบันมีเที่ยวบินมากกว่า 15 เที่ยวบินวัน จากในอดีตที่มีเพียง 5-6 เที่ยวบิน และขนาดความจุโดยสารก็เพิ่มขึ้นด้วย และยังมีทางลัดตัดเชื่อมถนนสู่หาดเฉวงได้อีกด้วย

2) ทางหลวงชนบท อยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นทั้งถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ถนนลูกรัง ถนนดินหรือทางเดินเข้าสู่หมู่บ้านต่าง ๆ ส่วนที่ทำกินบนภูเขา ตลอดจนชายหาดต่าง ๆ ทั่วเกาะ

ท่าเรือ

ท่าเรือบนเกาะสมุยมี 6 ท่าเรือ คือ

1. ท่าเรือสุขาภิบาลเกาะสมุย เป็นท่าเรือสาธารณะ ตั้งอยู่บริเวณหน้าทอนเป็นท่าเรือโดยสารของเรือด่วนและเรือนอน รวมทั้งเรือประมงด้วย ท่าเรือนี้มีสภาพทรุดโทรม แต่ยังใช้งานอยู่เพราะท่าเทียบเรือใหม่ใช้ประโยชน์ไม่ได้
2. ท่าเรือเฟอร์รี่สมุย ตั้งอยู่บริเวณหาดท้องยาง เป็นท่าเรือรับส่งผู้โดยสารเรือเฟอร์รี่
3. ท่าเทียบเรือของกรมเจ้าท่า เป็นท่าเรือสาธารณะ ตั้งอยู่บริเวณหน้าทอน ที่ได้ดำเนินการไว้ 3 ปีมาแล้ว แต่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากความสูงเกินมาตรฐานเรือต่าง ๆ เข้าจอดเทียบไม่ได้
4. ท่าเรือไปเกาะพะงัน ตั้งอยู่ที่หาดบ่อผุด เป็นท่าเรือเล็กไปท้องศาลา เกาะพะงัน โดยเรือโดยสาร และเรือ Speed Boat เรือนำเที่ยว
5. ท่าเรือพระใหญ่ ไปหาดริน เกาะพะงัน เป็นท่าเรือเล็ก สภาพทรุดโทรม
6. ท่าเรือที่แม่น้ำ เป็นท่าเรือที่ตั้งอยู่ที่ ต.แม่น้ำ มีขนาดเล็กรับส่งผู้โดยสารจากเกาะสมุย-ท้องศาลา เกาะพะงัน

สนามบิน

เกาะสมุยมีสนามบินเอกชน 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 บ้านปลายแหลม ต.บ่อผุด มีช่องทางวิ่งความยาว 1,500 เมตร และได้ขยายเป็น 1,800 เมตร กว้าง 45 เมตร ขนาดพื้นที่ 250 ไร่ โดยเครื่องบินแบบ ATR 72 และเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2540 ได้เปิดเส้นทางบินสิงคโปร์-เกาะสมุย สำหรับสาเหตุที่สายการบินบางกอกแอร์เวย์สามารถเปิดเส้นทางบินไปยังต่างประเทศได้นั้น เนื่องจากสนามบินเกาะสมุยได้รับอนุญาตจากทางราชการให้เป็นสนามบินศุลกากร เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เดินทางทั้งขาเข้าและขาออก โดยไม่ต้องเสียเวลากับพิธีการศุลกากรและตรวจคนเข้าเมืองที่สนามบินสุวรรณภูมิหรือสนามบินภูเก็ตก่อน เท่ากับเป็นการประหยัดเวลา ลดค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว

การประปา

ระบบประปาของเกาะสมุย การประปาส่วนภูมิภาค (กปภ.) ได้เข้ารับผิดชอบดำเนินการต่อจากสหชาติบาลเกาะสมุย ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา ซึ่งปัจจุบันการประปาส่วนภูมิภาค กำลังดำเนินการปรับปรุงขยายการประปารอบเกาะสมุยโดยการขยายการเก็บกักน้ำบริเวณน้ำตกหินลาดให้เป็นแหล่งน้ำดิบ ส่งเข้าอาคารผลิตน้ำขนาด 250 ลบ.ม./ชม. เพื่อจ่ายน้ำ 5,000 ลบ.ม./วัน ไปยังตลาดหน้าทอนและชุมชนต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงแล้วส่งด้วยระบบท่อไปยังหาดละไม หาดเฉวง และหาดแม่รำ ปัจจุบันพื้นที่จ่ายน้ำของการประปาส่วนภูมิภาคสามารถจ่ายน้ำได้รอบเกาะยกเว้นบริเวณบ้านบางป่อ ต.แม่รำ ความยาวประมาณ 9 กิโลเมตร สำหรับชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากเขตบริการของการประปาส่วนภูมิภาคดังกล่าวสามารถซื้อน้ำจากการจ่ายระบบท่อได้ และกปภ. ยังได้ดำเนินการขุดพุดูกระจัดเพื่อเป็นอ่างเก็บน้ำได้ 250,000 ลบ.ม. ในเนื้อที่ 30-35 ไร่ และมีถังขนาด 500 ลบ.ม. 2 ถัง เพื่อส่งน้ำกลับไปกรองที่โรงกรองหินลาดสายพุดูหน้าเมืองซึ่งมีน้ำ 477,500 ลบ.ม. นั้น กปภ. จะดำเนินการกรองน้ำด้วย Mobile Plant กรองน้ำได้ 100 ลบ.ม./ชม. เพื่อจ่ายน้ำเสริมเข้าท่อรวม

นอกจากนี้ กรมชลประทานยังมีโครงการขุดลอกพุดูเฉวงในพื้นที่ 500 ไร่ เก็บกักน้ำได้ประมาณ 1.6 ล้านลบ.ม. เพื่อเป็นแหล่งน้ำดิบสำรองอีกแห่งหนึ่งด้วย ซึ่งในอนาคตหากปริมาณน้ำที่ผลิตได้จากน้ำตกหินลาดไม่เพียงพอ การประปาส่วนภูมิภาคจะสามารถดำเนินการผลิตน้ำประปาจากพุดูเฉวงได้ประมาณ 3,000 ลบ.ม./วัน

ปัจจุบันมีผู้ใช้ น้ำ 1,712 ราย (มกราคม 2540) มีปริมาณน้ำประปาที่ใช้ 69,158 ลบ.ม./เดือน ผู้ใช้ น้ำประปาเฉลี่ยคิดเป็น 1.35 ตู/วัน จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ใช้ น้ำประปาเพียง 1,712 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.32(เดือนมกราคม พ.ศ. 2540 เกาะสมุยมีจำนวนบ้าน 11,955 หลังคาเรือน—สำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง) ของครัวเรือนทั้งหมดเท่านั้น ในอนาคตคาดว่าผู้ใช้ น้ำประปาคงมีมากขึ้นเพราะประชาชน และสถานประกอบการจะหันมาใช้ น้ำประปาแทนน้ำป่ดื่นมากขึ้น เนื่องจากน้ำป่ดื่นในปัจจุบันเริ่มลดน้อยลง คุณภาพแย่งลงและพบสนิมเหล็กมาก

สำหรับน้ำดื่ม น้ำใช้ของชุมชน และสถานประกอบการต่าง ๆ ที่อยู่นอกเขตบริการของการประปาส่วนภูมิภาคเกาะสมุย ส่วนใหญ่ได้นำน้ำดื่มจากการซื้อน้ำสะอาดบรรจุขวดที่มีจำหน่ายทั่วไปในท้องตลาด และน้ำฝนที่มีภาชนะเก็บกักไว้ในช่วงฤดูฝน น้ำใช้ได้มาจากป่ดื่นที่ขุดขึ้นมาจาก และซื้อน้ำบาดาลจากระบบท่อธารที่เอกชนเป็นผู้จำหน่าย โดยผู้ซื้อคือสถานบริการต่าง ๆ ต้องจัดรถไปตนเอง

การไฟฟ้า

อยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การบริการพลังงานไฟฟ้าบนเกาะสมุยได้รับกระแสไฟฟ้าโดยการเชื่อมโยงระบบการจ่ายกระแสไฟฟ้าโดยสายเคเบิลได้น้ำ 33 kv. กำลังการผลิต 1,960 กิโลวัตต์ และเพื่อรองรับปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้าจนถึงปี พ.ศ. 2583 หรืออีก 24 ปีข้างหน้า เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2539 สายส่งระดับแรงดัน 115 kv. โดยส่งผ่านระบบสาย

เคเบิลใต้น้ำชนิดออยพิลส์ 240 มม. ระยะทาง 27 กม. จากอ.ขนอม จ.นครศรีธรรมราช โดยวางคู่ขนานกับเส้นเดิมที่เป็นระบบ 33 kv.(33,000 โวลท์) ซึ่งต่อไปจะเป็นสายส่งสำรอง และสายส่งแรงดัน 115 kv. จะจ่ายไฟฟ้าสู่สถานีไฟฟ้าย่อยเพื่อจ่ายแรงดันเป็น 33 kv. จ่ายให้แก่สมุยทั้งเกาะ และเชื่อมโยงสายส่งแบบเคเบิลใต้น้ำจากสมุย-พะงัน ระยะทาง 15 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีโรงจักรผลิตไฟฟ้าสำรองอีก 3 โรง เครื่องดีเซล 7 เครื่อง กำลังการผลิตรวมกัน 75 เมกกะวัตต์ ซึ่งสามารถจ่ายกระแสไฟฟ้าได้ทุกตำบล ทุกหมู่บ้านบนเกาะสมุย ซึ่งมีกำลังไฟฟ้าสำรองสูงกว่าการคาดการณ์ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคว่า ปี พ.ศ. 2568 จะมีความต้องการใช้พลังงานไฟฟ้าสูงสุด 64.5 เมกกะวัตต์ และความต้องการพลังงานไฟฟ้า 337.1 ล้านหน่วย

การกำจัดขยะมูลฝอย

ในปัจจุบันการให้บริการเก็บขนมูลฝอยของสุขาภิบาลเกาะสมุยยังให้บริการได้ไม่ครบถ้วนทั้งเกาะ ทำให้มีขยะตกค้าง เกิดความสกปรก ทั้งนี้เพราะสภาพภูมิประเทศ ลักษณะของชุมชนหรือความหนาแน่นของชุมชน โดยส่วนใหญ่ให้บริการตามแหล่งที่สำคัญคือบริเวณตลาดหน้าทอน ทาดเวง ทาดละไม น้ำตกหน้าเมือง น้ำตกหินลาด หินคาหินยาย และชุมชนที่อยู่ริมถนนสายรอบเกาะเช่น บ้านหัวถนน บ้านป่อฝูด บ้านแม่ไม้ เป็นต้น สำหรับในส่วนที่อยู่ห่างไกลออกไปประชาชนเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บขน กำจัด หรือทำลายด้วยตนเอง ปัจจุบันปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นบนเกาะสมุยเฉลี่ยประมาณ 20 ตันต่อวัน (สมุดสาร ก.ย. 2539: 4)

ในปัจจุบันมีรถขนขยะรวม 9 คัน เป็นรถขนขยะ 10 ลูกบาศก์ทลาขึ้นไปจำนวน 6 คัน รถกระบะเล็กขนาด 3-4 ลูกบาศก์ทลาจำนวน 3 คัน มีรถคัดหน้าขุดหลังจำนวน 3 คัน แต่ปัจจุบันสภาพรถไม่ค่อยสมบูรณ์นักเนื่องจากมีการใช้งานมานานแล้ว ส่วนระบบการจัด ปัจจุบันสุขาภิบาลใช้วิธีฝังกลบในร่องสวนมะพร้าววันต่อวัน โดยขอใช้ที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสุขาภิบาล หรือประชาชน ที่ยินยอมให้นำขยะไปฝังกลบได้โดยย้ายพื้นที่ที่กำจัดไปเรื่อย ๆ ประมาณ 2-3 เดือนต่อครั้ง ไม่แน่นอน แล้วแต่พื้นที่ที่มีผู้บริจาค ซึ่งแนวโน้มจะหาที่ฝังกลบยากยิ่งขึ้น ปัจจุบันกรมโยธาธิการได้มาดำเนินการก่อสร้างเตาเผาแบบไร้มลภาวะขนาด 70 ตันวัน/เตา จำนวน 2 เตา บนพื้นที่ 30 ไร่ ในพื้นที่สุขาภิบาล บริเวณพังทว่า ค.มะเร็ด ในวงเงินที่ได้ทำสัญญาจ้างบริษัท NKK ในวงเงิน 501 ล้านบาท ซึ่งได้ดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่วันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2538 กำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จ 900 วัน คือกำหนดเสร็จไม่เกินวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2541 ในระหว่างที่กำลังก่อสร้างจึงจำเป็นต้องหาที่ฝังกลบขยะไปเรื่อย ๆ

ลักษณะอาคารเตาเผาเป็นอาคารโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กและโครงสร้างเหล็ก รวม 5 ชั้น ขนาด 32x69x27 เมตร ภายในประกอบด้วยพื้นที่ใช้สอยประเภทต่าง ๆ ได้แก่ พื้นที่สำหรับทำการถ่ายเทมูลฝอย บ่อรับมูลฝอย เตาเผา อุปกรณ์กำจัดฝุ่นและมลสาร อุปกรณ์บำบัดน้ำเสีย ห้องเก็บรวบรวมเถ้า ห้องเครื่องจักรกลและไฟฟ้า ห้องทำงานและห้องควบคุม ห้องทดลองและวิเคราะห์ ห้องเก็บวัสดุและอะไหล่ เป็นต้น มีปล่องควันซึ่งเป็นท่อเหล็กหุ้มด้วยปลอกคอนกรีตเสริม

เหล็กสูง 59 เมตร มีระบบควบคุมมลพิษที่มีประสิทธิภาพสูงไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและความเดือดร้อน ไร้คาถา

การระบายน้ำและบำบัดน้ำเสีย

สาขาภิบาลมีวางระบายน้ำและท่อระบายน้ำในเขตชุมชนบางจุดเช่น บริเวณชุมชนบ้านหน้าทอน ต.อ่างทอง มีท่อระบายน้ำข้างถนน ใช้ท่อระบายน้ำ รวมทั้งน้ำฝนและน้ำเสีย แล้วระบายลงสู่ทะเลโดยตรงประมาณ 10 จุด และบริเวณตลาดแม่ไม้ เป็นต้นนอกจากนี้ยังมีวางระบายน้ำของกรมทางหลวง บริเวณริมขอบทาง ในเขตรับผิดชอบของกรมทางหลวงซึ่งก็ยังไม่ทั่วทุกชุมชน โดยเฉพาะโรงแรมหรือม้งกะโลและครัวเรือนได้ปล่อยน้ำเสียลงป่อเกรอะ ป่อซึม ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ใกล้ทะเลหรือระบายลงสู่คลองหรือลำรางธรรมชาติแล้วไหลลงสู่ทะเล ซึ่งย่อมก่อให้เกิดน้ำเสียขยายพื้นที่มากขึ้นเหมือนแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป ถึงแม้ว่าได้มีหน่วยราชการ เช่น โรงพยาบาลเกาะสมุย และภาคเอกชนบางรายเช่น โรงแรมสันติบุรี โรงแรมบ้านตลิ่งงาม ได้มีโรงบำบัดน้ำเสียส่วนตัว แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนน้อยเมื่อเทียบกับน้ำเสียรวมที่เกิดขึ้นทั้งเกาะ ส่วนการกำจัดสิ่งปฏิกูลปัจจุบันยังไม่มีสถานที่กำจัดสิ่งปฏิกูล การกำจัดสิ่งปฏิกูลนั้นสาขาภิบาลเกาะสมุยมีรถขนส่งสิ่งปฏิกูลในปัจจุบัน จำนวน 2 คัน และนำไปทิ้งในสวนมะพร้าว ยังไม่มีป่อหมักที่ถาวร

ปัจจุบันกรมโยธาธิการได้เข้ามาดำเนินการก่อสร้างบำบัดน้ำเสียและระบายน้ำใน 3 ชุมชน เร่งด่วน คือ ชุมชนละไม (บริเวณธรณีสงฆ์ของวัดละไม หมู่ที่ 3 ต.มะเร็ต จำนวน 3 ไร่เศษ) ชุมชนหน้าทอน (บริเวณคลองจรเข้ หมู่ที่ 3 ต.อ่างทอง) และชุมชนแดง (บริเวณพื้นที่สาธารณะพรุแดง หมู่ที่ 3 ต.บ่อผุด ล่างเขื่อนคันดินของกรมชลประทาน) โดยใช้งบประมาณรวม 420 กว่าล้านบาท โดยผู้รับเหมาคือบริษัทชัยพิทักษ์ จำกัด เริ่มก่อสร้างตั้งแต่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2538 สิ้นสุดวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2541 รวมระยะเวลาการดำเนินการก่อสร้าง 900 วัน ขณะที่บริเวณหน้าทอนอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง แต่ที่ละไมและแดงมีปัญหาในเรื่องกรรมสิทธิ์และความไม่เข้าใจของชาวบ้าน ทำให้ยังไม่สามารถก่อสร้างได้ ทั้งนี้เมื่อโรงบำบัดน้ำเสียแล้วเสร็จ โรงบำบัดน้ำเสียที่หน้าทอนจะกรองน้ำได้ 2,400 ลบ.ม./วัน ที่แดงจะกรองน้ำได้ 6,000 ลบ.ม./วัน และที่ละไมจะกรองน้ำได้ 8,650 ลบ.ม./วัน หลังจากนั้นครึ่งหนึ่งของน้ำเสียถูกบำบัดแล้วจะอยู่ในสภาพไร้มลพิษแต่ไม่สะอาดถึงกับดื่มบริโภคได้ ต่อจากนั้นน้ำก็จะถูกส่งกลับคืนสู่ทะเล ส่วนน้ำที่เหลืออีกครึ่งหนึ่งก็จะถูกส่งกลับไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ

สภาพทางเศรษฐกิจ

อำเภอเกาะสมุยมีชื่อเสียงในด้านการท่องเที่ยวมากกว่า 20 ปี เนื่องจากทรัพยากรพื้นฐานเอื้ออำนวยให้ การท่องเที่ยวจึงเป็นที่มาของรายได้ที่สำคัญของเกาะสมุย และนับวันจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ในขณะที่การเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักที่สำคัญของประชากรอาชีพหลักดั้งเดิมของราษฎร ปัจจุบันนี้เกษตรกรก็ยังทำสวนมะพร้าวเป็นอาชีพหลัก แต่เนื่องจากไม่สามารถสู้กับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันนี้ได้ เกษตรกรจึงหันมาประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ เช่น ปลูกไม้ผล

ปลูกยาง ปลูกพืชไร่ พืชผัก และทำการประมง แต่ก็มีเกษตรกรบางส่วนทำธุรกิจ บังกะโล คำชาย รั้ว
จ้าง ฯลฯ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของเกาะสมุย ที่มีการเกษตรกรรมเป็นสาขาการผลิตหลัก ซึ่ง
มีระบบเศรษฐกิจที่ใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรภายในตนเอง การผลิตสาขาเกษตรกรรมประกอบ
ด้วยการกสิกรรม มีพืชเศรษฐกิจหลักดังนี้

1) มะพร้าว เกาะสมุยได้ชื่อว่าเป็นเกาะที่ปลูกมะพร้าวมากที่สุดของประเทศ
เฉพาะตัวเกาะสมุยมีเนื้อที่ 144,600 ไร่ มีการปลูกมะพร้าวกระจายทั่วไป นับตั้งแต่ชายหาดขึ้นไปจน
ถึงยอดเขา รวมเนื้อที่ 92,375 ไร่ หรือร้อยละ 64 ของเนื้อที่เกาะ ซึ่งส่วนใหญ่ยังเป็นพันธุ์ดั้งเดิม
ปัจจุบันมีการปลูกมะพร้าวน้ำหอมเพิ่มขึ้น การบำรุงรักษาโดยทั่วไปไม่ใส่ปุ๋ยและสารเคมี เพียงแต่มี
การกำจัดวัชพืช สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ประมาณ 45 วันต่อครั้ง ปัญหาที่มักเกิดขึ้นกับสวน
มะพร้าวคือ การระบาดของด้วงมะพร้าว ซึ่งทำความเสียหายนับจากยอดลงมายังลำต้น ซึ่งเห็น
มะพร้าวยอดด้วน ยืนต้นตายอยู่ทั่วไป นับจากเกาะราบ เกาะมัดสุม เกาะแดน และเริ่มเข้าเกาะ
สมุยทางทิศใต้ของเกาะ

2) ทูเรียน มีเนื้อที่ปลูกรวม 9,618 ไร่ โดยทั่วไปพบปลูกในลักษณะสวนผสม ร่วม
กับไม้ผลอื่น เช่น เงาะ มังคุด เป็นต้น ปัจจุบันมีการปลูกเป็นสวนทูเรียน เฉพาะบริเวณที่มีการขยาย
ตัวสูง ได้แก่ บริเวณหุบเขาตอนกลางของเกาะสมุย ใช้พันธุ์ดี ใช้ปุ๋ย ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชใน
ปริมาณสูงกว่าการปลูกแบบสวนผสม

3) เงาะมังคุด มีเนื้อที่ปลูก 220 ไร่และ 235 ไร่ ตามลำดับ โดยปลูกเป็นสวนผสม
เฉพาะเงาะมีการปลูกเป็นสวนบ้าง แต่ไม่มากนัก

4) โกโก้กาแฟ มีเนื้อที่ปลูก 345 ไร่ และ 45 ไร่ ตามลำดับ ส่วนมากเป็นการปลูก
แซมในสวนมะพร้าว หรือปะปนกับสวนผลไม้ เนื่องจากพืชทั้ง 2 ชนิด เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีปัญหา
ด้านการตลาดและราคาอยู่อย่างสม่ำเสมอ เกษตรกรจึงตัดโค่นทิ้ง จนทำให้พื้นที่เพาะปลูกลดลงเป็น
ลำดับ โดยเกษตรกรหันมาปลูกไม้ผลทดแทน

5) สางสาด มีพื้นที่ปลูก 1,200 ไร่ พันธุ์ที่ปลูกในเกาะสมุยเรียกว่า พันธุ์ลิปะใหญ่
ให้ผลที่มีคุณภาพดี ผลโต ซ่อใหญ่ รสหวานหอม เปลือกบาง เมล็ดเล็ก อันเป็นลักษณะเฉพาะตัวของ
สางสาดเกาะสมุย ปัจจุบันมีการขยายเนื้อที่เพาะปลูกออกไปมาก ทั้งที่ราบ ที่สูงขึ้นไปตามเชิงเขา
และบนภูเขา

6) ข้าว มีเนื้อที่เพาะปลูก 4,577 ไร่ เป็นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก
พันธุ์ข้าวที่นิยมทั้งพันธุ์ส่งเสริมและพันธุ์พื้นเมือง พื้นที่ปลูกข้าวมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากการขยาย
ตัวของชุมชน และตั้งปลูกสร้างทางด้านบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เกษตรกรบางรายเลิกทำนา
เนื่องจากขายที่ดินออกไปแล้ว ถมที่หรือรอไว้ขาย โดยหันไปประกอบอาชีพอื่นแทน

7) ยางพารา ปลูกในบริเวณพื้นที่ภูเขา 2,205 ไร่ ส่วนใหญ่ปลูกตามที่สูงและที่ลาด
เขา บริเวณที่ราบมีการปลูกน้อย โดยทั่วไปใช้ยางพันธุ์ดี แต่ไม่นิยมใส่ปุ๋ยผลิตผลเป็นยางแผ่นทั้ง
หมด พื้นที่ปลูกยางพารามีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ เปลี่ยนเป็นการปลูกไม้ผลแทน

ในเรื่องกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดิน (สำนักงานเกษตรอำเภอเกาะสมุย 2538: 6) เกษตรกรส่วนใหญ่มีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเอง บางรายมีที่ดินเป็น 100 ไร่ บางรายมีไม่ถึง 10 ไร่ แต่โดยเฉลี่ยการถือครองพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละประมาณ 20 ไร่ และขณะนี้ที่ดินที่เกาะสมุยมีราคาสูงมาก บางแห่งราคาไร่ละเกือบสิบล้านบาทก็มี ทำให้การถือครองพื้นที่มีการเปลี่ยนมือกันอยู่เรื่อย ๆ โดยเฉพาะคนต่างถิ่นจะไปซื้อ ราษฎรบนเกาะสมุยปัจจุบันก็นิยมขายที่ดินที่ได้ราคาสูง ๆ และจะไปสร้างฐานะใหม่ยังต่างอำเภอและต่างจังหวัดและโอกาสที่เป็นแบบนี้ยังมีมากขึ้นเรื่อย ๆ

นอกจากนั้น ยังมีการผลิตสาขาอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นการผลิตต่อเนื่องจากการเกษตร สำหรับการท่องเที่ยวเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญอีกสาขาหนึ่ง ซึ่งใช้ทรัพยากรพื้นฐานของเกาะสมุยเป็นสิ่งดึงดูดใจ คือ สภาพธรรมชาติ ชายหาด ทะเล ภูเขา น้ำตก เป็นต้น

นอกจากสาขาการผลิตทั้งสอง ยังมีการค้าและบริการ การคมนาคมขนส่ง การธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์ ส่วนอุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ต่อเนื่องกับการบริการ คือ อุตสาหกรรมทำน้ำดื่ม

1) เมื่อพิจารณาในด้านพื้นที่เกาะสมุยประมาณร้อยละ 82 เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและป่าไม้ ที่เหลืออีกร้อยละ 18 เป็นที่ตั้งของชุมชนที่กระจุกตัวกันอยู่บริเวณท่าเรือ แหล่งประมง และแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนเหล่านี้ถือเป็นชุมชนที่มีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวของเกาะสมุย ซึ่งได้แก่ชุมชนบริเวณตลาดหน้าทอน อ่าวแดง อ่าวละไม อ่าวแม่น้ำ และอ่าวปอผุด

จึงสรุปสภาพเศรษฐกิจของเกาะสมุยโดยแบ่งสภาพเศรษฐกิจออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ พื้นที่ซึ่งประชากรได้มีอาชีพการเกษตรดั้งเดิม มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร 4,968 ครัวเรือน มีพื้นที่การเกษตร 110,611 ไร่ การทำสวนมะพร้าวและปัจจุบันมีการปรับปรุงพื้นที่การเกษตรแบบผสมผสาน ซึ่งมีการเริ่มเปลี่ยนพันธุ์น้ำมะพร้าวและปลูกไม้ผล เช่น การปลูกมะพร้าวน้ำหอม ทำสวนทุเรียน ฝรั่ง มังคุด และไม้ผลอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น ส่วนการทำประมงและรับจ้างมีเพียงประมงชายฝั่งไม่กี่หมู่โตมากนัก การรับจ้างก็ประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

ส่วนลักษณะเศรษฐกิจประเภทที่ 2 ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของรายได้หลักในปัจจุบันคือ การอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ร้านขายเสื้อผ้าและร้านขายอัญมณี ซึ่งปัจจุบันมีที่พักแรมต่าง ๆ 290 แห่ง มีห้องพักรวมกัน 7,975 ห้อง จำนวนนักท่องเที่ยวก็มีแนวโน้มเข้ามาเที่ยวเกาะสมุยมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นการก่อให้เกิดการสร้างงานและพัฒนาทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวม และการลงทุนเพิ่มมากขึ้น

สภาพการใช้ที่ดิน

ในพื้นที่เกาะสมุย 231.36 ตารางกิโลเมตร หรือ 144,600 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้เทือนน้อยมาก เพราะส่วนใหญ่ถูกตัดโค่นเพื่อทำสวนมะพร้าวเกือบทั้งหมด คงเหลือแต่ป่าสงวนน้ำตกหินลาดประมาณ 6,943 ไร่ วนอุทยานน้ำตกหินลาดหน้าเมืองอีก 6.25 ไร่ และป่าอื่น ๆ ทดลงเหลือบนภูเขาอีกเล็กน้อย ตารางที่ 3.8

ตารางที่ 3.8 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่		ร้อยละ
	ตารางกิโลเมตร	ไร่	
1. การใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย	27.12	16,949.52	11.72
2. การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์	6.42	4,011.07	2.77
การพาณิชย์และที่อยู่อาศัยหนาแน่น	1.29	805.09	0.56
ธุรกิจบริการ การท่องเที่ยว (โรงแรม/บังกะโล)	4.73	2,955.98	2.04
สนามบิน	0.40	250	0.17
3. การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมและคลังสินค้า	0.32	203	0.14
4. การใช้ที่ดินเพื่อสถานบ้านต่าง ๆ	2.80	1,747.10	1.21
สถานับการศึกษา	0.42	260	0.18
สถานับศาสนา	0.67	420	0.29
สถานับราชการสาธารณูปโภค /สาธารณูปการ	1.71	1,067.10	0.74
5. ถนน	1.10	687.96	0.48
6. การใช้ที่ดินเพื่อชนบทและเกษตรกรรม	176.98	110,611	76.49
7. หนองน้ำ พุ (ประมาณ)	4.15	2,593	1.79
8. การใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ	12.48	7,797.34	5.39
ป่าไม้ป่าชายเลน	12.27	7,687.47	5.30
ที่รกร้าง	0.21	129.87	0.09
รวมทั้งสิ้นทั้งหมด	231.36	144,600	100.00

ที่มา : จากการแปลภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2538 กรมแผนที่ทหาร

: สํารวจภาคสนามเดือนมกราคม-เมษายน พ.ศ. 2540

พื้นที่ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมมีมากที่สุดถึง 110,611 ไร่ (ร้อยละ 76.49 ของพื้นที่ทั้งหมด) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสวนมะพร้าว รองลงไปคือสวนผลไม้ การใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยและพาณิชย์กรรมมีการกระจายอยู่ใกล้ชายฝั่ง รอบเกาะและเขตบริการการท่องเที่ยวทางด้านตะวันออก โดยมีศูนย์กลางการปกครองและบริการหลักอยู่บริเวณตลาดหน้าทอน ทางฝั่งตะวันตกของเกาะด้านธุรกิจการท่องเที่ยว นอกจากในชุมชนบ้านหน้าทอนแล้ว ยังมีกลุ่มบังกะโล โรงแรม ที่พักต่าง ๆ

กระจายอยู่ในพื้นที่สวนมะพร้าวบนชายฝั่ง รอบเกาะ ส่วนใหญ่อยู่ทางชายฝั่งด้านทิศตะวันออกและทิศเหนือ ซึ่งในปัจจุบันการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวมิได้จำกัดอยู่เฉพาะแนวชายฝั่งเท่านั้น หากได้เข้ามาอยู่ตอนในของเกาะมากขึ้น

สภาพสังคม

1. ลักษณะประชากร

1.1 ขนาดประชากรและการกระจายตัว อำเภอเกาะสมุยมีประชากรรวมทั้งสิ้น เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2540 จำนวน 33,181 คน เป็นชาย 16,076 คน เป็นหญิง 17,105 คน

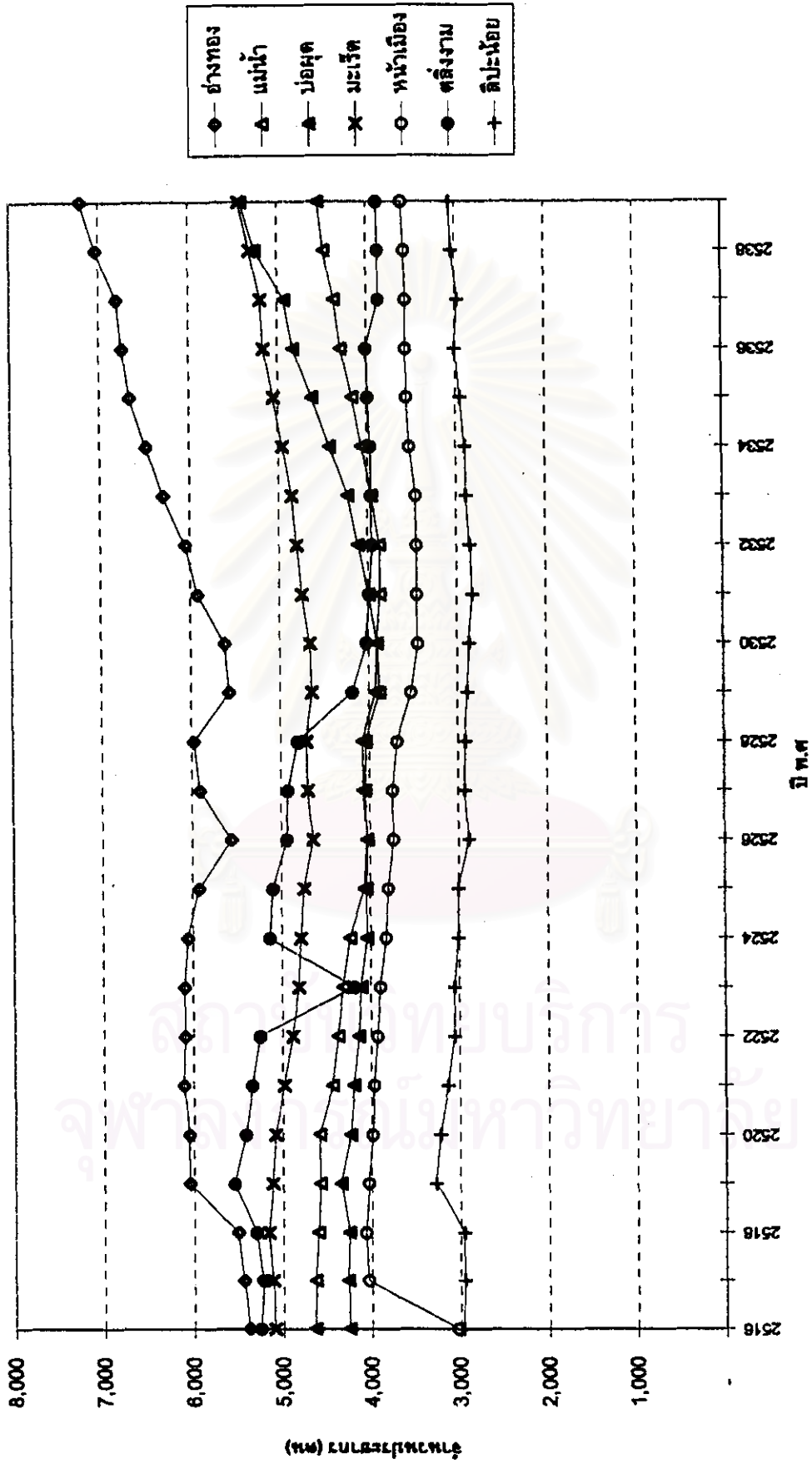
ตาราง 3.9 แสดงจำนวนประชากรรายตำบลของอำเภอเกาะสมุย ปี พ.ศ. 2516-2539

ปี พ.ศ.	อ่างทอง	แม่เฒ่า	ปอตุต	มะเร็ต	หน้าเมือง	คลังงาม	ลิปะน้อย	รวมทั้งหมด
2516	5,378	4,638	4,255	5,082	3,034	5,253	2,971	30,621
2517	5,436	4,633	4,266	5,114	4,039	5,224	2,951	31,663
2518	5,503	4,603	4,253	5,159	4,085	5,300	2,959	31,842
2519	6,043	4,579	4,345	5,115	4,029	5,539	3,275	32,925
2520	6,053	4,581	4,234	5,083	3,990	5,414	3,222	32,577
2521	6,107	4,433	4,190	4,980	3,961	5,338	3,134	32,143
2522	6,094	4,372	4,137	4,884	3,925	5,251	3,061	31,724
2523	6,081	4,313	4,106	4,812	3,894	4,183	3,055	30,464
2524	6,058	4,233	4,042	4,788	3,824	5,135	3,012	31,090
2525	5,927	4,067	4,042	4,744	3,795	5,097	3,008	30,680
2526	5,560	4,039	4,028	4,641	3,737	4,939	2,888	29,832
2527	5,908	4,049	4,072	4,697	3,742	4,919	2,928	30,315
2528	5,971	4,043	4,078	4,712	3,688	4,814	2,926	30,232
2529	5,568	3,877	3,926	4,642	3,527	4,186	2,891	28,617
2530	5,621	3,908	3,901	4,659	3,449	4,025	2,872	28,433
2531	5,918	3,867	3,992	4,745	3,452	3,986	2,829	28,789
2532	6,054	3,870	4,107	4,801	3,453	3,952	2,849	29,066
2533	6,300	3,859	4,220	4,857	3,457	3,961	2,893	29,647
2534	6,485	4,063	4,422	4,950	3,526	3,965	2,902	30,313
2535	6,663	4,168	4,617	5,050	3,554	3,995	2,952	30,999
2536	6,744	4,286	4,822	5,152	3,562	4,004	3,005	31,575
2537	6,801	4,366	4,829	5,191	3,563	3,865	2,975	31,890
2538	7,029	4,476	5,245	5,306	3,570	3,865	3,036	32,527
2539	7,207	4,539	5,409	5,430	3,606	3,887	3,067	33,145

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร อ.เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

มีลักษณะการกระจายตัวของประชากร (ตารางที่ 3.9 แผนภูมิที่ 3.1) เมื่อพิจารณาจากสภาพภูมิศาสตร์และลักษณะทางเศรษฐกิจของเกาะสมุยแล้ว พบว่า ตำบลอ่างทอง มีจำนวน

แผนภูมิ 3.1 แสดงจำนวนประชากรรายตำบลของเกาะสมุยตั้งแต่ปีพ.ศ.2516-2539

ประชากรมากที่สุดในเกาะสมุย ทั้งนี้สืบเนื่องจากตำบลอ่างทองเป็นเขตศูนย์กลางการบริหารท้องถิ่น พาณิชย์กรรมและการบริการที่สำคัญที่สุดของเกาะ มีท่าเทียบเรือและอยู่ด้านที่ตามารถติดต่อกับแผ่นดินใหญ่ได้สะดวก ในปี 2539 (ตารางที่ 3.10) ตำบลอ่างทองมีจำนวนประชากร 7,207 คน คิดเป็นร้อยละ 21.74 ของประชากรรวมทั้งอำเภอ (แผนภูมิ 3.2, 3.3, 3.4) รองลงมาคือตำบลมะเร็ต ตำบลบ่อผุด ตำบลแม่ น้ำ ตำบลคลังงาม และตำบลหน้าเมือง มีประชากร 5,430 คน, 5,409 คน, 4,539 คน, 3,887 คน และ 3,808 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.38, 16.32, 13.69, 11.73 และ 10.88 ของประชากรทั้งอำเภอ ตามลำดับ ส่วนตำบลที่มีประชากรอาศัยอยู่น้อยที่สุดคือ ตำบลลิปะน้อย มีจำนวน 3,067 คนเท่านั้น (ร้อยละ 9.25 ของประชากรทั้งอำเภอ)

1.2. การเปลี่ยนแปลงขนาดและความหนาแน่นของประชากร เมื่อเปรียบเทียบจำนวนประชากรของอำเภอเกาะสมุยระหว่างปี 2513-2539 (แผนภูมิ 3.5 และ 3.6) พบว่าประชากรมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 3 ช่วง คือ ช่วงแรก (พ.ศ. 2513-2519) ในช่วงเวลานี้ประชากรเกาะสมุยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ปี พ.ศ. 2513 มีประชากร 31,438 คน เท่านั้น แต่หลัง พ.ศ. 2513 ประชากรเพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อยจนสิ้นสุด ปี พ.ศ. 2519 ที่ประชากร 31,925 คน ยกเว้นปี พ.ศ. 2516 ประชากรลดลงร้อยละ 3.47 ช่วงที่สอง (พ.ศ. 2520-2530) ประชากรลดลงอย่างต่อเนื่องโดยเฉลี่ยร้อยละ 1.27 ต่อปี ยกเว้นปี พ.ศ. 2524 และ 2527 ซึ่งมีประชากรเพิ่มขึ้นเป็นอัตราร้อยละ 2.09 และ 1.62 ตามลำดับ ช่วงที่สาม (พ.ศ. 2531-2539) ประชากรเพิ่มอย่างต่อเนื่องโดยเฉลี่ยร้อยละ 1.89 ต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2531 มีประชากร 28,789 คน ปี พ.ศ. 2539 มีประชากร 33,145 คน

การลดลงของประชากรเนื่องจากการอพยพเพื่อหาที่ทำกินใหม่ โดยเฉพาะมีการย้ายออกไปที่นิคมสร้างตนเองที่ขุนทะเล จ.สุราษฎร์ธานี เนื่องจากทางนิคมได้จัดสรรที่ดินให้ครอบครัวละ 25 ไร่ และเพื่อการศึกษา อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของการท่องเที่ยวในระยะหลังทำให้มีการเพิ่มของประชากรเป็น 28,789 คน ในปี พ.ศ. 2531 และ 33,145 คน ในปี พ.ศ. 2539

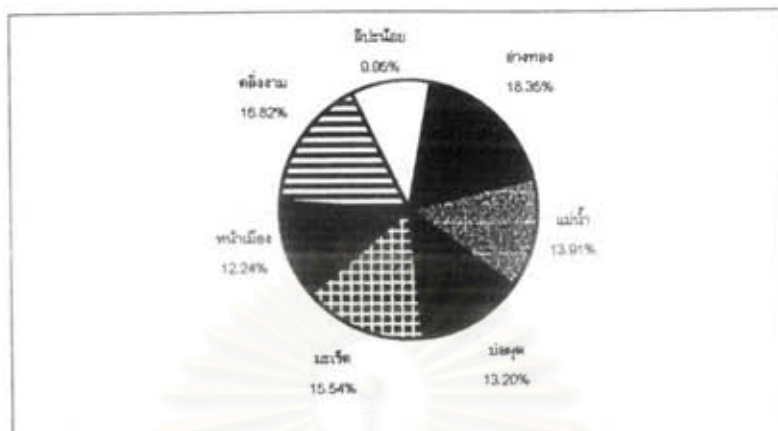
เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงประชากร(แผนภูมิที่ 3.7) ระดับตำบลช่วงปี พ.ศ. 2516-2519, ปี พ.ศ. 2519-2524, ปี พ.ศ. 2524-2529, ปี พ.ศ. 2530-2534 และ ปี พ.ศ. 2534-2539 พบว่า ช่วงปี พ.ศ. 2516-2519 (ตารางที่ 3.11) ตำบลหน้าเมืองมีการเปลี่ยนแปลงประชากรเพิ่มจากเดิมมากที่สุดถึงร้อยละ 10.93 รองลงมาคือตำบลอ่างทอง และตำบลลิปะน้อย คือร้อยละ 4.12 และ 3.41 ต่อปี ตามลำดับ ส่วนตำบลที่มีประชากรลดลงคือตำบลแม่ น้ำ ลดลงร้อยละ 0.42 ต่อปี ช่วงปี พ.ศ. 2519-2524 ประชากรลดลงทุกตำบลยกเว้นตำบลอ่างทอง มีประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ .04 ต่อปี โดยในช่วงนี้รวมทั้งอำเภอมีประชากรลดลงร้อยละ 1.11 ต่อปี โดยตำบลลิปะน้อยมีประชากรลดลงมากที่สุดคือร้อยละ 1.61 ต่อปี รองลงมาคือ ตำบลแม่ น้ำ และตำบลคลังงาม ลดลงร้อยละ 1.51 และ 1.46 ตามลำดับ ช่วงปี พ.ศ. 2524-2529 ทั้งอำเภอมีประชากรลดลง 2,473 คน คิดเป็นร้อยละ 1.59 ต่อปี โดยตำบลที่ประชากรลดลงมากที่สุดคือตำบลคลังงาม ลดลงร้อยละ 3.70 ต่อปี รองลงมาคือ ตำบลแม่ น้ำ ตำบลอ่างทอง ลดลงคิดเป็นร้อยละ 1.68 และ 1.61 ต่อปี ตามลำดับ ช่วงปี พ.ศ. 2529-2534 ภาพรวมประชากรทั้งอำเภอเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.19 ต่อปี โดยตำบลอ่างทองมีประชากรเพิ่มมากที่สุด รองลงมาได้แก่ตำบลบ่อผุด ตำบลมะเร็ต ตำบลแม่ น้ำ และตำบลลิปะน้อย โดยมีอัตราการเพิ่ม

ตารางที่ 3.10 แสดงสัดส่วนประชากรรายตำบลของอำเภอเกาะสมุยตั้งแต่ปี พ.ศ.2516-2539

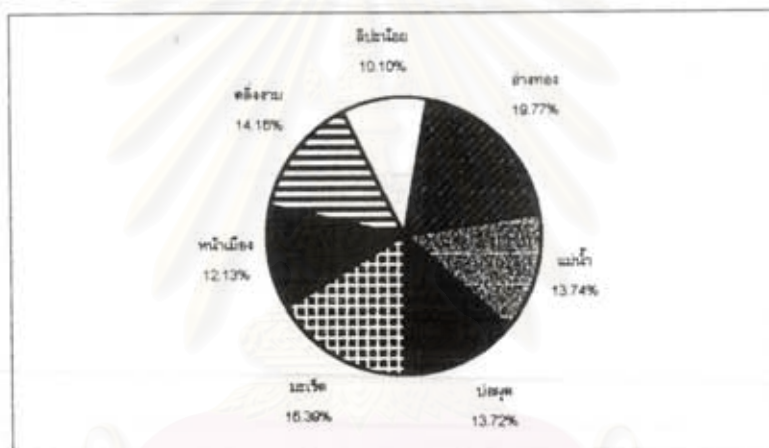
ปี พ.ศ.	อ่างทอง	แม่ไม้	ปอผุด	มะเร็ต	หน้าเมือง	คลังงาม	ลิปะน้อย	รวมทั้งหมด
2516	17.56	15.15	13.90	16.63	9.91	17.15	9.70	100.00
2517	17.17	14.63	13.47	16.15	12.76	16.50	9.32	100.00
2518	17.28	14.46	13.36	16.20	12.77	16.64	9.29	100.00
2519	18.35	13.91	13.20	15.54	12.24	16.62	9.95	100.00
2520	18.58	14.06	13.00	15.60	12.25	16.62	9.69	100.00
2521	19.00	13.79	13.04	15.49	12.32	16.61	9.75	100.00
2522	19.21	13.76	13.04	15.40	12.37	16.55	9.65	100.00
2523	20.00	14.16	13.48	15.80	12.79	13.74	10.03	100.00
2524	19.48	13.62	13.00	15.40	12.30	16.52	9.69	100.00
2525	19.32	13.26	13.17	15.46	12.37	16.61	9.80	100.00
2526	18.64	13.54	13.50	15.56	12.63	16.56	9.68	100.00
2527	19.49	13.36	13.43	15.49	12.34	16.23	9.66	100.00
2528	19.75	13.37	13.49	15.59	12.20	15.92	9.68	100.00
2529	19.46	13.65	13.72	16.22	12.32	14.63	10.10	100.00
2530	19.77	13.74	13.72	16.39	12.13	14.16	10.10	100.00
2531	20.56	13.43	13.87	16.48	11.99	13.85	9.83	100.00
2532	20.81	13.31	14.12	16.61	11.87	13.59	9.80	100.00
2533	21.25	13.35	14.23	16.38	11.66	13.36	9.76	100.00
2534	21.39	13.40	14.59	16.33	11.63	13.08	9.57	100.00
2535	21.49	13.45	14.89	16.29	11.46	12.89	9.52	100.00
2536	21.36	13.57	15.27	16.32	11.28	12.68	9.52	100.00
2537	21.46	13.76	15.55	16.38	11.24	12.20	9.39	100.00
2538	21.61	13.76	16.13	16.31	10.98	11.88	9.33	100.00
2539	21.74	13.69	16.32	16.38	10.88	11.73	9.25	100.00

ที่มา : ฝ่ายทะเบียนราษฎร อำเภอเกาะสมุย

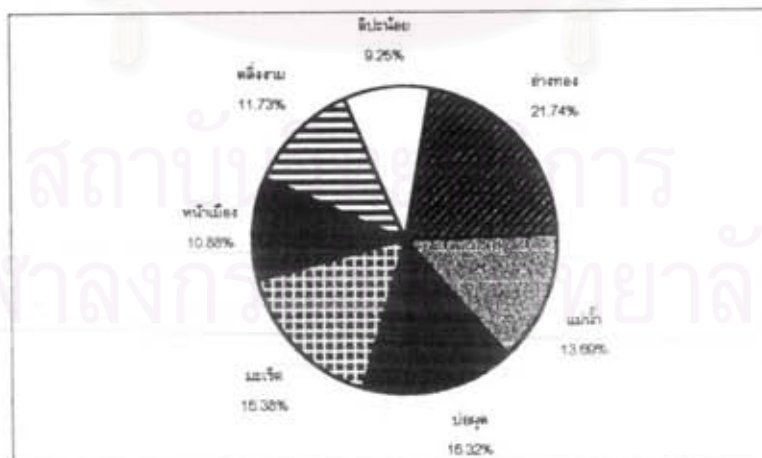
แผนภูมิที่ 3.2 แสดงสัดส่วนประชากรรายตำบล ปี พ.ศ.2519

แผนภูมิที่ 3.3 แสดงสัดส่วนประชากรรายตำบล ปี พ.ศ.2530

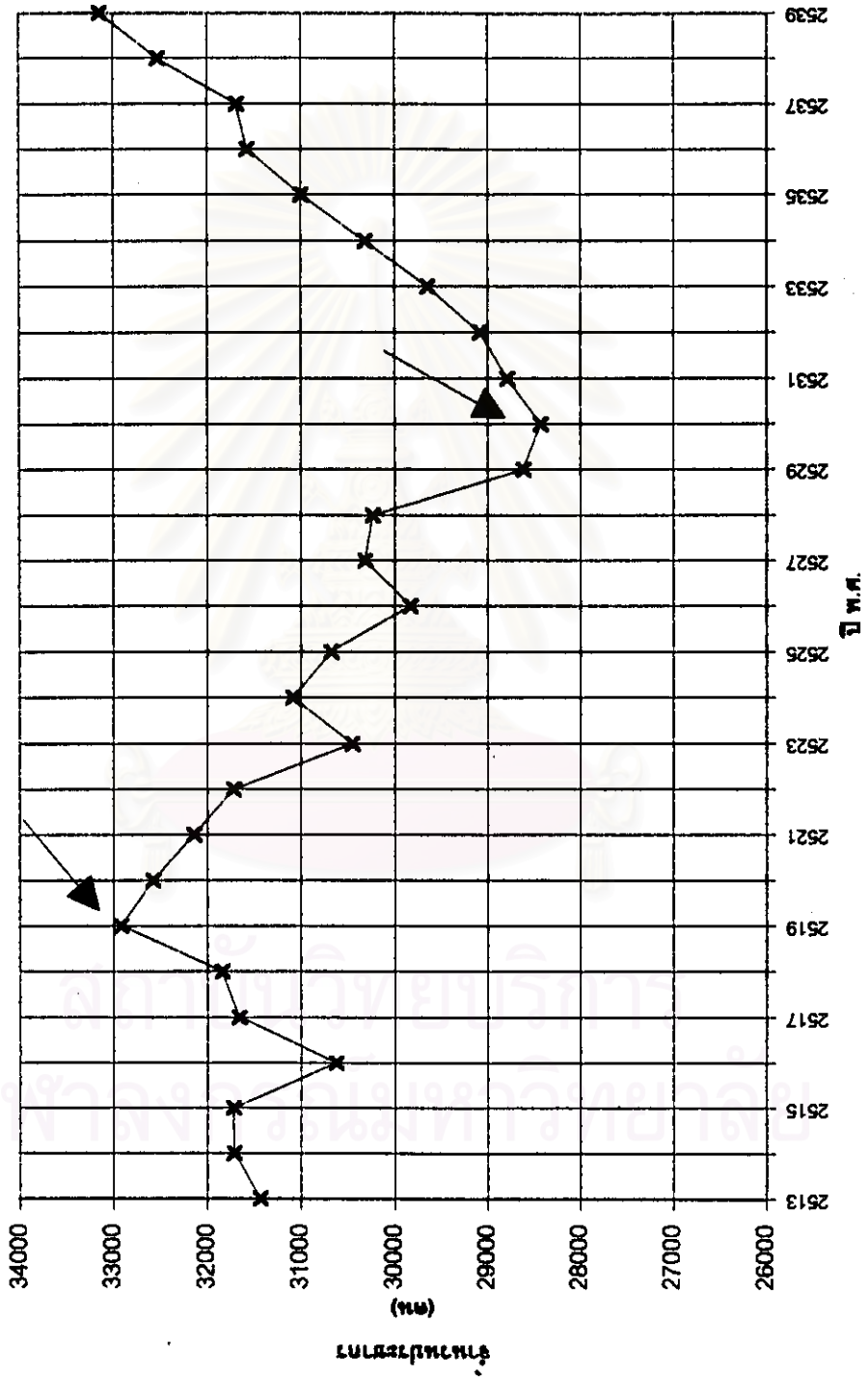

แผนภูมิที่ 3.4 แสดงสัดส่วนประชากรรายตำบล ปี พ.ศ.2539

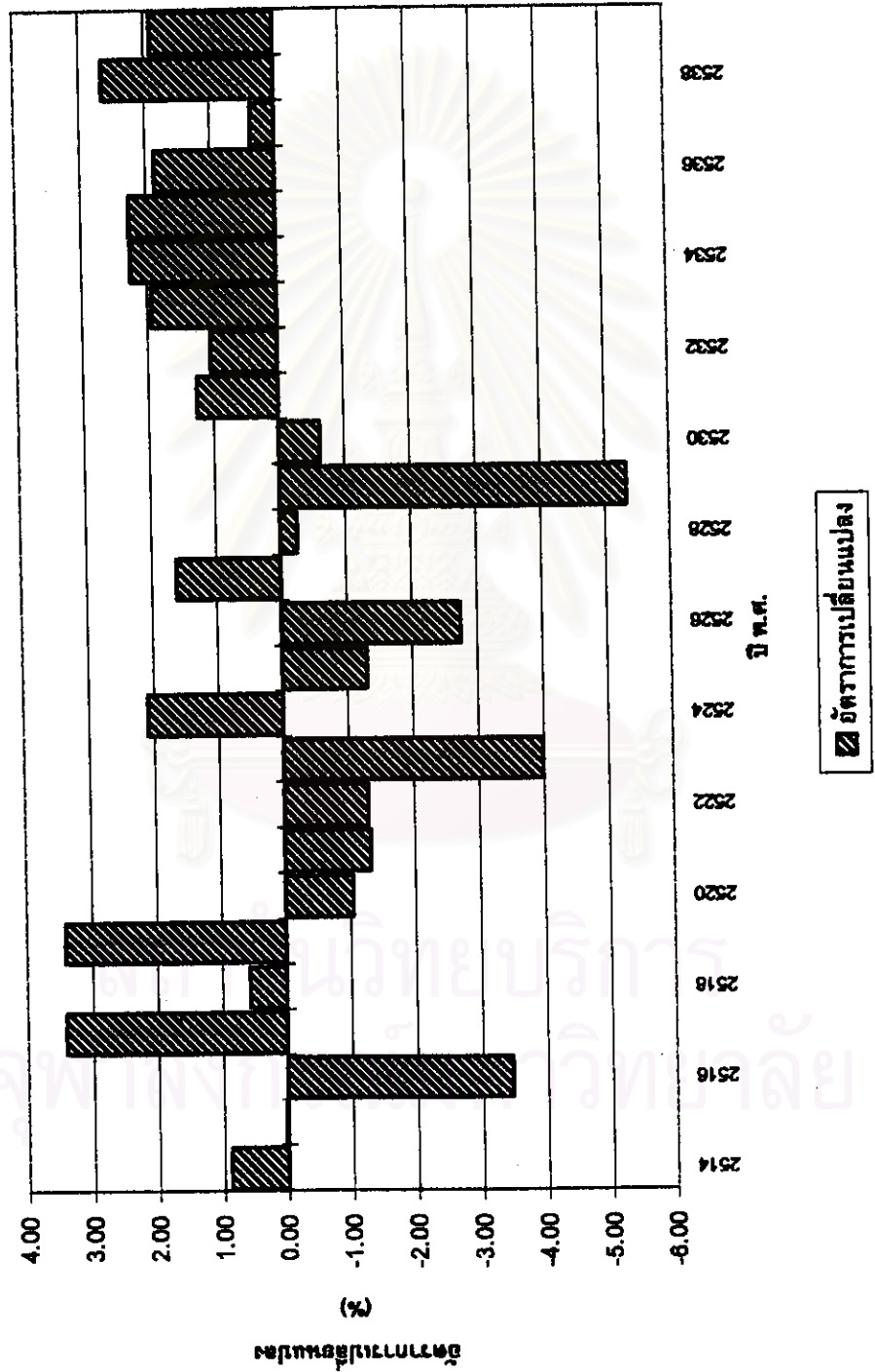
ที่มา : ฝ่ายทะเบียนราษฎร อำเภอเกาะสมุย

แผนภูมิที่ 3.5 แสดงจำนวนประชากรอำเภอเกาะสมุย ปี พ.ศ.2513-2539

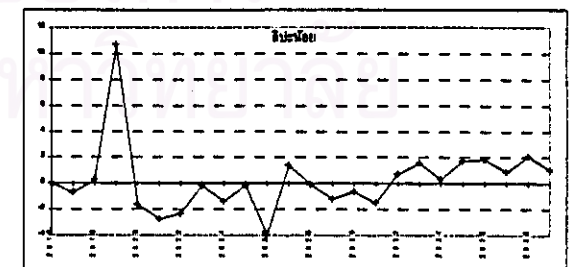
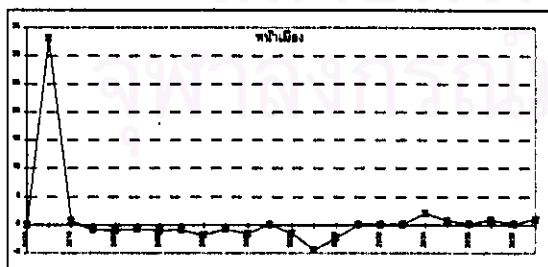
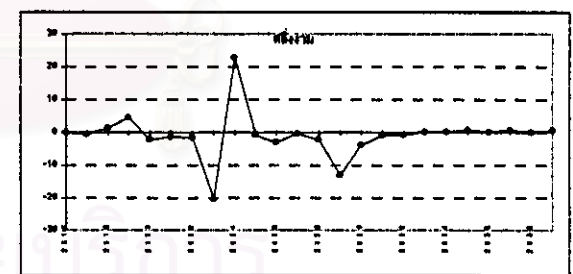
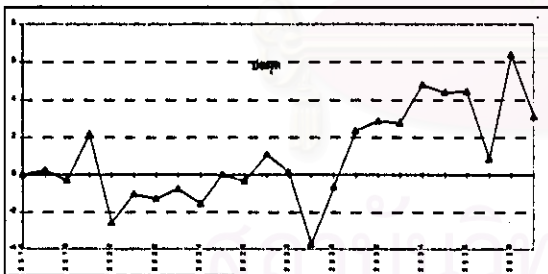
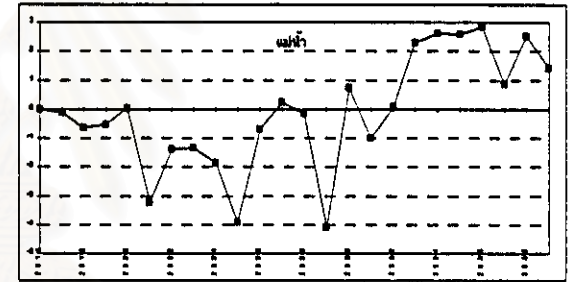
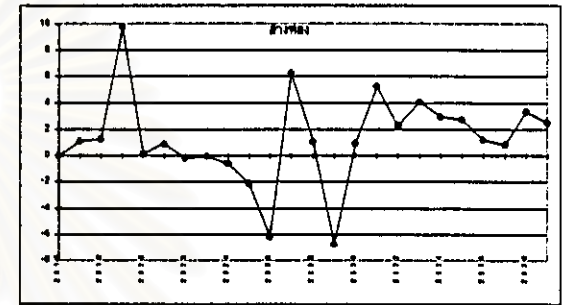
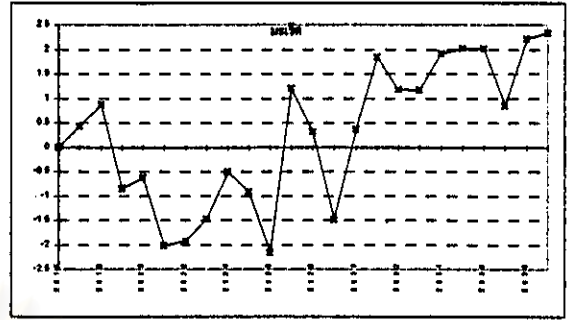
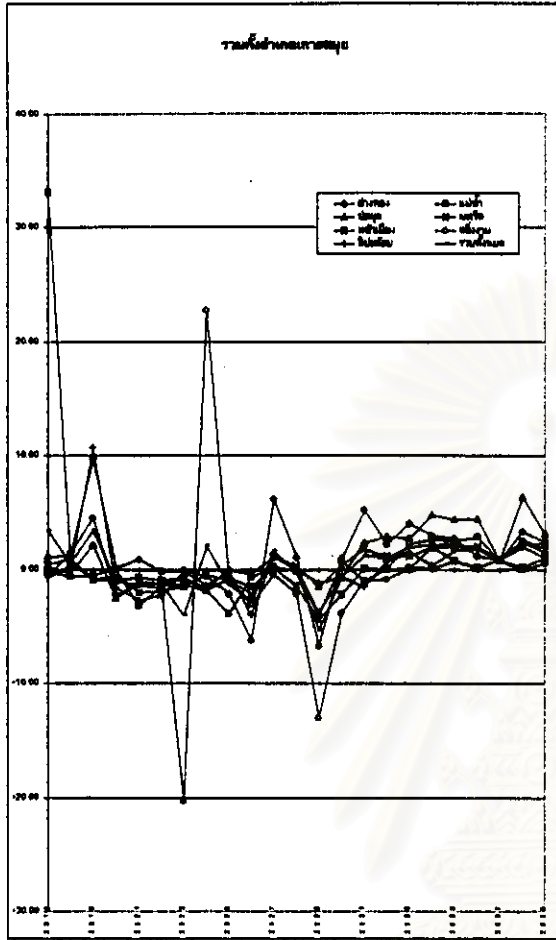

จำนวนประชากร
x

แผนภูมิที่ 3.6 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรของ อ.เกาะสมุย ปี พ.ศ.2514-2539

แผนภูมิ 3.7 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงประชากรของอำเภอเกาะสมุยตั้งแต่ปี พ.ศ.2516-2539

ตาราง 3.11 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรช่วงปี พ.ศ.2516-2519, 2519-2524, 2524-2529, 2529-2534, 2534-2539

ตำบล	จำนวนประชากร						สัดส่วนประชากร					
	ปี 2516	ปี 2519	ปี 2524	ปี 2529	ปี 2534	ปี 2539	ปี 2516	ปี 2519	ปี 2524	ปี 2529	ปี 2534	ปี 2539
อ่างทอง	5,378	6,043	6,056	5,588	6,485	7,207	17.56	18.35	19.48	19.46	21.39	21.74
แม่น้ำ	4,636	4,579	4,233	3,877	4,063	4,539	15.15	13.91	13.62	13.55	13.40	13.96
บ่อหุด	4,255	4,345	4,042	3,926	4,422	5,409	13.90	13.20	13.00	13.72	14.59	16.32
มะเร็ด	5,092	5,115	4,788	4,642	4,950	5,430	16.63	15.54	15.40	16.22	16.33	16.38
หน้าเมือง	3,034	4,029	3,824	3,527	3,526	3,606	9.91	12.24	12.30	12.32	11.63	10.88
คลังงาม	5,253	5,539	5,135	4,186	3,965	3,887	17.15	16.82	16.52	14.63	13.08	11.73
ธิปะน้อย	2,971	3,275	3,012	2,891	2,902	3,067	9.70	9.95	9.69	10.10	9.57	9.25
รวมทั้งอำเภอ	30,621	32,925	31,090	28,617	30,313	33,145	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.26

ตำบล	ปี พ.ศ. 2516-2519		ปี พ.ศ. 2519-2524		ปี พ.ศ. 2524-2529		ปี พ.ศ. 2529-2534		ปี พ.ศ. 2534-2539	
	การเปลี่ยนแปลง(คน)	%การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง(คน)	%การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง(คน)	%การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง(คน)	%การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง(คน)	%การเปลี่ยนแปลง
อ่างทอง	665	4.12	13	0.04	-488	-1.61	917	3.29	722	2.23
แม่น้ำ	-59	-0.42	-346	-1.61	-356	-1.68	186	0.96	476	2.34
บ่อหุด	90	0.71	-303	-1.89	-116	-0.57	496	2.53	987	4.48
มะเร็ด	23	0.15	-327	-1.28	-146	-0.61	308	1.33	480	1.94
หน้าเมือง	995	10.93	-205	-1.02	-297	-1.55	-1	-0.01	80	0.45
คลังงาม	286	1.81	-404	-1.46	-949	-3.70	-221	-1.06	-78	-0.39
ธิปะน้อย	304	3.41	-263	-1.61	-121	-0.80	11	0.08	165	1.14
รวมทั้งอำเภอ	2304	2.51	-1835	-1.11	-2473	-1.59	1696	1.19	2832	1.67

ที่มา : สำนักทะเบียนราษฎร อำเภอเกาะสมุย

ตารางที่ 3.12 แสดงพื้นที่และความหนาแน่นของประชากรอำเภอเกาะสมุยรายตำบล

ปี พ.ศ.2516, 2519, 2524, 2529, 2534, 2539

ตำบล	พื้นที่(กม. ²)	ความหนาแน่นประชากร					
		ปี 2516	ปี 2519	ปี 2524	ปี 2529	ปี 2534	ปี 2539
อ่างทอง	32.80	164	184	185	170	198	220
แม่น้ำ	35.33	131	130	120	110	115	128
บ่อหุด	40.04	106	109	101	98	110	135
มะเร็ด	33.16	154	154	144	140	149	164
หน้าเมือง	37.58	81	107	102	94	94	96
คลังงาม	24.92	211	222	206	168	159	156
ธิปะน้อย	27.53	108	119	109	105	105	111
รวมทั้งอำเภอ	231.36	132	142	134	124	131	143

ที่มา : องค์การส่วนท้องถิ่น

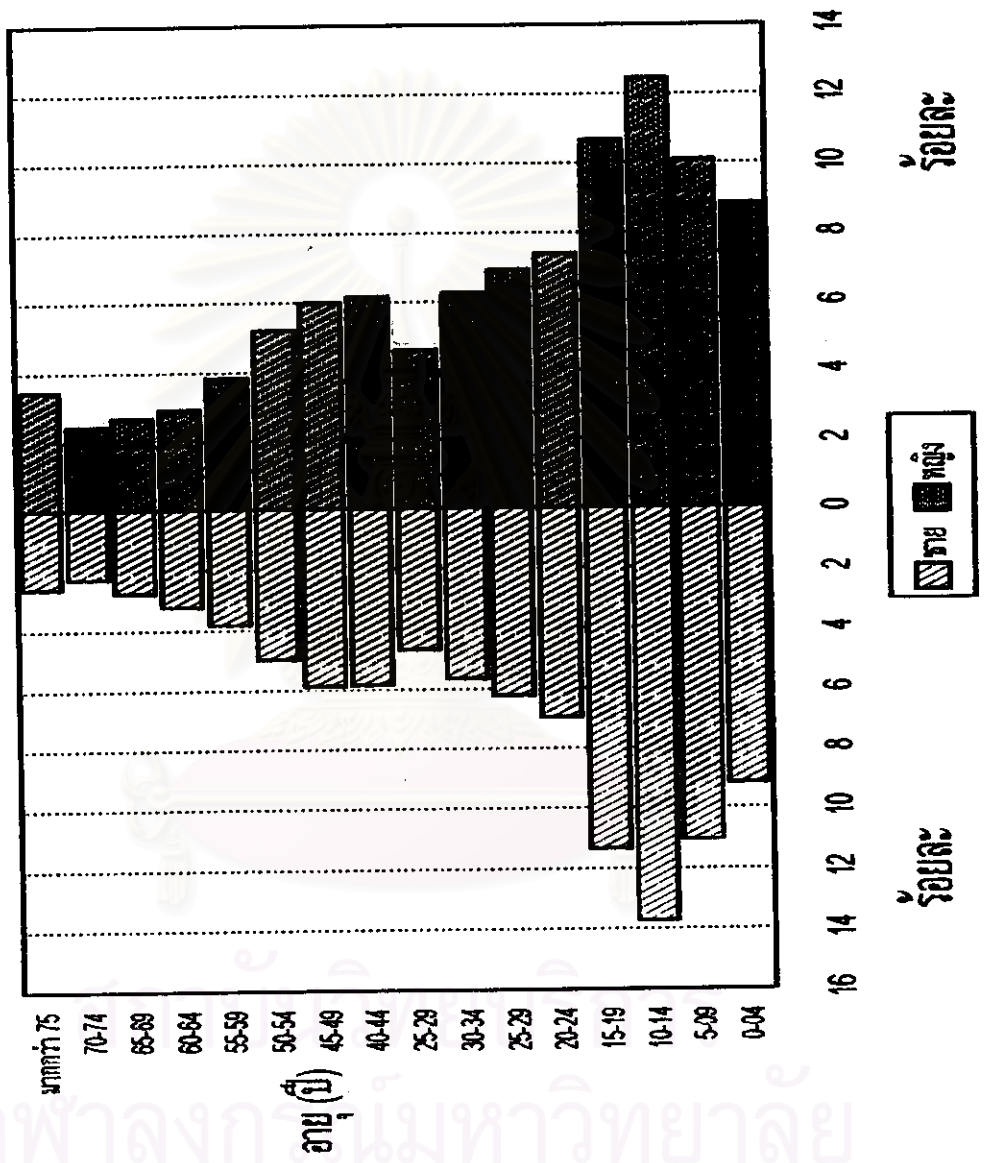
3.29, 2.53, 1.33, 0.96 และ 0.08 ต่อปี ในขณะที่ตำบลดลิ่งงามและตำบลหน้าเมืองประชากรยังคงลดลงเรื่อยจากช่วงปีก่อน ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.06 และ .01 ต่อปี ช่วงปี พ.ศ. 2534-2539 ทุกตำบลมีประชากรเพิ่ม ยกเว้นตำบลดลิ่งงามที่มีประชากรลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงนี้ตำบลดลิ่งงามมีประชากรลดลงร้อยละ 0.39 ต่อปี ตำบลที่มีประชากรเพิ่มมากที่สุดคือตำบลบ่อผุดร้อยละ 4.46 ต่อปี รองลงมา คือ ตำบลแม่ฟ้า ตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ด ร้อยละ 2.34, 2.23 และ 1.94 ต่อปี ตามลำดับ

สำหรับความหนาแน่นประชากร (ตารางที่ 3.12) เมื่อพิจารณาภาพรวมทั้งอำเภอพบว่ามีความหนาแน่นของประชากรในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2539) ในระดับปานกลางเท่ากับ 143 คนต่อตารางกิโลเมตร บริเวณที่มีความหนาแน่นประชากรมากที่สุดคือตำบลอ่างทอง มีความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 220 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาคือตำบลมะเร็ด ตำบลดลิ่งงาม มีความหนาแน่นประชากร 164 คนต่อตารางกิโลเมตร และ 158 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ โดยตำบลหน้าเมืองมีความหนาแน่นของประชากรต่ำสุด 96 คนต่อตารางกิโลเมตร ปี พ.ศ. 2529 ตำบลอ่างทองมีความหนาแน่นของประชากร 170 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาคือตำบลดลิ่งงาม ตำบลมะเร็ด มีความหนาแน่นของประชากร 168 คนต่อตารางกิโลเมตร และ 140 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ ตำบลหน้าเมืองมีความหนาแน่นประชากรต่ำสุด 94 คนต่อตารางกิโลเมตร ย้อนไปปี พ.ศ. 2519 ตำบลดลิ่งงามมีความหนาแน่นประชากรมากที่สุด 222 คนต่อตารางกิโลเมตร ในขณะที่ตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ด มีความหนาแน่นประชากรรองลงมาคือ 184, 154 และ 130 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าตำบลบ่อผุดมีลำดับของตำบลที่มีประชากรหนาแน่นลดลงเรื่อย ๆ (หนาแน่นเพิ่มขึ้น) นั่นคือในปี พ.ศ. 2524 มีความหนาแน่นของประชากรในอันดับท้ายสุดของอำเภอ และมีอันดับลดลงเรื่อย ๆ จนอยู่ในอันดับที่ 4 ของทั้งอำเภอ ในปี พ.ศ. 2539 ที่ความหนาแน่นประชากร 135 คนต่อตารางกิโลเมตร

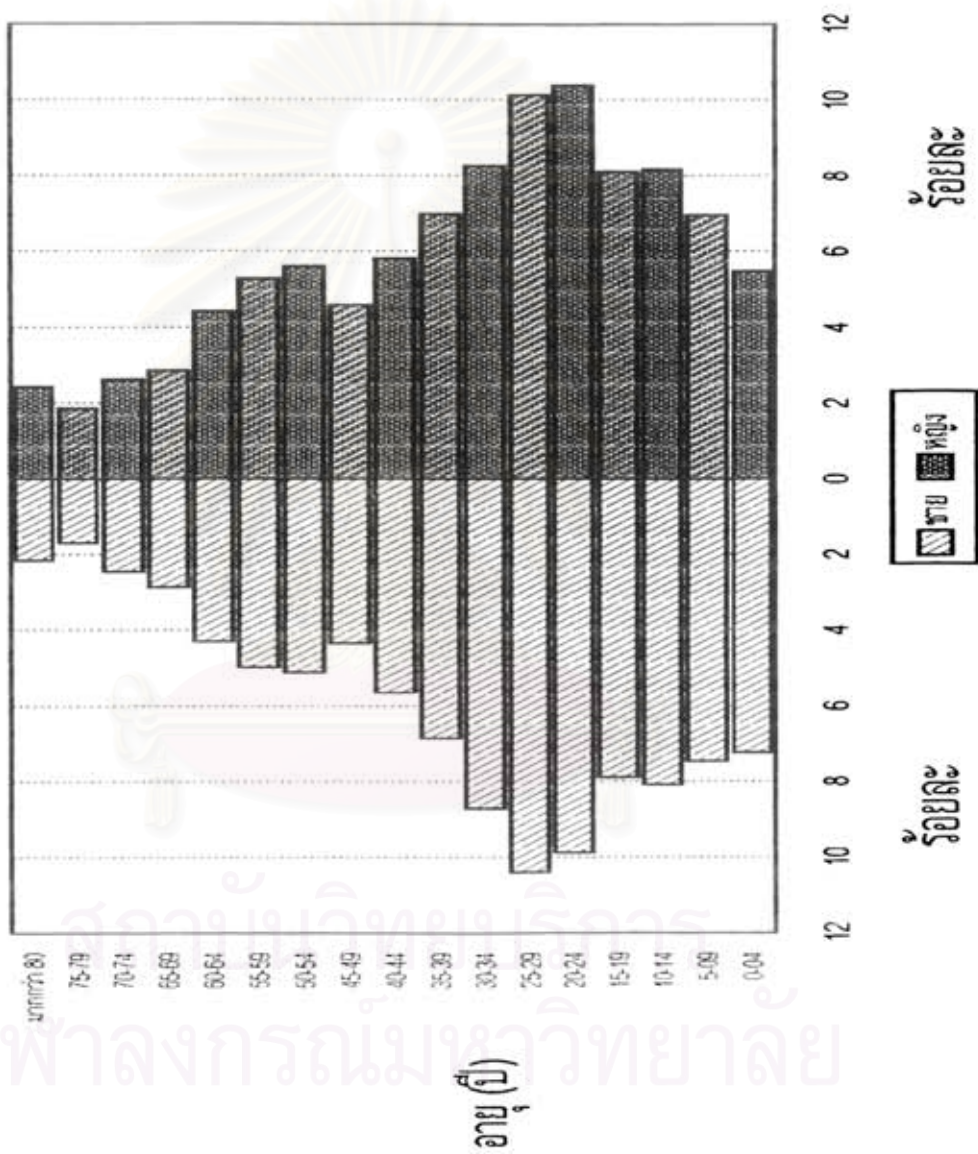
1.3 โครงสร้างอายุประชากร จำนวนประชากรจำแนกตามหมวดอายุและเพศ ในปี พ.ศ. 2523 อัตราส่วนระหว่างเพศชายต่อเพศหญิงจะเท่ากับ 48.83:51.17 ซึ่งมีความใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาจากหมวดอายุประชากรอายุระหว่าง 0-4 ปี 5-9 ปี และ 10-14 ปี มีทั้งหมด 10,142 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 32.65 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งเป็นประชากรที่ต้องการการดูแลจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ส่วนในวัยแรงงานคือช่วงอายุระหว่าง 15-64 ปี มีจำนวนประชากร 18,429 คน หรือร้อยละ 59.32 ของประชากรทั้งหมด และเพศหญิงช่วงภาวะการเจริญพันธุ์อายุ 15-44 ปี จำนวน 6,186 คน หรือเท่ากับร้อยละ 39.00 ของประชากรเพศหญิงทั้งหมด (แผนภูมิที่ 3.8)

จำนวนประชากรจำแนกตามหมวดอายุและเพศ ในปี พ.ศ. 2533 อัตราส่วนระหว่างเพศชายต่อเพศหญิงจะเท่ากับ 48.95:51.05 เมื่อพิจารณาจากหมวดอายุประชากรอายุระหว่าง 0-4 ปี 5-9 ปี และ 10-14 ปี มีทั้งหมด 6,455 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 21.67 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งเป็นประชากรที่ต้องการการดูแลจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ส่วนในวัยแรงงานคือช่วงอายุระหว่าง 15-64 ปี มีจำนวนประชากร 20,516 คน หรือร้อยละ 59.32 ของประชากรทั้งหมด และเพศหญิงช่วงภาวะการเจริญพันธุ์อายุ 15-44 ปี จำนวน 7,574 คน หรือเท่ากับร้อยละ 49.68 ของประชากรเพศหญิงทั้งหมด (แผนภูมิที่ 3.9)

แผนภูมิที่ 3.8 โครงสร้างอายุประชากรของเกาะสมุยแยกตามเพศ พ.ศ.2523

แผนภูมิที่ 3.9 โครงสร้างอายุประชากรของเกาะสมุยแยกตามเพศ พ.ศ.2533

เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างอายุประชากรปี พ.ศ. 2523 และ พ.ศ. 2533 พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากรและการะในการเลี้ยงดู โดยมีอัตราส่วนการเลี้ยงดูที่ลดลง คือในปี 2523 มีค่าเท่ากับ .69 ลดลงเป็น .45 ในปี 2533 ทั้งนี้เนื่องจากส่วนแบ่งประชากรวัยเด็กลดลง ในขณะที่ส่วนแบ่งของประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าว จะมีผลต่อความต้องการในด้านบริการสังคม และการพัฒนาแหล่งงานด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของแรงงานในอนาคต แต่เมื่อพิจารณาในอนาคตระยะยาว ประชากรวัยแรงงานจะขาดแคลน เนื่องจากฐานประชากรวัยเด็กมีแนวโน้มที่ลดลง เมื่อเทียบกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และธุรกิจการท่องเที่ยวของเกาะสมุย ซึ่งปัจจุบันก็ได้เกิดภาวะขาดแคลนแรงงานบนเกาะสมุยให้เห็นแล้ว

1.4 การเกิด ตาย และการย้ายถิ่น จากตารางที่ 3.13 แสดงให้เห็นว่า ในปี 2528-2538 ปริมาณคนเกิดเฉลี่ยอัตราส่วนพันละ 18.33 ในขณะที่เดียวกันปริมาณคนตายเฉลี่ยปีละประมาณอัตราส่วนพัน 7.30 เมื่อพิจารณาอัตราการย้ายเข้า ย้ายออกแล้วพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528-2532 มีคนย้ายออกมากกว่าย้ายเข้า แต่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533-2538 กลับมีประชากรย้ายเข้ามากกว่าย้ายออก แสดงให้เห็นว่าเกาะสมุยมีแนวโน้มที่จะมีประชากรขยายตัวตามธรรมชาติ ปีละประมาณร้อยละ 1.8 ต่อปี และมีแนวโน้มการอพยพเข้ามากขึ้นด้วย

1.5 ประชากรแฝง

จากการศึกษาและสำรวจในครั้งนี้พบว่า ประชากรที่ไม่ได้มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรหรือประชากรแฝงเกาะสมุยซึ่งได้แก่ประชากรที่เข้ามาอยู่อาศัยชั่วคราวเพื่อประกอบอาชีพ โดยเฉพาะคนงานและพนักงานที่ทำงานอยู่ตามโรงแรม สถานที่พักผ่อนต่าง ๆ และพวกแม่ค้าพ่อค้าที่มีอาชีพค้าขาย ประเภทขายแรมแฝงลอย ก่อสร้าง และอาชีพการให้บริการด้านต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนผู้ที่อาศัยอยู่ตามศาสนสถานต่าง ๆ มีจำนวนมาก จากการสำรวจและข้อมูลของงานทะเบียนราษฎร ที่ทำการปกครองอำเภอ พบข้อมูลที่น่าสนใจ ดังตารางที่ 3.14

จากตัวอย่างสถานที่พักผ่อนข้างต้นพบว่ามีจำนวนพนักงานทั้งสิ้น 1,081 คน มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรที่อำเภอเกาะสมุยเพียง 282 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ 26.09 เท่านั้น มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านที่อื่นหรือที่เป็นประชากรแฝงถึง 799 คน คิดเป็นร้อยละ 73.91 จึงพอประมาณประชากรแฝงในเกาะสมุยได้ว่า จากจำนวนสถานที่พักผ่อน 290 แห่งทั่วทั้งเกาะ มีจำนวนห้องพัก 7,975 ห้อง จากการสำรวจโดยผู้วิจัยพบว่า จำนวนห้อง 1 ห้องต้องใช้พนักงาน 1.6 คนดูแล จึงคาดว่าพนักงานในสถานที่พักผ่อนที่เกาะสมุยประมาณ 12,760 คน คิดเป็นประชากรแฝงประมาณ 9,431 คน

และจากการศึกษาและสำรวจชุมชนแออัดที่บ้านแหลมดิน ต.บ่อผุด และชุมชนแออัดที่บ้านบ่อทราย ต.บ่อผุด ชุมชนแออัดที่บริเวณเชิงเขาหัวจุก มีจำนวนครอบครัวรวมกันประมาณ 285 ครอบครัว มีประชากร จำนวน 884 คน

ตาราง 3.13 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรในอำเภอสมุยแยก เกิดตาย ย้ายถิ่น ปีพ.ศ.2528-2538

ปีพ.ศ.	จำนวนประชากร	คนเกิด		คนตาย		ย้ายเข้า (คน)	อัตราการย้ายเข้า (%)	ย้ายออก (คน)	อัตราการย้ายออก (%)
		จำนวน	อัตราส่วนพันละ	จำนวน	อัตราส่วนพันละ				
2528	30,232	358	11.84	165	5.46	923	3.05	1,212	4.01
2529	28,617	360	12.58	349	12.20	946	3.31	1,454	5.08
2530	28,433	366	12.87	183	6.44	1,224	4.30	1,642	5.77
2531	28,789	628	21.81	160	5.56	1,050	3.65	2,114	7.34
2532	29,086	585	20.11	192	6.60	1,900	6.53	2,064	7.10
2533	29,647	526	17.74	221	7.45	2,556	8.62	2,289	7.72
2534	30,313	528	17.42	229	7.55	2,381	7.85	2,064	6.81
2535	30,999	643	20.74	245	7.90	2,215	7.15	1,927	6.22
2536	31,575	762	24.13	237	7.51	3,097	9.81	2,018	6.39
2537	31,890	672	21.21	213	6.72	2,303	7.27	1,878	5.93
2538	32,527	690	21.21	223	6.86	2,714	8.34	2,105	6.47

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 3.14 แสดงจำนวนประชากรแฝงในสถานที่พักแรม 13 ตัวอย่าง

ชื่อสถานพักแรม	จำนวนพนักงาน	มีชื่อในทะเบียนบ้าน อ.เกาะสมุย	มีชื่ออยู่ที่อื่น
โรงแรมอิมพีเรียล สมุย	143	89	54
โรงแรมอมารี ปาล์ม วิลล์	139	15	124
เซ็นทรัลสมุยบีชรีสอร์ท	275	40	235
อิมพีเรียลโบทเฮาส์	112	68	44
สมุยมาเรียรีสอร์ท	15	6	9
ซิกก็สตาร์ดีส	21	1	20
แจวงรีสอร์ท	60	2	58
วิคทอเรียนปาร์ค	55	13	42
ป๊อปปี้ สมุย	51	2	49
บ้านสมุยรีสอร์ท	72	4	68
ไวท์เฮาส์	34	11	23
เฟิร์สบังกะโล	28	10	18
สมุย ปาล์มบีช	76	21	55
รวมทั้งหมด	1,081	282 (26.09 %)	799 (73.91 %)

ที่มา : ฝ่ายทะเบียนราษฎร อำเภอเกาะสมุย

: จากการสำรวจและสัมภาษณ์เจ้าของบังกะโล เดือนกุมภาพันธ์และเมษายน พ.ศ. 2540

ในตัวอย่างการสำรวจข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่างใหญ่ 2 ตัวอย่างเท่านั้น ในเกาะสมุยยังมีประชากรแฝงที่เข้ามาทำงานอีกเป็นจำนวนมาก ได้แก่ ร้านอาหารเครื่องดื่มซึ่งมีจำนวนถึง 558 ร้าน (เฉลี่ยมีพนักงาน 6.5 คน ต่อแห่ง(รวมสถานบันเทิง)) ชาวต่างประเทศที่เข้ามาทำกินที่เกาะสมุยโดยร่วมทุนกับคนไทย อีกจำนวนหนึ่ง จึงพอคาดการณ์ได้ว่า จำนวนประชากรแฝงคาดว่ามีไม่น้อยกว่า 15,000 คน ($9,431+884+3,609 = 13,924$ ประมาณ $\Rightarrow 15,000$) ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาด้านการปกครองและงบประมาณที่รัฐอุดหนุนได้ตามรายหัวน้อยกว่าความเป็นจริง

2. การบริการทางสังคม

การบริการทางสังคม ประกอบด้วย การศึกษา ศาสนา การสาธารณสุข และการรักษาความปลอดภัย (แผนที่ 3.15) รายละเอียดมีดังนี้

(1) การศึกษา

การศึกษาในระดับประถมส่วนใหญ่จัดโดยรัฐบาล คือ สำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ(สพช.) มี 24 โรงเรียน การศึกษาในระดับมัธยม-กรมสามัญศึกษา มี 2 โรงเรียน และมีการจัดการศึกษาโดยเอกชนในระดับอนุบาล-ม.ต้น 1 แห่ง นอกจากนี้ ยังมีการศึกษานอกโรงเรียน โดยจัดให้มีกลุ่มผู้สนใจในอาชีพต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ จัดกิจกรรมสำหรับเยาวชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จัดตั้งสมุดประชาชน จัดที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 14 แห่ง เพื่อเป็นการเผยแพร่การศึกษา และข่าวสารแก่ประชาชน อย่างไรก็ตามอำเภอเกาะสมุยยังไม่มีการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษา

จากตารางที่ 3.15 และ 3.16 พบว่าจำนวนนักเรียนในระดับมัธยมต้นและปลายของ เกาะสมุยลดลง จากการสัมภาษณ์หัวหน้าศึกษาธิการอำเภอทำให้ทราบว่า ผู้ปกครองนักเรียนระดับ มัธยมต้นและมัธยมปลายนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนที่ในอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี และกรุงเทพมหานคร ส่วนนักเรียนที่ต้องการเรียนสายอาชีวศึกษาต้องเดินทางไปเรียนที่อื่นโดยเฉพาะที่อำเภอเมือง จ.สุราษฎร์ธานี เนื่องจากที่อำเภอเกาะสมุยไม่มีโรงเรียนอาชีวศึกษา

ตาราง 3.15 จำนวนนักเรียนในอำเภอเกาะสมุย ปีการศึกษา 2539

ระดับ	จำนวนครู	จำนวน ห้องเรียน	จำนวนนักเรียนของ โรงเรียนรัฐบาล	จำนวนนักเรียนของ โรงเรียนเอกชน	รวม
ก่อนประถมศึกษา	55	51	823	427	1,250
ประถมศึกษา	166	150	2,531	514	3,045
มัธยมต้น	53	33	1,066	103	1,169
มัธยมปลาย	42	6	-	-	-
- สายสามัญ	-	-	243	-	243
- สายอาชีพ	-	-	-	-	-
รวม	316	240	4,663	1,044	5,707

ที่มา : ศึกษาธิการอำเภอเกาะสมุย

ตาราง 3.16 อัตราการเรียนต่อ ชั้น ม.1 และชั้น ม.4 ปีการศึกษา 2537-2539

ปีการศึกษา	จบป.6	ต่อม.1		จบม.3	ต่อม.4		ต่อม.4	
		ร้อยละ	ร้อยละ		ร้อยละ	ร้อยละ	สายสามัญ	สายอาชีพ
2536	446	-	-	331	-	-	-	-
2537	532	374	83.86	328	179	54.08	66	19.94
2538	438	503	94.55	327	172	52.44	75	22.87
2539	-	419	95.66	-	97	29.66	70	21.41

ที่มา : ศึกษาธิการอำเภอเกาะสมุย

(2) การศาสนา

ประชากรโดยทั่วไปนับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 97 (31,590 คน) ผู้นับถือ อิสลามมีอยู่เป็นกลุ่มทางด้านบ้านหัวถนนประมาณร้อยละ 2 (547 คน) มีอาชีพทำการประมง นอกจากนี้ยังมีผู้นับถือศาสนาคริสต์อีกจำนวนหนึ่งประมาณร้อยละ 1 (390 คน) ศาสนสถานทางพุทธ ศาสนา 32 แห่ง คือ วัด 20 แห่ง ที่พักสงฆ์ 10 แห่ง สำนักสงฆ์ 2 แห่ง คริสตจักร(โบสถ์) 2 แห่ง มีสถิต 1 แห่ง ศาลเจ้าจีน 3 แห่ง

กิจกรรมของวัดเหล่านี้ นอกจากกิจกรรมทางศาสนาโดยตรงแล้ว บางวัดยังได้จัด สถานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวประเภทเดินทางมาเป็นกลุ่มใหญ่ และมักเป็นนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะ

การจ่ายเงินอย่างประหยัด วัดที่มีกิจกรรมนี้มาก ได้แก่ วัดแจ้ง วัดนาราเจริญสุข สำนักสงฆ์เกาะฟาน วัดศิลาญ วัดละไม การที่วัดมีกิจกรรมดังกล่าวนี้ มีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีคือ ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวก สามารถได้ใกล้ชิด และมีโอกาสร่วมทำบุญกุศลต่อศาสนาได้ ผลเสียคือ เกิดความขัดแย้งกับเอกชนผู้ประกอบการธุรกิจด้านที่พัก และถ้าการดำเนินกิจการของวัดไม่มีการควบคุมที่ดีพอ อาจเกิดผลเสียต่อพระศาสนาได้ ดังนั้น การวางแผนจึงต้องพิจารณาปัญหานี้อย่างรอบคอบ

(3) การสาธารณสุข

เกาะสมุยมีโรงพยาบาลประจำอำเภอ 1 แห่ง อยู่ที่ตำบลอ่างทอง มี 91 เตียง แพทย์ 9 คน พยาบาลวิชาชีพ 113 คน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ 1 แห่ง สถานีอนามัยที่ให้บริการประชาชนในตำบลต่าง ๆ 8 แห่ง จำนวนคลินิกแพทย์ 6 แห่ง ร้านขายยาทั้งแผนปัจจุบันและแผนโบราณอีก 9 แห่ง เมื่อพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวที่เกาะสมุย อีกทั้งประชากรที่อาศัยในท้องถิ่น จำเป็นต้องมีการเตรียมขยายขอบเขตความสามารถการบริการด้านสาธารณสุข เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่กำลังเติบโตขึ้น

จะเห็นได้ว่า สัดส่วนของการให้บริการทางด้านสาธารณสุขยังต่ำอยู่ คือมีแพทย์ต่อประชาชนถึง 1 ต่อ 3,683 คน ซึ่งเมื่อคิดรวมกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังเกาะสมุยถึงปีละประมาณ 697,457 คน (ปี พ.ศ. 2538) แล้วจำเป็นต้องมีการขยายขอบเขตความสามารถในการบริการให้สูงขึ้นในอนาคต

นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลบ้านดอนซึ่งเป็นโรงพยาบาลเอกชน ตั้งอยู่ที่ตำบลบ่อผุดอีก 1 แห่ง เพื่อบริการประชาชนและนักท่องเที่ยวแถบตะวันออกของเกาะ มี 27 เตียง

เกาะสมุยมีการแพร่เชื้อโรคเอดส์อย่างรวดเร็ว จากสถิติโรงพยาบาลเกาะสมุย ตรวจพบ ผู้ติดเชื้อ HIV มีจำนวนเพิ่มขึ้นตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2538 มีจำนวนทั้งหมด 467 ราย กล่าวคือปี 2531- 8 ราย, 2532-49 ราย, 2533-63 ราย, 2534-81 ราย, 2535-41 ราย, 2536-72 ราย, 2537-86 ราย, 2538-87 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์บนเกาะสมุย พบว่ามีอาชีพรับจ้าง คิดเชื้อเอดส์มากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ขายบริการทางเพศ และผู้มีอาชีพทำงานในสถานเริงรมย์ต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในรูปของการค้าประเวณีแบบแฝงอยู่ เขตที่มีผู้ติดเชื้อเอดส์มากที่สุดมาจากตำบลอ่างทอง เพราะมีสถานบริการทางเพศโดยตรง รองลงมาเป็นตำบลบ่อผุด และมะเร็ต (ละไม) ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยว มีบังกะโล โรงแรมที่พัก และสถานเริงรมย์ต่าง ๆ มากมาย

(4) การบริการด้านความปลอดภัย

ในพื้นที่เขตอำเภอเกาะสมุย จัดเป็นบริเวณที่มีความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยสูงแห่งหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้เพราะลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะที่แยกอิสระมาจากแผ่นดินใหญ่ การติดต่อกับภายนอกมีเฉพาะทางเรือและทางอากาศภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปจัดอยู่ในระดับค่อนข้างดี ทำให้สถิติการเกิดคดีต่าง ๆ ค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติในอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะอำเภอเกาะสมุยมีกำลังตำรวจ 225 นาย รถยนต์สำหรับ

ออกตรวจ 4 คัน และมอเตอร์ไซด์สายตรวจอีก 29 คัน มีป้อมยาม 8 ป้อม ที่ตำบลแม่ไม้ 1 แห่ง ตำบลป่อผุด 4 แห่ง(เชิงมน เจวง บางรักษ์ สนามบิน) ตำบลมะเร็ด 2 แห่ง (ละไม บ้านหัวถนน) ตำบลตลิ่งงาม 1 แห่ง สำหรับบริการประชาชนและนักท่องเที่ยว และยังตำรวจท่องเที่ยวอีกด้วย

ส่วนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ปัจจุบัน เกาะสมุยมีรถยนต์ดับเพลิง 2 คัน ซึ่งพร้อมให้บริการแก่ชุมชนบริเวณตลาดหน้าทอนเป็นหลัก

ความได้เปรียบในเชิงที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ

สมุยมีลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งในด้านสภาพภูมิประเทศ โดยมีสภาพภูมิประเทศที่หลากหลายทั้งชายทะเล น้ำตก ป่าเขา ซึ่งจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวและนักลงทุนได้เป็นอย่างดี และด้วยสภาพที่ตั้งที่เป็นเกาะและเป็นเกาะหลักในบริเวณอ่าวไทยและภาคใต้ตอนบน มีสภาพอากาศสลับกับเกาะภูเก็ตซึ่งอยู่ด้านทะเลอันดามัน มีบทบาทเด่นในการท่องเที่ยวระดับภาค การเดินทางไม่ยากลำบากเหมือนแต่ก่อนสามารถเดินทางเข้าสู่เกาะได้ทั้งทางเรือและเครื่องบิน ในปัจจุบันสาธารณูปโภค สาธารณูปการมีค่อนข้างพร้อมสำหรับนักท่องเที่ยว

ในด้านบทบาททางด้านการบริหารปกครอง เกาะสมุยเป็นศูนย์กลางของท้องถิ่นทางด้านการค้าบริการ การปกครอง และการคมนาคมขนส่ง ด้วยเพราะมีสถานะเป็นสุขาภิบาล เป็นศูนย์กลางของหมู่เกาะต่าง ๆ รวมทั้งเกาะพะงันซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานีด้วย

เนื่องจากการคมนาคมที่ท่าอากาศยานทางเรือเป็นหลัก และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ทำให้เกาะสมุยมีความเป็นอิสระของตนเองและมีความสำคัญเป็นชุมชนรองอันดับ 2 รองจากเมืองสุราษฎร์ธานี นอกจากนี้เกาะสมุยเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่ภาคเอกชนให้ความสนใจในการลงทุนธุรกิจท่องเที่ยว ขณะเดียวกันก็มีโครงการของรัฐสนองตอบในด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ

การขยายตัวของเกาะสมุยมีแนวโน้มไปทางกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวการขยายตัวทางการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยกระตุ้นปัจจัยหนึ่งก่อให้เกิดการขยายตัวสาขาการผลิตที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การบริการ เช่น สาธารณูปโภคสาธารณูปการ การบริการ ธนาคารและอสังหาริมทรัพย์ และการขยายตัวดังกล่าวก็เป็นปัจจัยที่สำคัญในการเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวของเกาะสมุยด้วยเช่นกัน

จะเห็นได้ว่าสภาพทั่วไปของเกาะสมุยมีความสัมพันธ์และส่งเสริมการขยายตัวทางการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวก็มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพทั่วไป อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งก็คือ ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของเกาะสมุย ได้แก่ ทรัพยากรที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสมุยก็นำมาซึ่งความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก